

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
Eraõiguse osakond

Kati Naabel

ESINDUSÕIGUS NÄIVUSVOLITUSE ALUSEL JA SELLE ISIKULINE PIIRITLUS,
SEALHULGAS eID KASUTAMISE MÕJU ESINDUSÕIGUSE KEHTIVUSELE

Magistritöö

Juhendaja: Ph.D. Piia Kalamees

Tallinn
2024

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. NÄIVUSVOLITUSE TEKKIMISE EELDUSED JA DIGITAALSE AUTENTIMISE NING ALLKIRJASTAMISE MÕJU NENDE KOHALDAMISEL.....	8
1.1. NÄIVUSVOLITUSE ESIMENE EELDUS (ISIKU KÄITUMINE).....	8
1.2. NÄIVUSVOLITUSE TEINE EELDUS (KORDUVUS JA PIKEMAAJALISUS).....	19
1.3. NÄIVUSVOLITUSE KOLMAS EELDUS (ESINDATAVA HOOLETUS).....	22
1.4. NÄIVUSVOLITUSE NELJAS EELDUS (KOLMANDA ISIKU HEAUSKSUS).....	28
2. NÄIVUSVOLITUSE ISIKULINE KOHALDUMISALA.....	33
2.1. NÄIVUSVOLITUSE KOHALDAMINE TARBIJATELE	33
2.2. NÄIVUSVOLITUSE KOHALDAMINE PIIRATUD TEOVÕIMEGA ISIKUTELE.....	41
2.3. NÄIVUSVOLITUSE KOHALDAMINE MAJANDUS- VÕI KUTSETEGEVUSES TEGUTSEVATELE ISIKUTELE JA ERINÕUDED TSÜS §-IST 121	45
2.4. KUIDAS ON PIIRITLETUD JA KAS NING KUIDAS PEAKS PIIRITLEMA NÄIVUSVOLITUSE KOHALDAMIST	56
KOKKUVÕTE	58
REPRESENTATION RIGHTS BASED ON APPARENT AUTHORITY AND ITS PERSONAL LIMITATIONS, AS WELL AS THE EFFECTS OF USING EID ON ITS APPLICATION	65
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	70
KASUTATUD KIRJANDUS	70
KASUTATUD NORMATIIVAKTID JA MUDELSEADUSED	72
EESTI ÕIGUSAKTID	72
EL DIREKTIIVID/MÄÄRUSED	72
KASUTATUD KOHTUPRAKTIKA	73
RIIGIKOHTU PRAKTIKA	73
MAA- JA RINGKONNAKOHTU PRAKTIKA	73
VÄLISRIIGI KOHTUPRAKTIKA	73
EL KOHTUPRAKTIKA.....	74
KASUTATUD LÜHENDID.....	75

SISSEJUHATUS

Tänapäevases kiiresti muutuv digimaailmas on oluline, et isikute esindamine ja esindatavate õigused oleksid korrektselt reguleeritud ja tehingute pooltele selged. Eestis on volituste süsteem kehtestatud enne kaasaegsete digiplatvormide (e-keskkondade) ja uute muutunud äripraktikate kasutuselevõttu (tsiviilseadustiku üldosa seadus (edaspidi TsÜS) jõustus 01.07.2002. aastal, digitaalallkirjade tunnustamine ja nõuded e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste osas rakendusid al. 01.07.2016). Aina enam tehakse tehinguid digitaalselt või kasutatakse hübriidviise, sealjuures ilma, et tehingu pooled üldse kohtuksid. Tehingute tegemiseks kasutatakse sageli esindajaid, näiteks ettevõtte enda töötajaid või teistes vormides lepingute alusel esindajaid, nagu näiteks agendid või maaklerid. Levinud praktika on lisaks eraldi digiallkirjakaardi kasutamine, mille põhimõte on sama nagu ID-kaardil, kuid see ei ole isikudokument, vaid on mõeldud üksnes digiallkirja andmiseks. Kaarti kasutatakse töökohtades, kus enamasti annab kaardi omaniku eest allkirja sekretär, assistent vm. isik. Seega on tehingute tegemisel esindusõiguse olemasolu tagamine väga oluline.

Esindusõigus mängib majandussuhetes olulist rolli. On üldine lepinguõiguse põhimõte, et ainult lepinguosalisel omandav lepingu alusel õigused ja kohustused (relatiivsuse põhimõte), mis tuleneb võlaõigusseaduse¹ (edaspidi VÕS) §-i 2 lõikest 1, mille kohaselt on võlasuhe õigussuhe, mille kohustused ja vastavad nõudeõigused tekivad konkreetsete isikute vahel.

Esindust reguleerivad kaks olulist üldist reeglit: esiteks, mida iganes võib isik ise teha, seda võib ta teha esindaja kaudu, välja arvatud teod, mis hõlmavad isiklike oskusi ja kvalifikatsioone või muud isiklikku rolli tehingu sõlmimisel (nt abielu, mida ei saa kuidagi esindaja vahendusel sõlmida)². Seega, ei saa kasutada esindajat, kui täitmisele kuuluv leping on isiklikku laadi, näiteks abielu perekonnaseaduse (edaspidi PKS) § 7 lõike 2 kohaselt, mis nõuab sõnaselgelt sellise lepingu isiklikku sõlmimist – isiklikku tahteavaldust abielu sõlmimiseks. Samuti peab pärimisseaduse³ (edaspidi PärS) § 19 lõike 2 kohaselt isik testamendi tegema isiklikult. TsÜS-i⁴ § 115 lõige 2 sätestab, et esindaja vahendusel ei või teha tehingut, mis seadusest või kokkuleppes tulenevalt tuleb teha isiklikult.

Tsiviilkäibes on sagedasem tehingu teel saadud esindusõigus ehk volitus TsÜS §-i 117 lõike 2 alusel. Volituste liigituse aluseks on asjaolu, kas esindatav on esindajale volituse andnud või

¹ Võlaõigusseadus. – RT I 2001, 81, 487; RT I, 17.03.2023, 5.

² O. Lando; H. Beale. 2000. Principles of European contract law. The Hague: Kluwer Law International.

Law of Agency 2018, p 4.1. Kättesaadav: <https://www.casrilanka.com/casl/images/stories/EDBA/law%20of%20agency.pdf>; [https://www.trans-lex.org/400200/_pecl/\(12.10.23\)](https://www.trans-lex.org/400200/_pecl/(12.10.23)).

³ Pärimisseadus. - RT I, 06.07.2023, 67.

⁴ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. - RT I, 20.06.2022, 33.

tuleneb esindaja volitus seaduse fiktsioonist⁵. Seaduse fiktsiooni alusel loetakse volitus antuks ka juhul, kui esindataval puudus tahe volitust anda, kuid kolmanda isiku kaitseks loetakse volitus antuks selle kehtimiseks ette nähtud eelduste esinemisel. Seaduse fiktsioonist tulenevat esindust nimetatakse õiguskirjanduses ka õigusnäivuse alusel tekkinud volituseks.⁶

Lisaks seadusega reguleeritud volituse juhtudele on õiguse mõistmisel välja arendatud kaks õigusnäivusvolituse koosseisu: talumis- ja näivusvolitus⁷. Näivusvolitusega (*Sks. k. Ancheinsvollmacht*) on tegemist siis, kui esindatav ei ole volitust andnud, ei tea, ega talu esindaja tegutsemist, kuid ta oleks kohustusele vastava hoole ilmutamise korral võinud seda teada ja takistada, ning kui tehingu vastaspool võib oletada, et esindatav on volituse andnud. Sellise volituse aluseks on Eesti õiguses TsÜS § 118 lõige 2. Niisuguse käitumisega loob esindatav volituse andmise õigusnäivuse ning selle kehtimise lisaelduseks on esindatava käitumise teatud sagedus või kestus⁸. See õiguslik regulatsioon lubab isikul esindada teist isikut teatud tingimustel ja võib tuua kaasa õiguslikke tagajärgi, omades näivat õigust esindamaks teist isikut. See tähendab, et kolmandale isikule jäetakse mulje, et esindajana tegutsejal on õigus tegutseda teise isiku nimel, kuigi tegelikkuses sellist volitust ei eksisteeri. On oluline põhimõte, et isik, kes tekitab olukorra või käitumise, mis loob teisele isikule mulje teatud õiguse olemasolust, siis vastutab ta sellega kaasneva tagajärje eest. Seega peab tehingute tegemisel rakendama teatud hoolt ja ettevaatlikkust, et vältida volitatud isiku identiteedi kuritarvitamist. Seevastu kolmas isik, kes uskus tekitatud õiguslikku muljet, peab olema heauskne ning tema tegutsemine peab olema põhjustatud sellest tekitatud õiguslikust muljest.⁹ Ettevõtete esindajatele on näivusvolituse olukorra osas TsÜS § 121 lõikes 2 ette nähtud eriregulatsioon, kuid tarbijate osas analoogset regulatsiooni seaduses kirjas ei ole. Kuna TsÜS § 118 lõige 2 ei ole ka isikuliselt piiritletud, kohaldatakse sätet ka tarbijatele ja teiste TsÜS 121 lõike 2 reguleerimisalast väljas olevates olukordades.

Näivusvolituse kohaldamise regulatsiooni, TsÜS §-i 118 lõike 2, allikaks on Saksa õigusteoorias välja kujunenud nn talumisvolituse (*Sks. k. Duldungsvollmacht*) põhimõtted ja mudelseaduse PECL-i artikkel 3:2 lõige 3¹⁰. Majandus- või kutsetegevuses tegutseva (edaspidi MKT) isiku esindamise erisuse regulatsiooni, TsÜS § 121 lõike 2, allikaks on HGB (*Sks. k.*

⁵ J. Krašeninnikov, J. Baiguševa. Volituse tekkimine õigusnäivuse alusel – Juridica 2011 nr 3, lk 172.

⁶ P. Varul jt (koost.), Tsiivilseadustiku üldosa seadus. Komm. vlj. Juura 2023, § 118 komm 3.2., lk 561 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo).

⁷ H. Köhler. Tsiivilseadustiku üldosa. Õpik. Tallinn, Juura: 1998, vnr 33.

⁸ RKTko 2-18-8699/180, p 18.2.

⁹ M. Denga. Duldungs- und Anscheinsvollmacht, LL. M. (London), Maîtr. en Droit (Paris), und Stud. Mitarbeiter Arthur Winter JuS 2023, 906. Kättesaadav: <https://beck-online.beck.de/Bcid/Y-300-Z-JUS-B-2023-S-906-N-1> (18.10.23)

¹⁰ Tsiivilseadustiku üldosa seadus. Komm. vlj. (viide 6), § 118, lk 557 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo).

Handelsgesetzbuch) § 56¹¹ ja ka TsÜS (1994) § 98 lõige 3¹². TsÜS-i kommentaar §-i 121 lõike 2¹³ osas ütleb, et tegemist on TsÜS § 118 lõikes 2 reguleeritud volituse tekkimise spetsiifilise juhuga, see tähendab, et kommenteeritav säte on TsÜS § 118 lõike 2 suhtes erinormiks¹⁴. TsÜS § 121 lõike 2 järgi loetakse volitatuks vaid isik, kes tegutseb teise isiku ülesandel¹⁵. Need põhimõtted kehtivad üldiselt kõigi isikute suhtes, kes osalevad tsiviilõiguslikes suhetes. Erinevusena toob autor välja PECLi artikli 3:2 lõike 3 sätte ja TsÜS § 118 lõike 2 osas, et kui PECL-is on sätestatud Euroopa lepinguõiguse põhimõtted, mis on välja töötatud Euroopa eraõiguse ühtlustamiseks ja viitab esindaja volitustele lepingute sõlmimisel, siis Eesti õiguses ei ole TsÜS-is piiratud esindusõigust üksnes lepingute sõlmimisega, vaid viidatakse üldiselt tehingute tegemisele.

Sealjuures ei ole Eesti õiguses TsÜS-i § 118 lõike 2 kohaldumist lähtuvalt tehingut tegevate isikute rollist piiritletud ja sätte rakendamisel ei ole kohtupraktikas kujunenud välja kindlat seisukohta, kuna Riigikohus on alles enda 2022. aasta lahendis toonud välja näivusvolituse eeldused¹⁶. Seega võib öelda, et kuna kohtupraktikast ei nähtu isikulist piiritletust, on vastav säte oma sõnastuse kohaselt ühetaoliselt kohaldatav nii majandus- või kutsetegevuses kui ka väljaspool seda tehtavatele tehingutele. Samuti ei ole TsÜS-i esindusõiguse sätetes, mis reguleerivad näivusvolitust, toodud välja erisusi tehingute tegemiseks seoses elektroonilise identiteedi (edaspidi eID) kasutamisega.

Töö teema on aktuaalne, kuna aina enam tehakse tehinguid eID-d kasutades, ning autor soovib välja selgitada, kas sellel on mõju näivusvolituse kohaldamisele. Kuna tarbijad on majandussuhetes tihti osalevateks poolteks, on teine oluline küsimus näivusvolituse isikuline kohaldamine. Seadusandja on näinud ette näivusvolituse erisätte TsÜS § 121 lõike 2 alusel MKT-s tegutsevatele isikutele vaid kindlateks tehinguteks ning samal ajal kehtib ka üldine näivusvolituse regulatsioon TsÜS § 118 lõike 2 alusel, siis soovib autor analüüsida, kas TsÜS § 118 lõige 2 peaks olema ka tarbijatele kohaldatav või kuidagi piiritletud.

Töö eesmärkideks on:

1. Analüüsida, kas näivusvolitust peaks teisiti kohaldama, kui tehingu tegemisel kasutatakse eID-d.
2. Analüüsida, kas TsÜS § 118 lõike 2 regulatsioon peaks olema isikuliselt piiritletud.

---

¹¹ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm vlj.(viide 6), § 121 komm 2., lk 569 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo).

¹² Tsiviilseadustiku üldosa seadus. - RT I 1994, 53, 889.

¹³ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm. vlj. (viide 6), § 121, komm 3.2.1., lk 571 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo).

¹⁴ RKTko 3-2-1-136-16, p 19.

¹⁵ RKTko 3-2-1-136-16, p 20.

¹⁶ RKTko 2-18-8699/180, p 18.2.

Magistritöö jaguneb ülesehituselt kaheks peatükiks. Töö eesmärgi saavutamiseks analüüsib autor töö esimeses peatükis näivusvolituse regulatsiooni ja selle kohaldamise eelduseid, sh eID erisusi. Teises peatükis analüüsib autor näivusvolituse isikulise kohaldamise piiritlemist. Eesmärgi saavutamiseks analüüsitakse Eesti esindusõiguse regulatsiooni talumis- ja näivusvolituse osas (TsÜS § 118 lõiget 2 ja § 121 lõiget 2) ja kohtupraktikat ning sätete aluseks oleva Saksa õigusteooria talumisvolituse põhimõtteid ja mudelseaduse PECL-i artikli 3:2 lõiget 3¹⁷, samuti HGB §-i 56¹⁸ ning TsÜS (1994) §-i 98 lõiget 3¹⁹. Lisaks analüüsitakse teooriat toetavalt näivusvolituse olukordasid ka Saksa kohtu nägemusest. Selleks kasutatakse nii eesti, inglise kui saksa keelset õiguskirjandust, mis hõlmab laia valikut õiguslaseid allikaid, sh magistritöid, seaduste kommentaare, teadusartikleid ja raamatuid, väliskirjandust ja muud võrdlevat materjali. Töös viidatakse Eesti ja Saksa kohtupraktikale, et illustreerida näivusvolituse kohaldamist.

Tulenevalt töö eesmärgist on selle kontrollimiseks püstitatud järgmised uurimisküsimused:

1. Millised on näivusvolituse kohaldamise eeldused?
2. Millised on erisused eID kasutamisel näivusvolituse rakendamisel?
3. Kuidas on TsÜS § 118 lõike 2 kohaldamine lähtuvalt esindatava isikust piiritletud?
4. Kuidas peaks TsÜS § 118 lõiget 2 piiritlema ja kas sätet tuleks kohaldada nii tarbijatele kui ka ettevõtjatele või ainult ühele neist?

Eelnevalt on näivusvolitust osaliselt või teise lähtenurga alt käsitletud järgnevates allikates. U. Volensi doktoritöös “Usaldusvastutus kui iseseisev vastutussüsteem ja selle avaldumisvormid“ (2011) uuriti näivusvolituse instrumenti pigem süsteemselt ja selle sobitumist usaldusvastutuse süsteemiga. K. Parkeli töös “Esindusõigusega isiku tehingud” (2001) on keskendunud tehingutele ja nende kehtivusele seoses näivusvolitusega. J. Krašeninnikovja J. Baiguševa töös „Volituse tekkimine õigusnäivuse alusel“ (2011) on käsitletud näivusvolitust kui sellist ja selle tekkimise eelduseid üldiselt, keskendudes Vene tsiviilkoodeksile. M. Kingo töös “Tehinguline esindus“ (2007) on keskendunud tehingulisele esindusele ja volituste ajaloole, võrreldes Saksa, Austria ja Inglismaa näitel näivusvolituse seoseid prokuraga ning sise- ja välissuhtest tuleneva volitusega. R. Rinki töös „Autoriseerimata maksetehing elektroonilise maksevahendiga“ (2012) on käsitletud üksnes õigusnäivusel tehtud tehingu olemust ning vastutuse tekkimise ja makseteenuse pakkuja vastutusest vabanemise eelduseid. P. Kalamees ja T. Uusen-Nacke Juridica artiklis “Eneselegi

---

¹⁷ Principles of European Contract Law – PECL. Kättesaadav: https://www.trans-lex.org/400200/_pecl/#head_48 (25.03.24).

¹⁸ Tsviilseadustiku üldosa seadus. Komm vlj. (viide 6), § 121, kumm 2., lk 569 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo); MüKoHGB/Krebs, 5. trükk 2021, HGB § 56 vnr 45.

¹⁹ Tsviilseadustiku üldosa seadus. - RT I 1994, 53, 889.

ootamatult tehingupartneriks, kommentaar Riigikohtu otsustele asjades 2-18-8699 (16.02.2022) ja 2-16-124450 (16.12.2019)“ (2023) on käsitletud näivusvolitust lähtuvalt tehingu või toimingu kehtivuse aspektist. Nimetatud tööd keskenduvad näivusvolituse üldisele olemusele, tehingute tegemisele ja vastutuse hindamisele või hoolsuskohustuse täitmisele näivusvolituse olukorras.

Näivusvolituse kohaldamise eelduste analüüsi erinevate isikute rollist lähtuvalt ja eID-ga seotud erinevuste osas ei ole Eesti õiguses seni magistri- või doktoritööd kirjutatud. Antud töö eristub teistest töödest selle poolest, et autor analüüsib näivusvolituse rakendamise isikulist kohaldamist ja seda, kuidas peaks TsÜS-i § 118 lõige 2 olema isiku sfäärist lähtuvalt piiritletud, sh tehingute tegemisel kasutades eID-d.

Magistritöö on kirjutatud süsteemse teoreetilise uuringuna. Töö tegemise metoodika valikul on autor töö põhieesmärgi saavutamiseks kasutanud ja kombineerinud mitmesuguseid meetodeid, milleks on loogiline, analüütiline ja võrdlev metoodika, analüüsivaks ja võrdlemaks seaduseid ning kohtupraktikat.

Tööd iseloomustavad märksõnad: näivusvolitus, esindusõigus näivusvolituse alusel, näivusvolituse kohaldamine tarbijatele, näivusvolituse kohaldamine majandus- või kutsetegevuses tegutsevatele isikutele, näivusvolituse erisused kasutades eID-d, näivusvolituse isikuline piiritlemine.

1. NÄIVUSVOLITUSE TEKKIMISE EELDUSED JA DIGITAALSE AUTENTIMISE NING ALLKIRJASTAMISE MÕJU NENDE KOHALDAMISEL

1.1. NÄIVUSVOLITUSE ESIMENE EELDUS (ISIKU KÄITUMINE)

Näivusvolituse esimene eeldus TsÜS-i § 118 lõike 2 teise alternatiivi kohaselt on isiku esindajana käitumine, ilma et talle oleks antud teise isiku nimel tegutsemiseks volitust²⁰. Eeldus, mille korral volitus näib olemas olevat ja kolmas isik võib asjaolusid arvestades teha järelduse, et võõra nimel tegutseja on volitatud isik, on objektiivse iseloomuga ja sellepärast on selle eelduse täitmiseks vajalike asjaolude esinemist vaja hinnata mitte konkreetse isiku, vaid iga analoogsesse situatsiooni sattunud isiku seisukohast (VÕS § 29 lõige 4). Samuti tuleks lähtuda poolte vahelisest eelnevast praktikast (TsÜS § 2 ja ka VÕS § 29 lõike 5 punktid 2, 3 ja 6). Seejuures ei piisa üksnes esindajana käituva isiku kinnitusest esindusõiguse olemasolu kohta vaid esindatav peab olema oma käitumisega loonud tehingu teise poole jaoks mulje, et ta on esindajana tegutsevale isikule andnud õiguse teha enda nimel toiminguid²¹. Näiva volitaja poolt tema esindamise takistamata jätmine on õigusnäivuse alusel tekkiva volituse eelduseks vaid juhul, kui tal on tegelik võimalus oma teoga lõpetada volituse olemasolu näivus. See tähendab, et kui volitaja on teadlik, et teine isik esineb tema nimel, kuid jätab selle takistamata, võib kolmas isik mõistlikult järeldada, et tegelik volitus on antud.

Samuti on oluline mõista, et tehes tehinguid digitaalselt on digiallkiri elektrooniline allkiri ja see on juriidiliselt võrdne omakäelise allkirjaga²². Digiallkiri võimaldab isikul elektrooniliselt tõendada oma volitusi ja kinnitada dokumentide autentsust. Kuna toimub elektrooniline identifitseerimine²³, mis tähendab, et allkirja andja identiteet on kontrollitud ja kinnitatud ning see on teostatud ID-kaardi, mobiil-ID või Smart-ID-d kasutades. Mõiste „elektrooniline allkiri“ (e-allkiri) on laiem allkirja tüüp ja hõlmab erinevaid allkirjatasemeid – sealhulgas ka digiallkirju²⁴. Eelnevat saab samuti teha digiallkirjakaarti kasutades. Digiallkirjade turvalisus sõltub süsteemist, kus allkirju luuakse ja kontrollitakse. Digiallkiri on kõige turvalisem elektroonilise allkirja tüüp, mis tugineb krüpteerimisele ja algoritmidele nii dokumendi allkirjastamiseks kui ka autentsuse kontrollimiseks. Digiallkiri on turvalisem ja juriidiliselt siduv, samas kui elektrooniline allkiri võib olla vähem turvaline ja mitte alati juriidiliselt siduv.

---

²⁰ RKTko 2-18-8699/180, p 18.2.

²¹ RKTko 2-18-8699/180, p 18.1.

²² E-identimise ja e-tehingute usaldusteenuste seadus E-identimise ja e-tehingute usaldusteenuste seadus.- RT I, 03.03.2023, 3, § 24; Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 910/2014 art 25 p 2.

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 910/2014 art 3 lg 5. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0910> (24.04.2024).

²⁴ ID. Digitaalne allkirjastamine ja elektroonilised allkirjad. Kättesaadav: <https://www.id.ee/artikkel/digitaalneallkirjastamine-ja-elektroonilised-allkirjad/> (5.04.2024).

Eesti kasutatakse elektroonilist identiteeti (edaspidi eID) e-teenuste pakkumisel, nagu näiteks digitaalne allkirjastamine, elektroonilised pangatehingud, e-valimised ja muud elektroonilised haldus- või äritehingud. eID on andmete kogum, mis seob elektroonilises keskkonnas isiku tema füüsilise identiteediga. Igal inimesel on üks füüsiline identiteet ning sama kehtib ka elektroonilise identiteedi kohta. Elektroonilise identiteedi kandjaid (kohti, kuhu eID andmete kogum on salvestatud) võib ühel isikul olla mitmeid, aga identiteet nendel kandjatel on alati sama. Eestis on eID kandjad ID-kaart, elamisloakaart, diplomaatiline ID, mobiil-ID, digi-ID ja e-residendi digi-ID, Smart-ID).²⁵ eID kasutamisega kaasneb paratamatult teatud distants selle kasutamiseks õigustatud isiku ja tehingu teise poole vahel, kuna valdavalt kasutatakse neid vahendeid üle interneti, tehingu osapoolte asumisel erinevates kohtades, s.t füüsiliselt kohtumata.

Kuigi eID-d kasutades ei ole võimalik üheselt välja lugeda isiku käitumist, tõsikindlalt hinnata isikusamasust ja tema tegelikku tahet, ehkki aitavad eID jaoks loodud turvalised keskkonnad vähendada näivusvolutuse riske, seda eeldusel, et isik on enda eID kasutamise vahendite osas hoolikalt käitunud. Siinkohal toob autor näite elust, kuidas 80-aastane isik usaldab enda eID vahendid teisele isikule tema eest internetis tehtavate maksete tasumiseks, kuna tänapäeval osad teenusepakkujad ei saada enam füüsilisi arveid, siis tulenevalt vajadusest usaldatakse tehingute tegemisel esindajaid. Selliselt aga kaasneb oht, et usaldatud isik võib eID andmeid kuritarvitada ja kolmandal osapooltel ei pruugi olla teadmist, kes on eID tehingu teinud ja eID seaduspärasel kasutajal on väga raske tõendada, et tehingut ei ole tehtud tema volituste või tahte kohaselt. Seega ei ole alati ka turvalistest süsteemidest kasu, kuna e-identimiseks ja tehingute tegemiseks on vahendid isiku kasutuses ja ei ole võimalik kontrollida isikusamasust. Seega tulenevalt digitehingute sisust ja tehingu läbi viimise viisist võib väita, et need on tavatehingutest siiski erinevad.

Üks viis tehingute tegemiseks on digitaalselt allkirja andmise kaudu, kuid kuna TsÜS § 118 lõige 2 ei reguleeri digitaalselt antud esindusõigust, võib öelda, et näivusvolutuse kohaldamine sellistes olukordades on reguleerimata. Kui isik kasutab teise isiku digitaalset isikutuvastusvahendit ja annab digitaalset allkirja teise isiku nimel, võib see siiski luua näivusvolutuse olukorra, kui kolmandad isikud mõistavad, et allkirjastaja ei ole esindatav, vaid tegutseb eelduslikult teise isiku nimel, ehk kolmandad isikud eeldavad mõistlikult, et tal on volitus teise isiku nimel tegutseda. Kuid mulje hindamist on digitaalselt läbi viidavas tehingus raske mõista, kas esindajal on volitus või mitte, kuna digiallkirja puhul tihti ei olegi kolmandale

---

²⁵ Riigi Infosüsteemide amet. Kättesaadav: <https://www.ria.ee/riigi-infosusteem/elektrooniline-identiteet-ja-usaldusteenus/elektrooniline-identiteet-eid> (21.02.24).

isikule teada, et tehingu teeb esindatava nimel keegi teine, ehk, et võiks tekkida kahtlus tehingut tegeva isiku osas. Riigikohus on eID kasutamise olukordades leidnud, et esindusõiguseta esinduse sätteid on võimalik analoogia korras kohaldada juhul, kui isik teeb tehingu teise isiku nimel, mitte esindajana, vaid teise isikuna esinedes.²⁶ Seega on väga raske hinnata digiallkirja autentsust, kui isik ise tehingu kõrval vahetus läheduses ei asu ega saa vahetult väljendada oma tegelikku taht. Samuti on raske välja selgitada, et kellelgi võis tekkida mulje esindusõiguse olemasolust või kahtlus allkirja andva isiku osas. Lisaks on digitaalse allkirja kontrollimine füüsiliselt antud allkirjast erinev. Füüsilise allkirja autentsust saab paluda ekspertidel hinnata, kuid sellist hindamise võimalust eID kaudu antud allkirja tuvastamiseks ei ole. eID kasutamine on oluline esindusõiguse andmisel, kuna digiallkiri on juriidiliselt võrdne omakäelise allkirjaga²⁷ ja kun digitaalselt läbi viidavad tehingud on kasvutrendis, ei saa digitaalse allkirja mõju esindusõiguse, sh näivusvolituse kontekstis alahinnata.

Riigikohus on asunud seisukohale, et kui isik on vabatahtlikult andnud oma digitaalallkirjastamist võimaldavad vahendid üle teisele isikule ja viimane neid eID kasutaja nimel tehingute tegemiseks kasutab, on esindajana käituvale isikule kaudse tahteavaldusega volitus antud ning nendest tehingutest tulenevate tagajärgede eest vastutab eID seadusjärgne omanik. Vastutusest vabanemiseks peab ta näitama, et eID on väljunud tema valdusest ilma süüta ja tema tahte vastaselt.²⁸ Kuid, kui eID õiguspärane kasutaja on langenud petuskeemi ohvriks, mille raames ta on enesele teadmata teisele isikule andnud kõik vajaliku oma eID kasutamiseks samuti kui teine isik on eID ja selle kasutamiseks vajalikud koodid saanud oma valdusesse vaatamata eID õiguspärase kasutaja asjakohastele pingutustele nende salajas hoidmisel, võiks tulla volituse andmise puudumine kõne alla.²⁹ Sellised olukorrad võivad tekitada õiguslikke küsimusi, kuna TsÜS-is ei ole eID regulatsiooni eraldi sätestatud ja tahteavalduse andmise tõendamise on sellistes tehingutes allkirja andmise ja vajalike vahendite, sh PIN-koodide üle andmisel keeruline. Kuna näivusvolitus on erandlik olukord, kus esindusõigus tekib õigusnäivuse põhimõtetel, ei saa eID kasutamisel välistada sama põhimõtet nagu tavatehingutes esindusõiguse omistamisel, kuid selle kohaldamist tuleb põhjalikult kaaluda, sh lähtuda erinevate isikute omavahelistest suhetest ja eID vahendite üle andmise viisist. Eelnev on oluline tahteavalduse hindamisel, kuna digitaalselt antud allkirja ja selle andjat võib olla väga raske tuvastada. Autori hinnangul tuleb teha tahtavalduse andmise

---

²⁶ RKTko 2-16-124450/77, p 23.

²⁷ E-identimise ja e-tehingute usaldusteenuste seadus E-identimise ja e-tehingute usaldusteenuste seadus.- RT I, 03.03.2023, 3, § 24; Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 910/2014 art 25 p 2.

²⁸ RKTko 2-16-124450/77, p 23.

²⁹ P. Kalamees, T. Uusen-Nacke. Eneselegi ootamatult tehingupartneriks. Kommentaar Riigikohtu otsustele asjades 2-18-8699 (16.02.2022) ja 2-16-124450 (16.12.2019), Juridica 2023 nr 7, lk 530; Seda toetab ajakirjandus ja praktika elust, näiteks telesaade „Kuu-Uurija“ kuupäeval 09.10.23, mis käsitles sama teemat.

hindamisel vahet, kas tegu on kaudselt antud volitusega või esineb näivusvolituse olukord. Viimasele saab tugineda alles siis, kui ei ole tõendatud kaudse volituse olemasolu ning kaalutluste tegemisel tuleks lähtuda tahteavalduse saaja (kolmanda isiku) positsioonist. Seega on tehingute digitaalsel sõlmimisel kõikidel tehingu pooltel oluline mõista, et oleks järgitud maksimaalselt turvalisi kehtestatud protseduurireegleid ja olukorras, kus tekib kahtlus eID andja isikusamasuses, tuleb tehing pigem tegemata jätta. Olgugi, et digiallkiri võimaldab mugavalt teha tehinguid erinevatest asukohtadest ja igal ajal, võiksid selle kasutamisel ja ka teistele isikutele üle andmisel isikud olla teadlikud kaasnevatest võimalustest ja riskidest.

Eestis kehtib kohtupraktikas tõlgendus, et kui tehingu tegemiseks kasutatakse teise isiku eID-d, võib tehingu teine pool mõistlikult uskuda, et ta teeb tehingu eID seaduspärase kasutajaga. Vastupidist peab tõendama eID seaduspärane kasutaja.³⁰ Kuigi Riigikohus ja alama astme kohtud on hinnanud eID-d vahendeid kasutades näivusvolituse olukorda ja selle kohaldamist TsÜS § 118 lõike 2 alternatiiv 2 alusel, siis ei ole autori analüüsist tulenevalt eID-d kasutades tehingut tehes näivusvolituse kohaldamine selge. Maakohtu lahendist tulenevalt on aga väga keeruline tõendada tehingutes esindusõiguse mitte andmist, kui eID vahendid ja PIN-koodid on pettuse teel üle läinud³¹. Sellistes tehingutes ei pruugi olla füüsilisi tõendusmaterjale, nagu allkirja või dokumenti, mille kätte saamine võib olla tulenevalt andmekaitse ja tehnilistest takistustest keerukam. Tehingud toimuvad küll elektrooniliselt ja jätavad digitaalse jälje, kuid tavaisikul on keeruline neid tõendada, tuvastada või ligipääsu saada. Näiteks võib olla keeruline saada juurdepääsu IP-aadressidele või muule teabele, mis võiksid aidata tuvastada, kes on tehingu teinud, kus võib olla juurdepääs olulise teabega serveri logidele, samuti on nende saamine ajaliselt kulukas. Lisaks ei ole isikud reeglina kursis, kuidas eID kasutamise tehniline pool toimib ja kuidas eID kaudu allkirja mitte andmist tõendada. Seega võib olla keeruline tõendada, et eID-d on kasutanud keegi teine kui selle õiguspärane omanik. Isegi kui suudetakse tõendada, et tehingu on teinud eID-d kasutades selle seadusliku kasutaja asemel keegi teine, on keeruline tõendada tehingu tegemist selle isiku tahtest sõltumata, kuna kehtib eeldus, et allkiri on antud sertifikaadi seaduspärase kasutaja nimel³².

E-teenindused võimaldavad volituste andmist kiiremini ja reeglina turvalisemalt, kuid sellistest tehingutest on olulise tähtsusega isikute teadlikkus nt enda eID vahendite ja PIN-koodide ühiselt hoidmise ja nende teistele isikutele üle andmise osas. Seda on Riigikohus enda otsustel erinevalt hinnanud. On oluline, et nii tarbijad kui ka ettevõtjad mõistaksid esindusõiguse

---

³⁰ RKTko 2-16-124450/77, p 22.

³¹ HMKo 2-23-126678, p 13.

³² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 910/2014 art 13, p. 1, lõige 2.

andmise tagajärgi ning teeksid seda hoolikalt ja teadlikult. Kui 80-aastane isik soovib volitada kedagi teist enda eest tehinguid tegema ning annab selleks enda eID vahendid kolmanda isiku kasutusse (näiteks elektriarvete tasumiseks), peaks ta mõistma, mida selliselt toimine tähendab. Tuleb aga tõdeda, et 80-aastase isiku osas eelnevat siiski eeldada ei saa. Esiteks tulevad sellised inimesed ühiskonnast ja ajast, kui internet ning digitaalsed isikutuvastamise vahendid ei olnud igapäevaselt kasutusel ja ka oskused nende kasutamiseks on kahtlemata piiratud. Samuti teadlikkus erinevatest võimalustest interneti kasutamisel tehingute tegemisel ja võimalike pettusolukordade äratundmisel. Seega eID vahendite ja PIN-koodide üle andmise tähenduse mõistmine võib olla vanemate ja mitteteadlike inimeste jaoks keerulisem, kui noorte ja ka MKT-s tegutsevate isikute jaoks. Kuid eID vahendite teistele isikutele andmisel tuleb endale teadvustada, milliseid õigusi volitatavale antakse (nt milliseid toiminguid saab teine isik esindatava teadmata teha). Ettevõtte juhatuse liikmed ja teised tehingutes volitatud isikud peavad samuti mõistma, milliseid volitusi nad annavad, kuna neid võidakse kasutada ka nende teadmata teiste tehingute tegemiseks, mille mitte toimumise tõendamiskoormus lasub esindataval. Lisaks võidakse selliste tehingute tegemisel rikkuda seaduseid, nt saadud tundliku info ja ka pangakontode ligipääsu kasutamisel, mida on hilisemalt väga raske põhistada.

On teada, et reeglina võib kolmas osapool teatud positsiooniga isikute esindusõiguse osas eeldada esindusõiguse olemasolu ning vastutus lasub esindataval, sama põhimõtte kehtib autori hinnangul ka eID tehingutes, kuid hoolsuse sisustamisel tuleb Riigikohtu praktikast tulenevalt sellistes olukordades läheneda erinevalt. Seega peaksid MKT tegutsevad isikud tagama, et volitatud isik tegutseb ettevõtte parimates huvides ja järgib seadusi ning eetilisi standardeid. MKT tegutsevate isikute osas eeldatakse, et isikud on pigem teadlikumad ja vähem riivatavad kui tarbijad. Selliselt eID vahendite üle andmine ei välista volituste kuritarvitamist ja ka näivusvolituse kohaldamise võimalust, kuid erinevatele isikutele ja erinevates olukordades ei ole näivusvolituse kohaldamine nii ühene kui tavatehingutes, kuna eID tehingutes ei ole tahteavalduse ja korduvuse tõendamine sama selge ja lihtne. Lisaks puudub eID tehingutes vahetu kontakt, mis välistab isikute käitumise vahetust tajumisest tuleneva tõlgendamise võimaluse.

Siinkohal aitaks tarbijaid selgitav teave ja lihtsustatud juhised eID kasutamisega seotud esindusõiguse võimalikkuse kohta (sh esindusõiguse kohta esindatava teadmata). Olukorra teeb keeruliseks see, et TsÜS-is puudub eID kasutamisest tulenev näivusvolituse regulatsioon. Seega usaldatakse tehingute tegemisel lähedasi või sootuks võõraid inimesi enda abistamisel eID-d kasutades, kuid selliselt ei pruugi olla tegevus teadlik ja kontrollitav. Õiguskindluse tagamise huvides saab aga öelda, et näivusvolituse kohaldamine on eID tehingutes võimalik.

Seetõttu on oluline olla teadlik digitaalsete tehingute riskidest erinevate tarbijate (teadlikud ja mitte teadlikud ning perekondlikest suhetest tulenevate erisuste osas) ja ka MKT tegutsevate isikute vaatest, et vältida soovimatute olukordade tekkimise võimalus. Eelnevat aitavad tagada eID kasutamisel protseduurireeglite järgimine, tehinguteks turvaliste platvormide kasutamine ja inimeste teadlikkuse tõstmine ning selge regulatsioon seaduses või kindlad suunised kohtupraktikast. Eelneva olemasolu aga hetkel autori hinnangul ei ole piisav tagamaks näivusvolituse kohaldamise selgust.

Esindusõiguse regulatsioon, mis on sätestatud TsÜS-i kaheksandas peatükis laieneb TsÜS § 117 kohaselt nii seadusjärgsele kui ka volitatud esindusele³³. Eesti õiguse kohaselt on tsiviilkäibe kaitsepõhimõte üks tsiviilõiguse üldpõhimõtteid. Normid on loodud eesmärgiga kaitsta tsiviilkäibes osalevaid isikuid ja nende õigusi. Tänapäeval tehakse palju tehinguid eID- d kasutades ja selle regulatsioon mängib olulist rolli esindusõiguse andmisel. Eestis reguleerib E- identimise ja e-tehingute usaldusteenuste seadus (edaspidi EUTS) e-identimist ja e- tehinguteks vajalikke usaldusteenuseid ning riikliku järelevalve korraldust ulatuses, milles need ei ole reguleeritud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 910/2014 e- identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul (edaspidi ka eIDAS määrus), millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/93/EÜ (ELT L 257, 28.08.2014, lk 73– 114). Määrusega soovitakse Euroopa Liidus (edaspidi EL) e-identimise ja e-tehinguteks vajalike usaldusteenuste süsteeme ühtlustada, reguleerides sealjuures piiriüleste tehingute tegemisel eID kasutamist. eID kasutamine on Eesti ja ka teiste riikide õigussüsteemides laialdaselt aktsepteeritud ja reguleeritud erinevate tehniliste lahenduste ning rakenduste kaudu, kuid TsÜS-i § 118 lõige 2 ja § 121 lõige 2 ei sätesta eID kasutamiseks esindusõiguse kontekstis eraldi esindusõiguse reegleid. Siit tulenevalt võib öelda, et regulatsioon on eID kasutamisel puudulik, mis võib õigusmaastikul tekitada probleemseid olukordasid.

TsÜS § 118 lõige 2 nagu ka TsÜS § 118 tervikuna reguleerib volitust ehk tehingulist esindust ega puuduta juriidilise isiku seadusjärgse esindaja esindusõigust. Tegelikult volituse korral on esindatav ise oma tahteavaldusega andnud esindajale esindusõiguse ning selle volituse andmine on üldjuhul kontrollitav. Lisaks selgesõnaliselt väljendatud volitusele võib esindaja volitus käibekaitse huvides tuleneda ka esindaja erinevatest toimingutest, mis ei oma tehingulist iseloomu ja seetõttu iseenesest ei ole võrdsustatavad volituse andmisega, kuid millega luuakse kolmandatele isikutele mulje, et volitus on antud. Sellisteks volitusteks on TsÜS § 118 lõikes 2 sätestatud esimese alternatiivi alusel talumisvolitus ja teise alternatiivi alusel näivusvolitus.

---

³³ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm. vlj. (viide 6), § 118, komm 3.2, lk 561 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo).

Lisaks eelnevale on ettevõtja kutse- või majandustegevuses kaupu müüva ja teenuseid osutava isiku volitus sätestatud TsÜS §-i 121 lõikes 2, mille eesmärgiks on käibekaitse ja õiguskindluse tagamine MKT-s tegutseva isiku esindamisel kaupu ja teenuseid tavapärase majandustegevuse raames osutades, et kaitsta kolmandate isikute huve³⁴. U. Volens on enda doktoritöös³⁵ kirjutanud, et: „Sama tulemuseni jõuab ka DCFR-i artikli II.-6:103 lg 3 ja PECL-i artikli 3:201 sisalduv õigusnäivuse alusel tekkiva volituse üldnorm, kuivõrd teisele isikule teatud positsiooni andmine, millega käibearusaama kohaselt kaasneb tavaliselt ka esindusõigus, on käsitletav esindatava käitumisena, millest võib tekkida kolmandal isikul mõistlikult arusaam, et esindatav on andnud volituse. Teiseks laheneb osa positsiooni andmise juhtumeid ka PECL- i artikli 3:201 ja DCFR- i artikli II.-6:103 lõike 2 kohaselt kaudse tahteavaldusega volituse andmise kaudu (*Ingl. k. Implied Authority*). Esindusõiguse tekkimise ja selle ulatuse hindamisel tuleb arvestada tavasid ja praktikat³⁶ (lk 130).“ Selliselt võib jääda isiku käitumisest ja tema teatud positsioonist tulenevalt kolmandale osapoolle mulje, et isikule on volitus antud. Seega tuleb autori hinnangul sellist põhimõtet ka Eestis rakendada, kuna paljudes tehingutes omistatakse teatud isikule esindusõigus mingite tehingute tegemisel, mis tavaliselt sellise ametiga võiksid kaasneda, ning kui TsÜS § 121 lõige 2 ei ole kohaldatav, tuleb kohaldada TsÜS § 118 lõiget 2.

Näivusvolituse mõistes ei ole tegemist tehingulise volitusega³⁷, vaid selle tekkimise aluseks on seadus, mille eesmärgiks on kaitsta selle isiku usaldust, kes on tuginenud esindatava poolt loodud muljele, et ta on andnud esindajale esindusõiguse³⁸. Tegemist on olukorraga, mis on õigusteooria poolt loodud ja kohtupraktikas tunnustamist leidnud, kus puuduv esindusõigus asendatakse kolmanda heauskse isiku kaitse huvides seaduse fiktsiooni alusel tekkiva esindusõigusega³⁹. Sätte eeskujuks on Saksa õigusteooria⁴⁰, kus kasutatakse mõistet „õigusnäivuse alusel tekkinud volitus“ (*Sks. k. Rechtsscheinvollmacht*). Selline regulatsioon on üldtunnustatavaks printsiibiks Euroopa, sh Eesti tsiviilõiguses⁴¹.

Saksa õiguses eristatakse peamiselt kahte erinevat käsitlust: õigusnäivusteooria ja tehinguteooria⁴². Valitsevaks on õigusnäivusteooria, kus on küsimus välise volituse

³⁴ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm. vlj. (viide 6), § 118, lk 569 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo).

³⁵ U. Volens, Usaldusvastutus kui iseseisev vastutussüsteem ja selle avaldumisvormid. Doktoritöö, Tartu: 2011.

³⁶ *Ibidem*, lk 130.

³⁷ K. Larenz Allgemeiner Teil des deutschen bürgerlichen Rechts. München: 1967, lk 566.

³⁸ C. von Bar; E. Clive (eds). Principles, definitions and model rules of European private law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Vol. 1. Sellier. European Law Publishers, München: 2009, lk 418.

³⁹ U. Volens (viide 35), lk 47.

⁴⁰ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm vlj. (viide 6), § 118, lk 557 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo).

⁴¹ 2002. jõustunud TsÜS eelnõu seletuskiri; Viidatud M. Kingo, Tehinguline esindus, teadusmagistritöö, Tartu: 2007, lk 45 kaudu.

⁴² *Ibidem*, lk 131.

edasikestmises ja sisemise volituse andmisest teatamises, millises olukorras kehtib volitus õigusnäivuse alusel⁴³. Kuigi õigusnäivusest esindusõiguse tuletamise juhtumid võivad mõnel juhul hõlmata tehingulise esindusõiguse andmist, ei ole see alati nii. Õigusnäivuse põhimõttel tekkiv volitus võib tekkida ka ilma tehinguta, kui esindatava teod või tegevusetus jätavad mõistlikule kolmandale isikule mulje volituse andmisest. Köhler liigitab kõik seaduse fiktsiooni alusel tekkivad volitused seadusest tulenevate õigusnäivuse alusel tekkivate volitustena⁴⁴. Volituse andmisega seotud tahteavaldused jagunevad konstitutiivseteks ja deklaratiivseteks⁴⁵. Tehinguteooria kohaselt on volitamiseks nii välise volituse andmine, kui ka volitusest teatavaks tegemine, mis lõppevad teatud kindlate väliste toimingutega. Tehinguteooria kohaselt tõlgendatakse avaldust kolmandale isikule volituse andmiseks⁴⁶. Flume meelest ei ole õigusnäivusteooria õige, kuna volituse andjale ei ole arusaadav, milline erinevus on volituse andmisel esindajale tahteavalduse tegemisega või sellest teada andmisega⁴⁷. Oluliseks erinevuseks on, kas tegemist on sisemise või välise volitusega, viimasega seob Flume Saksamaa tsiviilseadustiku (*Sk. k. Bürgerliches Gesetzbuch*, edaspidi BGB) §-i 173 õiguslikud tagajärjed, mitte sellega, kas volitus on antud tahteavalduse või teatamisega. Oluline on kas on sisemine või välimine volitus, mitte selle tahte tuvastamine. Seega tehinguteooria kohaselt allub volituse andmisest teatamine tahteavaldusele reeglitele. Volikirja kolmandale isikule teatavaks tegemine on iseseisev tehing⁴⁸. Toodud argumentidest hoolimata on välise volituse edasikestmise, sisemise volituse andmisest teatamise ning volikirja väljaandmisest tulenevate õigusnäivusvolituste puhul valitsevaks õigusnäivusteooria. Seda põhjendatakse asjaoluga, et see seletab paremini tekkivaid suhteid⁴⁹, kuid nende rakendamise osas ei ole märkimisväärses hulgas kohtupraktikat⁵⁰. Kuigi valitsev arvamus ei loe volituse andmisest kolmandale isikule teatamist tahteavalduseks, jõutakse üksmeelselt järeldusele, et tegemist on tahteavalduse sarnase toiminguga (*Sk. k. Geschäftsähnliche Handlung*), millel on tahteavaldusega samad õiguslikud tagajärjed. Magistritöö autori arvates on tehingute puhul äärmiselt oluline tegelik tahe. Kui tahe on väljendatud, siis tekivad sellest õiguslikud ja siduvad tagajärjed. Samas, kui sealjuures ei olegi esindaja teadlik, et teda on volitatud (teatatud kolmandale isikule, avalikkusele), kuid ta tegutseb volitajana, siis justkui tegutseb ta samal ajal näivusvolituse

⁴³ Palandt/Ellenberger § 170 vnr 1, § 171 vnr. 1, § 172 vnr 1; Näivusvolituse teooria rajajana nimetatakse tihti Moritz Wellspacher'it, kes andis esimesena BGB §-idele 171-172 sellise seletuse, vt. M. Wellspacher, *Das Vertrauen auf äussere Tatbestände im bürgerlichen Rechte*, Viin: 1906, lk 79 jj.

⁴⁴ H. Köhler. *Tsiviilseadustiku üldosa*. Õpik. Tallinn, 1998, lk 177.

⁴⁵ C.-W. Canaris, *Die Vertrauenshaftung im deutschen Privatrecht*. lk 32.

⁴⁶ B. Mugdan (Hrsg.) *Die gesamten Materialien zum Bürgerlichen Gesetzbuch für das deutsche Reich*. Bände I-V. Decker. Berlin 1899/1900, lk 483 f; W. Flume. *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts*. Zweiter Band. *Rechtsgeschäft*. 4., unveränd. Aufl, Berlin, Heidelberg, New York: Springer-Verlag, 1992, lk 823.

⁴⁷ W. Flume (viide 41), lk 825.

⁴⁸ W. Flume (viide 41), lk 824.

⁴⁹ MüKo/Schramm⁵, Aufl 5, § 170, vnr 2.

⁵⁰ Sellel seisukohal on Canaris (2000 b), lk 154; vt ka BGHZ 40, 297; 102, 60; BGH NJW 1991, 1225, viidatud U. Volens. *Usaldusvastutus kui iseseisev vastutussüsteem ja selle avaldumisvormid*. Doktoritöö, Tartu: 2011, lk 143 kaudu.

alusel (tema enda seisukohalt), kuid samas ka tegeliku volituse alusel, kuna esindatav on väljendanud selget tahet olla esindatud.

Esindajale antud volituse korral on tegemist otsese volitusega, kolmandale isikule või ka avalikkusele antud esinduse korral võib olla tegemist nii otsese kui ka näivusvolitusega⁵¹. Saksa õiguskirjanduses on leitud, et isegi kui volituse andjal ei ole olnud tahet volitust anda, võib olla tegemist kaudselt antud volitusega, kui tema käitumist võis vastavalt tõlgendada. Seejuures tuleb lähtuda tahteavalduse saaja positsioonist⁵². Selliselt võib konkreetne volikiri või erivolikiri saada üldvolikirjaks⁵³. Tahteavalduse võib teatud juhtudel isikule Saksa õiguse kohaselt omistada ka siis, kui selle on teinud esindaja allkirjastades esindatava digitaalallkirjaga dokumendi⁵⁴. Olgugi, et õigusnäivusel põhineva volituse korral pole esindatav esindusõigust andnud, ei käsitleta talumis- ja näivusvolituse alusel tehtud tehinguid esindusõigusega tehtud tehingutena⁵⁵. Teatud juhul saab ka vaikimise tahteavalduseks lugeda, see tuleneb teiste isikute privaatautonomia kaitsmise vajadusest. Tahteavalduse fiktsiooni kasutamise võimalus tuleneb TsÜS § 68 lõikest 4, mis sätestab, et vaikimist või tegevusetust loetakse tahteavalduseks, kui vaikimise või tegevusetuse lugemine tahteavalduseks tuleneb seadusest, isikute kokkuleppest või nendevahelisest praktikast. Sama põhimõtet toetab VÕS § 20 lõige 2, sätestades, et vaikimine või tegevusetus loetakse nõustumuseks üksnes siis, kui see tuleneb seadusest, lepingupoolte kokkuleppest, pooltevahelisest praktikast või nende tegevus- või kutsealal kehtivatest tavadest. Saksa õiguskirjanduse kohaselt on vaikimisega antud volitusega tegemist siis, kui esindatava käitumisel on tahteavalduse tunnused, üksnes vaikimine ei ole väljapoole suunatud avaldamise puudumise tõttu piisav⁵⁶. See tähendab, et isegi kui isik ei väljenda selgelt oma tahet, võib õiguskord siiski tulenevalt olukorrast lugeda tahteavalduse vaikimisi antuks. Ka Eesti õiguskirjanduses asutakse seisukohale, et kuigi isiku tahe mõne tahteavalduse subjektiivse elemendi puudumise korral puudub, loeb õiguskord isiku tahteavalduse olemasolevaks ning seob selle õiguslike tagajärgedega⁵⁷. Sellest järeldatakse, et tahteavaldus

---

⁵¹ M. Kingo, Tehinguline esindus, teadusmagistritöö, Tartu: 2007, lk 47.

⁵² Beck'scher Online-Kommentar BGB. 67. Edition, Stand 01.08.2023, BGB § 167 vnr 13. Kättesaadav: https://beck-online-beck-de.ezp.nlib.ee/Dokument?vpath=bibdata%2Fkomm%2Fbeckokbgb_67%2Fbgb%2Fcont%2Fbeckokbgb.bgb.p167.gliii.g11.htm&anchor=Y-400-W-BECKOKBGB-G-BGB-P-167-RN-13 (30.10.23).

⁵³ M. Häublein and J. Hoffmann-Theinert. Meyer BeckOK HGB, 39. Edition Stand: 15.01.2023. HGB § 54, vnr 17. Kättesaadav: https://beck-online-beck-de.ezp.nlib.ee/?vpath=bibdata%2Fkomm%2FbeckOKHGB_39%2FHGB%2Fcont%2FBECKOKHGB%2eHGB%2eP54%2ehtm (30.10.23).

⁵⁴ J. Von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Staudinger BGB Buch 1: Allgemeiner Teil: §§ 164-240. Sellier/de Gruyter 2019, BGB § 167, vnr 28; Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. 9. Aufl, C. H. Beck 2021, BGB § 167, vnr 95jj, BGB § 172, vnr 5.

⁵⁵ K. Parkel, Esindusõigusega isiku tehingud. Juridica 2001 nr 5, lk 337.

⁵⁶ S. Mock. Grundfälle zum Stellvertretungsrecht. - Juristische Schulung 2008/5, lk 391.

⁵⁷ L. Hallik. Tahteavaldus tsiviilõiguses. Magistritöö. Tartu: 2005, lk 61.

on olemas ka siis, kui tahteavalduses puuduvad avaldamisteadvus ja õigusliku sidumise tahe⁵⁸. Sellisel juhul lähtutakse tahteavalduse subjektiivsete elementide puudumisel näivusvolitusest. Autori arvates on väga oluline arvestada, et kui esindatava käitumises esinevad tahteavalduse tunnused, on näivusvolituse olukord siiski võimalik, kuid üksnes vaikimine ei ole väljapoole suunatud avaldamise puudumise tõttu piisav näivusvolituse kohaldamiseks, seega tuleks pigem arvestada Saksa õigusteooria lähenemisega, sealjuures on oluline arvestada poolte vahelise eelneva praktikaga, eriti MKT tegutsetavate isikute vahel.

Esindusõiguse kehtimiseks tuleb õiguse rakendajal ennekõike hinnata, kas esindatav on otseselt või kaudselt andnud esindajale volituse (reeglina sisemise)⁵⁹. Otsese volituse andmise puhul ei teki kahtlusi. Seevastu kui volitus antakse kaudselt, võib see tekitada küsimusi, kas vastav sisemine volitus on antud või tuleks analüüsida pigem TsÜS § 118 lõikes 2 nimetatud volituse andmise olukordade esinemist. TsÜS on Eesti tsiviilõiguse alusdokument ning § 118 lõige 2 käsitleb esindaja volitusi ja reguleerib olukordi, kus esindajana tegutseva isiku avaldused või käitumine mõjutavad teist isikut mõistlikult uskuma, et esindajana tegutsevale isikule on antud volitus tehingu tegemiseks⁶⁰. Enne 16.12.2019. aasta Riigikohtu lahendit⁶¹ ei olnud Eesti Riigikohus näivusvolituse tekkimise võimalust eraldi esile toonud, seal viidati näivusvolituse olukorrale üksnes TsÜS § 118 lõike 2 analoogia tähenduses. Enne nimetatud otsust ei ole Eesti õiguskirjanduses samuti näivusvolitusele tähelepanu pööratud. Kuidas aga eristada kaudse tahteavaldusega antud volitust talumis- või näivusvolituse olukorrast, ei ole Riigikohus senini täpsustanud, tuues välja vaid näivusvolituse tekkimise eeldused enda 2022. a lahendis⁶². Need põhimõtted kehtivad tsiviilõiguslikes suhetes. Saksamaal rakendatakse ajalooliselt näivusvolituse korral Canarise kolmeastmelist põhimõtet, mille kohaselt on oluline mõista õigusnäivust kolme etapi kaudu: õigusnäiva mulje loomine, selle omistamine ja sellele usalduse andmine (heausksus), mis moodustavad aluse näivusvolituse mõistmiseks.⁶³ BGB § 164 I 1 käsitleb esindaja avalduse mõju, mis on oluline näivusvolituse kontekstis, käsitledes esindaja tahteavalduse mõju esindatava suhtes⁶⁴. Saksa õigusteoorias valitseva arvamuse kohaselt vastutab esindajana tegutsenud isik esindusõiguse puudumise eest.⁶⁵ Õigusinstituudi

---

⁵⁸ *Ibidem*, lk 64.

⁵⁹ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm vlj. (viide 6), § 118 kamm 3.1.2., lk 558 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo). Muul moel volituse andmise juhtumid on erandlikud.

⁶⁰ RKTko 2-18-8699/180, p 15 lõik 3.

⁶¹ RKTko 2-16-124450/77.

⁶² RKTko 2-18-8699/180, p 18.1.

⁶³ M. Denga. Duldungs- und Anscheinsvollmacht, 906. Kättesaadav: <https://beck-online-beck-de.ezproxy.utlib.ut.ee/Dokument?vpath=bibdata%2Fzeits%2Fjus%2F2023%2Fcont%2Fjus.2023.906.1.htm&pos=1&hlword=s=on> (02.02.24).

⁶⁴ W. Flume (viide 41), lk 825.

⁶⁵ W. Flume (viide 41), lk 802; J. Prölss, Vertretung ohne Vertretungsmacht. – Juristische Schulung, 1985, lk 169; J. Von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch BGB § 179, vnr 3.

eesmärgiks on kaitsta tsiviilkäibes tehingupartneri usaldust vastaspoole esindusõiguse olemasolusse, seega esineb nn positiivse usalduse kaitse ja poolte vaheline tehing loetakse esindaja vahendusel kehtivalt tehtuks.⁶⁶ Nii nagu ka teistes õiguskultuurides on võimalik näivusvolitusele erinevalt läheneda ja seda erinevatele isikutele erinevalt kohaldada, tuleks autori hinnangul siiski teha selgelt vahet, millal on tegemist kaudse tahteavaldusega antud volitusega ja millal tuleks kaaluda näivusvolituse kohaldamist. Sellisel juhul tuleb arvestada kohaldamise eelduste täitmisega, milles isiku käitumine ja mulje loomine omavad suurt rolli, millele tuleb aga eelneva analüüsi kohaselt eID tehingutes erinevalt läheneda. Kuna vastutus näivusvolituse olukorras lasub ennekõike esindataval, peab ta vastutusest vabanemiseks vastupidist olukorda tõendama, sealhulgas enda piisvalt hoolast käitumist, vältimaks tema usalduse kuritarvitamist näiliku esinduse loomisel.

Seega näivusest tuleneva volituse puhul esindajale tegelikult volitust antud ei ole, kuid tulenevalt esindatava käitumisest kolmas isik usub, et volitus on antud. Teoreetiliselt saab näivusest tulenevat volitust eristada tegelikust volitusest ja ka asjaoludest tulenevast volitusest selle järgi, et tegeliku ja asjaoludest tuleneva volituse puhul on esindataval tahtlus panna kolmas isik uskuma, et esindajal on volitus⁶⁷. Näivusvolitusest eristamisel on kriteeriumiks asjaolu, et asjaoludest tuleneva volituse puhul on esindatav esindajale volituse andnud või loetakse antuks esindatava poolt hoolsuskohustuse rikkumise tõttu, kuid näivusest tuleneva volituse puhul esindajal tegelikult volitust ei ole. Kolmas isik vaid usub esindatava käitumisest tulenevalt, et volitus on antud. Näivusvolitust käsitleva PECL-i artikli 3:201 lõike 3 kohaselt piisab volituse olemasoluks ainult sellest, et esindatava avaldused või käitumine mõjutab isikut uskuma, et volitus on antud. Tuginedes Saksa kohtupraktikale võiks vähemalt nende tahteavalduse puhul, mille suhtes peaks nt teenuse osutajal tekkima kahtlus, kas tahteavalduse on teinud selleks õigustatud isik, hoiduma näivusvolituse kohaldamisest⁶⁸. Saksa õiguses on sätestatud erijuhud, millal näivusvolituse kohaldamine on välistatud, nt teovõime puudumise korral, kuna sellisel juhul peab esmajärjekorras kaitsma nõrgemat poolt (teovõimetut näivat volitajat), mitte kolmandat isikut⁶⁹. Seega on näivusvolitus seotud kolmanda isiku mõistlike ootuste ja usaldusega. Esindatav ei tohiks saada ebaõiglast kasu olukorrast, kus ta on lasknud kolmandal isikul tekkida mulje, et esindajal on volitus esindatava nimel tehinguid teha. Sealjuures tuleks arvestada nõrgemate osapooltega nagu piiratud teovõimega, sh teovõimetute isikute poolse muljete loomisega, sellistes olukordades tuleks enamasti näivusvolituse kohaldamine välistada.

---

⁶⁶ Beck'scher Online-Kommentar BGB 66. Edition, Stand 01.05.2023, BGB § 167 vnr 13.

⁶⁷ M. Kingo, Tehinguline esindus, teadusmagistritöö, Tartu: 2007, lk 51.

⁶⁸ AG Mitte: Klingelton-Abo. - Multimedia und Recht 2010/12, 817; Urteil vom 28.7.2008 - 12 C 52/08, MMR 2008, 696.

⁶⁹ K. Larenz, Allgemeiner Teil des deutschen bürgerlichen Rechts. München: 1967, lk 569.

Nendele kohaldamist analüüsib autor eraldi peatükis. Samuti saab teatud tehingute osas välistada näivusvolituse olukorra näiteks vorminõuete järgimata jätmise korral, s.t vorminõuete täitmata jätmise korral on volitus üldjuhul tühine (TsÜS § 83) ning seda pole võimalik mingil juhul rakendada ja sellisest volitusest ei saa kellelegi õigusi ega kohustusi tekkida. Nii nagu Saksa õiguse kohaselt eksisteerib üldjuhul volituse vormivabadus ja põhimõtteliselt võib volituse anda ka suuliselt, on siiski kõikide riikide õiguses erandid volituse vormivabaduse kohta⁷⁰. Vorminõue võib osutada oluliseks tehingu seisukohalt. Eestis tuleneb volituse vorminõue tehingu vorminõudest ja TsÜS § 118 lõike 3 kohaselt juhul, kui seaduses on tehingu tegemiseks ette nähtud teatud vorm, mille järgimata jätmise korral on tehing tühine, peab tehingu tegemiseks antud volitus olema samas vormis.

Seega on näivusvolituse eelduste hindamisel oluline arvestada lisaks teiste oluliste analüüsitud faktoritega, mitte ainult esimese eelduse, mulje jätmisega isiku käitumise hindamisel, sealjuures tuleb arvestada ka teiste nüanssidega, nt tahteavalduse tõlgendamisega, eID kasutamisest tulenevate erisustega ja võimalike (eri)seadustes sätestatud piirangutega, isikuliste piirangutega (piiratud teovõimega isikud, vanemaealised, lähisuhtest tulenevate erisustega) ja ka nt vorminõuetega.

1.2. NÄIVUSVOLITUSE TEINE EELDUS (KORDUVUS JA PIKEMAAJALISUS)

TsÜS § 118 lõike 2 teise alternatiivi teise eelduse all mõeldakse, et isik tegutseb korduvalt ja pikema aja vältel teise isiku esindajana ja teeb tema nimel õigusliku tagajärje kaasa toomisele suunatud toiminguid. Riigikohus on leidnud, et näivusvolituse olemasolu korral omab olulist tähtsust esindaja käitumise kestvuse hindamine. Samas lahendis pole aga kestvuse hindamist põhjalikumalt selgitatud ja ei öelda, millal on tegemist korduva või pikema aja vältel toimingute tegemisega.⁷¹ Seega jääb see edasise kohtupraktika kujundada.

P. Kalamees, T. Uusen-Nacke on enda artiklis⁷² kirjutanud, et: “Saksa õiguskirjanduses seisukohad ajalise piiratluse osas lahknevad. On esindatud nii seisukoht, mille kohaselt piisab juba ühekordsest teadvast talumisest, et tekiks talumisvolitus⁷³, kui ka seisukoht, et teise isiku nimel tehingute tegemine peab olema kestnud pikemat aega.⁷⁴ Ühekordse toimingu piisavust talumisvolituse tekkimiseks on põhjendatud asjaoluga, et esindatav teab esindajana tegutseva

---

⁷⁰ H. Kötz; A. Flessner. European Contract Law. Oxford: 1997, lk 225.

⁷¹ RKTko 2-18-8699/180, p-d 18.1-18.2.

⁷² P. Kalamees, T. Uusen-Nacke (viide 29), lk 529.

⁷³ Beck'scher Online-Kommentar BGB (viide 66), BGB § 167 vnr 15; Handbuch Multimedia-Recht. Teil 13.1. Vertragsschluss im Internet. Werkstand: 58, EL März 2022, vnr 159.

⁷⁴ Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch (viide 49), BGB § 167, vnr 107; G. Spindler, F. Schuster. Recht der elektronischen Medien. Kommentar. 4. Aufl, C. H. Beck 2019, BGB § 164, vnr 8.

isiku tegevusest ning seega pole korduv käitumine tähtsust omav.⁷⁵ Näivusvolituse puhul erimeelsusi selles osas, et esindajana tegutsev isik peab olema teinud korduvalt ja pikema aja vältel esindatava nimel õiguslike tagajärgede kaasatoomiseks toiminguid, ei esine. Riigikohtuga samal seisukohal ollakse ka Saksa õiguskirjanduses⁷⁶ (lk 533).” TsÜS § 2 lõige 2 viitab mõistele „pikemaajaline“, märkides, et tava tekib käitumisviisi pikemaajalisest rakendamisest. See viitab sellele, et pikem aeg võib tähendada perioodi, mis on piisavalt pikk, et teatud käitumismuster muutuks tavaks. Mis täpselt kvalifitseerub pikemaajaliseks, sõltub konkreetsest kontekstist ja asjaoludest. Korduvus viitab sellele, et sama toimingut või käitumist korratakse mitu korda. TsÜS ei määratle, kui palju kordusi on vajalik, et käitumist või toimingut peetaks korduvaks. Riigikohus on sedastanud, et TsÜS § 2 lõike 2 kohaselt tekib tava käitumisviisi pikemaajalisest rakendamisest, kui käibes osalevad isikud peavad seda õiguslikult siduvaks. Sätet rakendades on maakohus jätnud piisava tähelepanuta sama sätte viimase lause, mille kohaselt ei saa tava muuta seadust⁷⁷. Viimast sätestab ka TsÜS § 2 lõige 2 teine lause.

P. Kalamees, T. Uusen-Nacke on enda artiklis⁷⁸ kirjutanud, et: „Nii talumis- kui ka näivusvolituse korral peaks esindajana tegutseva isiku tegevus ka eID kasutamise olukordades olema korduv ja pikaajaline. Küsimus tekib, kas selline eeldus on põhjendatud olukorras, kus tehingu teise poole jaoks ei ole võimalik sisuliselt teada, et eID-d kasutab keegi muu kui selle õiguspärane kasutaja ning tema loodab tehingu kehtivusele. Pikemaajaline või korduv eID kasutamine ei loo täiendavat kindlust tehingu teise poole jaoks, sest varasemaid tehinguid ei pruugi olla tehtud temaga ning tal on võimatu tuvastada, mitmendat korda esindajana käituv isik eID-d kasutab. Küll aga võib pikemaajaline ja korduv eID kasutamine õigusnäivuse alusel tekkiva volituse eeldusena olla suure tähendusega eID õiguspärase kasutaja seisukohalt. Nii annab see näivusvolituse tekkimise olukorras esindatavale täiendava aja esindajana tegutseva isiku tegevusest teada saamiseks ning sellise esindamise takistamiseks. Talumisvolituse korral annab aga vastav eeldus võimaluse eID omanikule tekkinud situatsioonile kiirelt reageerida ning talumise lõpetada, kui eID-ga tehtavad tehingud ei vasta tema tahtele. Omaette küsimusi tekitab nende olukordade puhul tõendamiskoormise jaotus. Seda, kui mitu korda ja kes tegelikult on eID-d tehingute tegemiseks kasutanud, on äärmiselt keeruline kindlaks teha (lk 533).” Magistritöö autori hinnangul on korduvuse ja pikemaajalisuse hindamine eID- d kasutatavates tehingutes väga keeruline tõendada ja pikemaajaline ning korduv eID kasutamine võib suurendada eID õiguspärase kasutaja usaldusväarsust ning kahju suurust. Eelnev võib

---

⁷⁵ Beck'scher Online-Kommentar BGB (viide 66), BGB § 167 vnr 15; U. Volens (viide 35), lk 119.

⁷⁶ Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch (viide 49), BGB § 167, vnr 115; G. Spindler, F. Schuster (viide 74), BGB § 164, vnr 8.

⁷⁷ RKTkm 2-19-8045, p 6.1.

⁷⁸ P. Kalamees, T. Uusen-Nacke (viide 29), lk 529.

tekkida, kuna ta ei pruugi olla sellisest käitumisest pikka aega teadlik, kuna eID-d kasutades ei pruugi kolmandal osapoolel korduvate tehingute tegemisel kahtlustki tekkida, et keegi võib tema eID-d volitamata kasutada, nt olukorras kui ta on enda eID ja PIN-koodid vabatahtlikult üle andnud. Vastupidiselt digitaalselt tehtavatele tehingutele saab füüsiliselt isikuga kohtudes ja tehinguid tehes isiku käitumisest lihtsamini aru saada ja tuvastada, mida aga interneti teel tehtavates tehingutes ei ole võimalik teha. Seega võib esineda olukordasid, kus isik on vabatahtlikult enda eID vahendid ja PIN-koodid kellelegi üle andnud, aga esindaja kasutab neid lisaks antud esindusõigusele ka teistes tehingutes ja vastuolus tegelikule volituse sisule. Magistritöö autor nendib, et korduvuse ja pikemaajalisuse hindamisel tuleks erinevaid isikuid ja erinevalt läbi viidavate tehingute korral erinevalt hinnata, kuna tavatehingutes on korduvuse hindamine lihtsamini tõendatav tulenevalt isikutevahelisest vahetumast suhtlemisest ja soovimatu tegevus võib olla kergemini ja varem avastatav. Seega on oluline korduvuse ja pikemaajalisuse määratlemisel arvestada konkreetse olukorra ja isikute vaheliste eelnevate suhete ning tehingu iseloomu ja läbiviimise viisiga. See erinevate olukordade ja isikutevaheliste suhete iseloomuga arvestamine tähendab aga kaalutusotsuse tegemist, mis teeb kõnealuse olukorra reguleerimise seaduses keeruliseks või koguni võimatuks. Seetõttu peab leppima õiguspraktika kujunemisega kohtutes.

Seega, kuigi Eesti õiguses on mõningane ebakindlus seoses näivusvolituse ja selles olukorras korduvuse ja pikemaajalisuse hindamise sisustamisega, näib, et Saksa õiguskirjanduses ollakse selles osas üksmeelel. Autori arvates tuleks näivusvolituse olukorras arvestada viidatavate Riigikohtu⁷⁹ kaalutlustega korduva ja pikaajalise käitumise hindamisel. Kus on korduv käitumine jäetud lahtiseks ja see võib esineda juba siis, kui esineb esindaja näivat käitumist isegi üks kord, kuid on tehingu asjaoludest ja poolte eelnevatest suhetest sõltuv. Selliselt saaks korduvuse hindamisel näivusvolituse kohaldamisel korduvaks pidada juba olukorda, kui on tegemist ettevõtetes tavapärase ja regulaarselt tehtava tehinguga, kui see on vajalik õiguskäibe tagamiseks ja usalduse tekkimiseks ettevõtete vahelistes tehingutes. MKT tegutsevate isikute osas ei ole välistatud olukorrad, kus isikule antud sisemist volitust on piiratud, aga isik tegutseb edasi, siis sellises olukorras on lihtne korduvusele tugineda. Samas on analüüsitud eID kasutamise olukordades korduvust raskem tõendada ja tuvastada, kuna ei ole teada, kui palju isik on eID-d ja PIN-koode kasutanud. Selle täielik tuvastamine on peaaegu võimatu, kuna kohti, kus eID-d on võimalik kasutada, on väga palju ja isik, kes eID ja PIN-koodid enda kätte on saanud, võib neid piiramatult erinevates kohtades pahatahtlikkuse korral kasutada. Sellistes olukordades on esindataval väga keeruline tema eID-d väärtalt kasutanud isiku tegevuse

---

⁷⁹ RKTko 2-18-8699/180, p-d. 18.1 ja 18.2.

korduvust tuvastada, olgugi et digitaalne jälg jääb alles, aga ligipääs andmetele on piiratud. Kui esineb pettuse olukord, siis võib kriminaalmenetluse alustamine aidata tõenditele ligi pääseda ja neid koguda ning nende abil eID väärkasutamist tõendada. Riigikohus on näivusvolituse kohaldamise välistanud, kui on tõendatud, et eID vahendid ja PIN-koodid ei ole vabatahtlikult üle läinud, samuti käitatakse, kui tehinguid on teinud lähisuhtest tulenevate väärkasutuste olukordades. Seega võib autori hinnangul eID tehingutes korduvuse hindamisel lähtuda juba ühest tõendatud kasutamisest, kuna korduvust on pea võimatu tuvastada, kui just ei ole tegemist tõendatud pettuse olukorraga ja on võimalik näivusvolituse kohaldamine välistada.

1.3. NÄIVUSVOLITUSE KOLMAS EELDUS (ESINDATAVA HOOLETUS)

TsÜS § 118 lõike 2 teise alternatiivi kolmanda eelduse all mõeldakse, et järgitakse piisavalt hoolsust ja täidetakse volituse kehtivuse või olemasolu hindamisel üldised hoolsuskohustuse nõuded. Nii TsÜS-i kommentaaris⁸⁰ kui ka Eesti õiguskirjanduses on samas küsimuses asunud korduvalt seisukohale, et teadma pidamist näivusvolituse olukorras tuleks jaatada juhul, kui esindatav on olnud esindajana käituva isiku tegevuse suhtes raskelt hooletu⁸¹. TsÜS-i kommentaarides on toodud välja, et raskele hooletusele võib viidata näiteks esindaja pikemaajalisem tegutsemine esindatava nimel või asjaolu, et on tehtud tehinguid, mille oleks hoolikas esindatav pidanud avastama.⁸²

P. Kalamees, T. Uusen-Nacke on enda artiklis⁸³ kirjutanud, et: „Saksa õigus tunneb õigusnäivuse alusel tekkinud esindust juba Leipzigi Reichsoberhandelsgericht⁸⁴ (ROHG) praktikast. Aja jooksul hakati Saksa õiguses eristama olukordi, kus esindatav teadis isiku tegevusest ja neid, kus esindatav oleks pidanud kolmanda isiku tegevusest teadma⁸⁵ (lk 529).“ See põhimõte on seotud esindusõigusega ja sätestab, et kui esindajana tegutseva isiku avaldused või käitumine mõjutavad teist isikut mõistlikult uskuma, et esindajana tegutsevale isikule on antud volitus tehingu tegemiseks, ning esindatav teab või peab teadma, et isik tegutseb tema nimel esindajana ja talub selle isiku sellist tegevust, siis loetakse, et esindatav on volituse andnud. Riigikohtu hinnangul on taluvus- ja näivusvolitust eristavaks kriteeriumiks asjaolu, kas esindatav teadis, et esindaja tema nimel tegutseb või mitte⁸⁶. Näivusvolituse olukorras, ei ole esindatav küll teadlik, et esindaja tegutseb tema esindajana, kuid ta on hooletu või raskelt

⁸⁰ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm vlj. (viide 6), § 118 kamm 3.2.1., lk 562 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo).

⁸¹ U. Volens (viide 35), lk 124.

⁸² Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm. vlj. (viide 6), § 118 kamm 3.2.1., lk 563 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo).

⁸³ P. Kalamees, T. Uusen-Nacke (viide 29), lk 529.

⁸⁴ Saksa Reichsgerichti (RG) eelkäija. Vt A. Laufs. Ein Jahrhundert wird besichtigt - Rechtsentwicklungen in Deutschland: 1900 bis 1999. Jus 2000, 3. Viidatud P. Kalamees, T. Uusen-Nacke (viide 29), lk 530 kaudu.

⁸⁵ J. Von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch (viide 49), BGB § 167, vrn 28; Münchener Kommentar (viide 49), BGB §§ 167, vrn 95jj.

⁸⁶ RKTko 2-18-8699/180, p 18.2.

hooletu asjaolude suhtes, millest oleks pidanud järeldama, et teine isik tegutseb tema esindajana⁸⁷. Ettevõtte kasutavad sageli esindajaid, neile on antud nii töölepingulisi kui ka eraldi volitustest tulenevaid ülesandeid, samuti võivad teatud positsiooniga kaasnedes ettevõtetes eeldatavad volitused. Seega peavad olema ettevõtte juhid hoolsad ning teadma ja eeldama, et teatud tegevustega võivad kaasnedes töötajale volitused või näivad volitused ning halvimal juhul võidakse neid volitusi kasutada selleks mitteettenähtud viisil. Selliselt peavad esindatavad olema hoolsad enda protseduurireeglite kehtestamisel, tegevuste juhtimisel ja järgimisel. Autori hinnangul on võimalik teatud ametist tulenevate ülesannetega antud isikute puhul näivusvolituse kohaldamine, mida autor analüüsib töö järgnevatel peatükkides. Samuti peavad olema MKT tegutsevad isikud piisavalt hoolsad ning olgugi, et Riigikohus on hooletust erinevalt sisustanud, tuleks autori hinnangul lähtuda tavatehingutes raskest hooletusest.

Milline on kohane hoolsus eID kasutamisel, ei ole Riigikohus selgitanud, kuid on märkinud, et digiallkirja andmise vahendite hoidmisel on nende omanikel kõrge hoolsuskohustus⁸⁸. Riigikohus on 2022. a lahendis erinevalt ja vastuoluliselt sedastanud näivusvolituse tekkimisel hooletuse mõistmist ja ütleb, et esindatav peab olema olnud raskelt hooletu asjaolude suhtes, millest oleks pidanud järeldama, et teine isik tegutseb tema esindajana.⁸⁹ Samas lahendis on aga hiljem leitud, et näivusvolituse tekkimiseks peab esindatav olema käitunud esindajana tegutseva isiku tegevuse suhtes hooletult (VÕS § 104 lõige 3) ehk tegutsedes käibes vajalikult hoolsalt, oleks esindatav pidanud esindaja tegevusest teadma ja sellele reageerima.⁹⁰ Hiljutisest näivusvolitust käsitlevast 2024. a maakohtu lahendist⁹¹ võib samuti järeldada, et hoolsust tõlgendatakse kohtu poolt jätkuvalt erinevalt, kus leitakse, et isiku eID vahendite vabatahtlik üle andmine eksitusse viimise ja pettuse teel ei ole aluseks näivusvolituse kohaldamisele ja üleandja ei ole hoolsuskohustust rikutud. Seda mõtet toetab ka eksimuse või pettusega tehtud tehingu tühisuse regulatsioon TsÜS-i §-des 92 ja 94. Samuti on Riigikohus nõustunud 2015. aasta otsuses maakohtuga lähenemisega, kus tuvastatud asjaolude kohaselt ei olnud kostja ID- kaardi ja PIN-koodide hoidmisel raskelt ettevaatamatu DAS § 3 lõike 5 mõttes (Digitaalalkirja seadus kehtis aastani 2016. a. ja 2016. a jõustus EUTS), kus isik hoidis kodus enda eID kasutamise vahendeid ja lähedane isik kasutas neid eID õiguspärase kasutaja teadmata. Kuigi Riigikohus on viidanud, et maksevahendi jätmine autosse võib olla raskelt hooletu juhul, kui lisanduvad muud asjaolud, näiteks see, et koos maksevahendiga hoiti ka selle

---

⁸⁷ RKTko 2-18-8699/180, p 18.

⁸⁸ RKTko 2-16-124450/77, p 23.

⁸⁹ RKTko 2-18-8699/180, p 18.

⁹⁰ RKTko 2-18-8699/180, p 18.2.

⁹¹ HMKo 2-23-126678, p 28.

kasutamist võimaldavat PIN-koodi⁹², pole kirjeldatud 2019. a Riigikohtu⁹³ lahendis välja tooduga võrreldav. Riigikohus ei ole pidanud raskeks hooletuseks, kui eID kasutaja hoiab ID-kaarti ja PIN-koode eraldi, kuid vabalt oma kodus, lukustamata PIN-koode kappi või seifi.⁹⁴ Seega on autori hinnangul oluline eID vahendite kasutamisel hoolsuse hindamisel näivusvolituse tuvastamiseks arvestada nii isikute vaheliste suhetega kui ka teiste tehingu asjaoludega ja tehingu läbi viimise viisiga. Autor toetab senise kohtupraktika järeldusi, et eID kasutaja ei ole käitunud raskelt hooletult, kui ta ei hoiä oma eID kasutamist võimaldavat vahendit (ID-kaarti) samas kohas äratuntavate PIN-koodidega ning on teinud mõistlikult võimaliku, et takistada ID-kaardi ja PIN-koodide samaaegset sattumist kolmanda isiku käsutusse. Kui äga kõiki eID kasutamise vahendeid hoitakse samas kohas ja PIN-koodid on äratuntavad, siis on isik käitunud raskelt hooletult ning teiste näivusvolituse tekkimise eelduste täidetuse korral tuleb lugeda näivusvolitus tekkinuks. Kuid eelnev ei tohiks kehtida olukorras, kus on tegemist perekondlike suhetega, kus ei saa eeldada, et isik hoiab enda eID kasutamise vahendeid PIN-koodidega samas kohas lukustatuna, olgugi, et Riigikohus on pidanud üldjuhul raskelt hooletuks eID vahendite koos hoidmist. Kui isikutuvastamise vahendid on pettuse teel üle läinud, tuleb järgida mitmeid hoolsuspõhimõtteid ja analüüsida põhjalikult isiku tuvastamise protsessi, mis võimaldas pettuse toime panemist. Tuleks kontrollida MKT tegutsevate isikute puhul isikutuvastamise vahendite kasutamise protseduurireeglite järgimist ja nende veebikeskkondade kasutamisel töötajate koolitamist, vältimaks näivusvolituse olukordade tekkimist. Näivusvolituse olukorras tuleks analüüsida, millisel määral peab olema isik, kes on pettuse ohvriks langenud, käitunud hoolsalt, kas piisab juba vähesest hoolsusest ning millistes suhetes on isikud, kelle nimel tehinguid tehakse. Saksa õiguskirjandusest võib lisada, et esindatav oleks nõutava hoolsuse juures pidanud esindaja tegevuse ära tundma ja kolmandatel isikutel pidi kehtiva esinduse tekkimiseks jääma mulje, et esindatav kiidab esindaja tegevuse heaks.⁹⁵ Eelnev kehtib MKT tegutsevate isikute vaatest ja ei käsitle eID kasutamist. Siis tarbijate suhtes tuleb arvestada eelnevalt kirjeldatud erisuste ja tehingu läbi viimise viisiga.

Kirjeldatud olukordades tuleb jälgida perekondlikult seotud isikute tehinguid ja tekkinud olukordasid. Kuidas hoolsuse tõlgendamine mõjutab näivusvolituse kohaldamist ja millised õiguslikud kaitsemeetmed peaksid olema kohaldatavad isikutuvastamise vahendite pettuse teel üleandmise korral ja millal peaks tehingu pool olema hoolas võimalike pettuste avastamisel.

---

⁹² RKTko 3-2-1-125-08, p 13.

⁹³ RKTko 2-16-124450/77, p 23.

⁹⁴ RKTko 3-2-1-23-15, p 15.

⁹⁵ J. Von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch (viide 49), BGB § 167 vnr 31.

Sama kehtib ka volituste ületamise olukordades enda ettevõttes toimivate süsteemide ning isikute teadlikuma ja hoolsama käitumise tagamisel. Valdavalt tuleks käesoleva töö autori hinnangul hooletuse sisustamisel lähtuda raskelt hooletult käitumisest. Siiski tuleks perekondlikest suhetest tulenevate, piiratud teovõimetega isikute ja ka vanainimeste osas nende poolt eID kasutamise vahendite ja PIN-koodide üle andmise osas sarnaselt pettuste olukordadele näivusvolituse kohaldamine välistada. Kuna võib eeldada, et isikud ei olnud tahtlikud ega teadlikud tehingu tegemisest ning et nende erilisest seisundist tulenevat positsiooni kasutati ära nende huvide ja tahte vastaselt. Siis MKT tegutsevad isikud peavad olema hoolsad enda ettevõtte siseste protseduurireeglite osas ja võib eeldada, et nad on teadlikumad ja vähem riivatavad võimalikest tehingu tagajärgedest.

Kui analüüsida kahe eraisiku vahelist füüsilist tehingut, siis on autori hinnangul see tavapäraselt vahetum ja paremini pettuste osas kontrollitud, kuid siiski ei saa välistada tahte vastaseid tehinguid ja näivusvolituse kohaldamist, v.a piiratud teovõimetega isikute puhul seatud piirangute osas. Vastasel juhul, kui läheneda erinevalt läbi viidavates tehingutes hooletusele ühte moodi, tekiks soovimatuid olukordasid tarbijatele näivusvolituse kohaldamise osas, kus nad võivad olla vastutavad tahtmatutes tehingutes. Seega võib järeldada, et kui eID kasutaja ei hoia oma eID kasutamist võimaldavat vahendit (ID-kaarti) samas kohas äratuntavate PIN-koodidega, siis ei ole ta käitunud raskelt hooletult. Kui need on aga hoitud samas kohas, siis autor toetab Riigikohtu sisukohta ja asub seisukohale, et isik ei ole sellises olukorras raskelt hooletu ja vastutav, kuid sellistes olukordades esinevad eelnevalt kirjeldatud välistused. Tõendite kogumisel on toetavaks kriminaalmenetluse alustamine, saamaks ligipääsu piiratud informatsioonile, mis tõendavad pettuse toimumist või muul viisil isiku tegeliku tahte vastast käitumist. Kui tsiviilõiguses on näivusvolitus seotud teatud tingimuste esinemisel volituste ja kohustuste üle kandmisega teisele isikule, siis kriminaalõigus seob selle usalduse kuritarvitamisega.

Oluline on ka eID kasutamist võimaldavate platvormide turvalisus, mille osas on Eestis ranged nõuded vaid loetud keskkondades, peamiselt riigi hallatavates tundlike isikuandmetega seotud süsteemides. Samuti on Saksa kohus käsitlenud platvormide turvalisust, nt otsuses, mis käsitles eBay liikme konto juurdepääsukoodide hooletut säilitamist ja sellega seotud võimalikku vastutust, kus tuuakse välja, et kõrgema turvalisusega veebiteenuste puhul võib olla võimalik eelistada näivusvolituse rakendamise tõlgendamist. Juhitakse tähelepanu “tegevusele teise nime all“ ja suhtutakse näivusvolituse kohaldamisse kriitiliselt. Saksa Liidukohus (edaspidi BGH, *Sks. k. Bundesgerichtshof*) kinnitas näivusvolituse kehtivust, kuid jättis avatuks teised

tõlgendamise võimalused veebiteenuste korral, millel on kõrged turvastandardid.⁹⁶ Saksa õigusest võib järeldada, et konto omanik peab rakendama teatud hoolt, et vältida volitatud isiku identiteedi kuritarvitamist. Samuti on oluline eID-d võimaldavate tehingute tegijatel enda ettevõttes, et järgitakse eID-d kasutamise kindlaid protseduurireegleid ja isiku tegevuste analüüsi, kui seda ei tehta, ei ole telefoniteenuse pakkuja huvid kaitstud nt olukorras, kus ta peab ära tundma, et olulise lisakuluga täiendava lepingu sõlmimine ei ole igapäevane tehing⁹⁷. Vastaspoole huvi ei ole kaitstav, kui ta ei pööra tähelepanu ebatäpsustele toimingute tegemisel või ebatavalistele asjaoludele ning ta loobub täiendavast kontrollist⁹⁸.

Äriühingu juhatuse liikmed võivad TsÜS § 34 lõike 2 kohaselt volitada enda seast üht või mitut isikut teatud tehingute tegemiseks, kuid seaduse sõnastuse kohaselt kohaldub see olukorras, kus juhatuse liikmetel on ühine esindusõigus. Ühise esindusõiguse erisus on kolmandatele isikutele üldjuhul nähtav ja nad peavad sellest lähtuma juhul, kui see erisus on kantud äriregistrisse (TsÜS § 34 lõige 3). Juriidilise isiku juhatuse liikme esindusõiguse piirangud võivad tuleneda ka ühingu sisesuhetest, juhatuse otsustest, osanike otsustest jms, mis ei ole üldjuhul kolmandatele isikutele nähtav. Juhul kui selline volitus on varem olemas olnud, kuid enne tehingu tegemist teatud põhjustel ära langenud või piiratud, võib sellises olukorras näida volitus olemasolevana. Maakohus on leidnud, et kolmandal isikul puudub kohustus kontrollida volituse vastavust juriidilise isiku sisemistele piirangutele⁹⁹. Kaheldav on aga kolmanda isiku hoolsuskohustuse täitmine, näiteks kas ta oli enne tehingu tegemist vajaliku hoolsusega ja kontrollinud volituse olemasolu või mitte. Kohustust kontrollida juhatuse liikme volitusi enne igat tehingut oleks ebanõuetlikult koormav ja nõuaks täiendavaid kulutusi.¹⁰⁰ Autori arvates ei ole sellise möönduse tegemine äriühingu seadusliku esindaja esindusõiguse kontrolli teostamata jätmisel põhjendatud. Juriidilise isiku seaduslike esindajate andmed on kõigile avalikult kättesaadavad ning nende kontrolli teostamine on lihtne ja sellise kontrolli teostamine peaks olema elementaarne. Äärmisel juhul saaks kontrolli jätta teostamata andmete avaliku kättesaadavuse ajutise piiratud tõttu, kui tehingu tegemine ei saa jääda ootama andmetele ligipääsu. Sel juhul võib tulla kõne alla seni teadaoleva esindaja eeldus, arvestades esindatava kohustust teatada oma esindajate muutusest. Kui äriühing ei ole oma esindajate muutusest, senise esindaja volituste lõppemisest teatanud, võib olla tegemist näivusvolituse olukorraga, kus isik vaikimisi, tegevusetult, võimaldab lõppenud volitustega esindajal

---

⁹⁶ D. Linardatos. Die aktuelle Entscheidung Handeln unter fremdem Namen und Rechtsscheinhaftung bei Nutzung eines fremden eBay-Accounts. JURA - Juristische Ausbildung. Vol. 34 Issue 1, Jan 2012, p-d 53-55.

⁹⁷ AG Dieburg, Urteil vom 31.1.2006 - 20 C 303/05, MMR 2006, 343.

⁹⁸ Vt ka töös viidatud alaealise poolt tehtud tahteavalduse suhtes otsust AG Mitte, Urteil vom 28.7.2008 - 12 C 52/08, MMR 2008, 696

⁹⁹ HMKo 2-09-68330/14, p 64.

¹⁰⁰ R. Rink. Autoriseerimata maksetehing elektroonilise maksevahendiga, teadusmagistritöö; Tartu: 2012, lk. 41.

esindatava nimel edasi tegutseda. Samuti võib näivusvolitus esineda sisesuhtes olevast volituste piirangust mitteteatamise korral, kui teine tehingu osapool on tuginenud eeldusel, et äriregistrist nähtuv esindusõigus on kehtiv ja seda pole äriregistrist nähtuvalt piiratud.

Saksa õiguskirjandus ja kohtupraktika ei ole esindatava käitumisest teadma pidamise osas olnud hindamisel ühtsel seisukohal. Näiteks arhitektil võib olla esindusõigus näivusvolituse alusel ehitusel töövõtjatele ülesannete andmisel, mille kohast käitumist esindatav ei tea, kuid oleks pidanud selle ära tundma ja takistama oma kohustuste täitmisel¹⁰¹. Valdavalt on väljendatud arvamust, et esindatava käitumine peab olema näivusvolituse tekkimiseks süüline¹⁰². Hooletuse osas on õiguskirjanduses toodud esile näiteks interneti teel tehtavate tehingute korral¹⁰³, et näivusvolituse kohaldamine on põhjendatud, kui tehingu tegemiseks (isiku identifitseerimiseks) vajalike andmete kasutamine kolmanda isiku poolt oleks vajaliku hoolsuse korral olnud esindatavale äratuntav. Salasõnade vale kasutamise ohu tõttu internetis on näivusvolituse kohaldamise korral oluline, kas juurdepääsuks õigustatud isiku käitumine võis põhjustada talle õigusnäivuse omistamise (nt hooletu või tahtlik ID-kaardi ja salasõna kasutamise võimaldamine kolmandatele isikutele) ja kas vastaspoole tuginemist isiku identiteedile tuleks kaitsta. Vastaspoole huvi ei ole kaitstav, kui ta ei pööra tähelepanu ebatäpsustele toimingute tegemisel või ebatavalistele asjaoludele ning loobub täiendavast kontrollist.¹⁰⁴ Sama kehtib ka oletatava esindusõiguse piiride ületamise korral¹⁰⁵. Seega on Saksa õiguses lähenetud Eesti kriminaalmenetluse vaatenurgast ja hinnatud süülisust, millele Eesti tsiviilõiguses hooletuse sisustamisel ei ole tähelepanu pööratud. Kui aga vaadata eelnevalt analüüsitud eID olukorda, siis pettuse teel näivusvolituse kohaldamise välistamine on sarnaselt süü põhimõttest lähtuvalt enamasti välistatud. Muus osas on hooletuse sisustamisel kasutatud Saksa õiguspraktikaga samu põhimõtteid. Autori hinnangul on aga keeruline tõendada Saksa õiguskirjanduses välja toodud interneti teel tehtavate tehingute korral seisukohta, et näivusvolituse kohaldamine on põhjendatud, kui tehingu tegemiseks vajalike andmete kasutamine kolmanda isiku poolt oleks vajaliku hoolsuse korral olnud esindatavale äratuntav. Autori hinnangul on selline äratundmine nt interneti teel tehtavate tehingute (eID olukorras) korral äärmiselt raske. Olukorras, kui esindusõiguse puudumine on ilmne või ka isiku sagedastes eID tehingutes äärmiselt ebatavapärane, nt 65-aastane isik ostab iganädalaselt uue kallielektronikaseadme, siis on olukord teine ja hooletult käitumist tuleks kolmandale osapoolle

¹⁰¹ OLG Dresden, Urteil vom 22.09.2010 6 U 61/05; BeckRS 2012, 4760. Kättesaadav: <https://www.iww.de/quellenmaterial/id/85023> (12.10.23).

¹⁰² Münchener Kommentar (viide 49), BGB § 167 vnr 116.

¹⁰³ G. Spindler, F. Schuster (viide 74), BGB § 164, vnr 9 jj.

¹⁰⁴ AG Mitte, Urteil vom 28.7.2008 - 12 C 52/08, MMR 2008, 696.

¹⁰⁵ O. Palandt Bürgerliches Gesetzbuch. Kurz Kommentare; Bd 769 Aufl, C.H.Beck. München: 2007 § 173 vnr 16-19.

ette heita. Sellisel tuleks näivusvolituse olukord välistada ning tehingust tulenevat riski peaks kandma kolmas osapool.

Saades inspiratsiooni Saksa õiguskirjandusest ja Eesti kohtupraktikast, tuleks autori hinnangul toetada näivusvolituse rakendamiseks hooletuse hindamisel lähtumist raske hooletuse määratlusest. Siiski tuleks läheneda erinevalt hooletuse sisustamisel näivusvolituse kohaldamise osas seoses ähisuhetest tulenevate ja eID kasutamisel tehtavate tehingutega eriti lähisuhtest tulenevates olukordades. Hooletuse korral tuleb lähtuvalt asjaoludest hinnata, kas isik on tegelikult enda kohustusi piisavalt täitnud. Vastasel juhul tekiks näivusvolituse olukordasid soovimatutes olukordades liiga sageli ja ka eID tehingutes pettuse ohvriks langenud isikud oleksid soovimatute tehingute eest vastutavad. Seega tuleks tõsta inimeste teadlikkust võimalikest näivusvolituste olukordadest ja hooletult käitumise tagajärgedest. Kui isikud teavad, et nad võivad olla vastutavad oma hooletuse tagajärgede eest, võivad nad olla ettevaatlikumad ja vältida sellist käitumist. Seega aitavad autori hinnangul seaduse selged suunised ja kohtu kindlad seisukohad hooletuse sisustamisest isikutel paremini oma õiguseid ja kohustusi. See tagaks omakorda hoolsama käitumise nii ettevõtte juhtide kui ka tarbijate seas. Seega on vaja Eesti seadusandja poolseid kindlaid suunised eID kasutamisel, mille kujundamiseks on käesoleva töö autor toonud välja erisusi, mida võiks arvesse võtta.

1.4. NÄIVUSVOLITUSE NELJAS EELDUS (KOLMANDA ISIKU HEAUSKSUS)

Neljas eeldus, mille Riigikohus on enda 2022. a lahendis¹⁰⁶ välja toonud, s.o kolmanda isiku heausksuse kriteerium, eeldab, et isik ei tea ega peagi teadma volituse puudumisest ja see on nõutav kogu aja jooksul, millal näiv volitatu täidab näiva volitaja nimel tehtava tehingu faktilist koosseisu. Tehingu teine pool saab näivusvolituse puhul esindusõiguse olemasolusse uskuda vaid heausksuse korral. Juhul kui heauskne kolmas isik saab hiljem teada, et näivale volitatule ei olnud volitust antud, siis see asjaolu ei mõjuta õigusnäivuse alusel näival volitatul tekkinud volituse olemasolu. Selleks peab lisaks esindajana tegutseva isiku väljendatule olema esindatav käitunud viisil, mida tehingu pool võis mõista selliselt, et esindajale on esindusõigus antud. Eelkõige saab niisugusest õigusnäivust loovast käitumisest rääkida juhul, kui esindatav on andnud esindajana tegutsevale isikule kas töö-, käsundus- vms suhte raames positsiooni või usaldanud talle ülesanded, mille täitmisega tavapäraselt kaasneb kindla sisuga tehingute tegemine ning mille puhul õiguskäive seetõttu üldjuhul eeldab, et koos asjaomase positsiooni andmisega on isikule omistatud vastavas ulatuses ka esindusõigus. TsÜS § 121 lõikes 2 on sätestatud sama usalduskaitse, kuid see kohaldub erisättena üksnes majandus- või

---

¹⁰⁶ RKTko 2-18-8699/180 p 18.2.

kutsetegevuses kaupu müüvate või teenuseid osutavate isikute kohta.¹⁰⁷ Saksa õiguse kohaselt tekib volikiri näiva volitusena ka siis, kui esindajal on seaduslik volikiri, kuid tegevusega ületatakse selle piire¹⁰⁸ ja õigusnäivuse alusel tekkinud volitus võib lisaks tegelikult antud volitust ka laiendada¹⁰⁹. Seega hinnatakse heausksust tehingu tegemise ajal ja lähtutakse mõistliku isiku teadma pidamisest või mitte teadmisest, sealjuures ei lasu poolel nt äriregistri andmete kontrollimise kohustust, kuid juriidilise isiku seaduslike esindajate andmed on kõigile avalikult kättesaadavad ning nende kontrolli teostamine on lihtne ja sellise kontrolli teostamine peaks olema elementaarne. Vastupidiselt Saksa õiguses kehtivale ei näe TsÜS ette näivat volitust, kui esindaja seadusliku volikirja ja tegevusega ületatakse selle piire või laiendatakse näivusvolitusega tegelikult antud volitust. Lähtuda tuleb tegelikust poolte tahtest. Samuti eelnevas peatükis analüüsitud eID ja PIN-koodide kasutamisega seotud esindusõiguse osas ei saa eeldada, et perekondlikest suhetest tulenevad esindusõigused kehtivad juba hooletult käitudes, vaid tuleb lisaks lähtuda selle sisustamisest ka heausksusest ning teistest tehingu asjaoludest. Samuti ei saa kõikide analoogsete positsioonidega nagu kaupade müümine ja teenuste pakkumine, mis on sätestatud TsÜS § 121 lõikes 2, kohaldada, kuna seadusandja ei ole soovinud kõikide ametipositsioonidega, kus võiks nähtuda analoogselt kaupade müümise ja teenuste pakkumisega näivusvolituse kohaldamist. Vastasel juhul võiks nt raamatupidajate käitumisest tulenevalt tekkida palju soovimatuid näivusvolituse olukordasid. Seega ei saa autori hinnangul alati uskuda heauskselt ametipositsioonist tulenevate eeldatavate esindusõiguste olemasolu, vaid tuleb lähtuda poolte vahel eelnevatest suhetest. Selliselt heausksust sisustades saab kaitsta tehingutes sageli nõrgemates positsioonides osalejaid, kelleks on tarbijad, kes võiksid sattuda soovimatutesse olukordadesse, uskudes, et tehing kehtib, kuigi esindajal selleks volitusi ei ole.

Kuna Eesti kohtupraktikas ei ole näivusvolitust seoses kolmanda poole heausksusega palju sisustatud, siis peab autor oluliseks analüüsida Saksa õiguskirjanduse ja kohtupraktika seisukohti seoses heausksuse ning sellest tuleneva usalduse kuritarvitamise riski hindamisega. Isik, kes uskus tekitatud õiguslikku muljet, peab olema heauskne ning tema tegutsemine peab

---

¹⁰⁷ RKTko 2-18-8699/180 p 18.2.

¹⁰⁸ BGH NJW-RR 1987, 308; 1986, 1476. Kättesaadav: <https://beck-online-beck-de.ezp.nlfb.ee/Dokument?VPath=bibdata%2Fzeits%2Fnjw-rr%2F1987%2Fcont%2Fnjw-rr.1987.308.1.htm&ReadableType=VorherigesDokument&HLWords=on&VorgaengerDokumentFullName=bibdata%2Fzeits%2Fnjw-rr%2F1987%2Fcont%2Fnjw-rr.1987.307.2.htm&VorgaengerDokumentStrefker3=Urteil%20vom%2019.09.1986%20-%20V%20ZR%2072%2F85&JumpType=SingleHitJump&JumpWords=BGH%2BNJW-RR%2B1987%252c%2B308&Readable=Suche%2Bnach%2BGericht%253a%2BBundesgerichtshof%2Bund%2BFundstelle%253a%2BNJW-RR%2B1987%2B%2B308> (12.09.23).

¹⁰⁹ Münchener Kommentar (viide 49), BGB § 167 vnr 139. Kättesaadav: https://beck-online-beck-de.ezproxy.utlib.ut.ee/?vpath=bibdata%2Fkomm%2FMuekoBGB_9_Band1%2FBGB%2Fcont%2FMuekoBGB%2EBGB%2Ep167%2EgIX%2EgI5%2Egla%2Ehtm (15.09.23); Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. 9. Aufl, C. H. Beck 2021, BGB § 167, vnr 139.

olema põhjuslikus seoses sellest tekitatud õiguslikust muljest¹¹⁰. Heausksuse hindamise osas leitakse Saksa õiguskirjanduses, et tehingu teinud kolmandal isikul ei ole üldist volituste kehtivuse kontrollimise kohustust¹¹¹, välja arvatud juhul, kui volikirja puudustest või muudest asjaoludest tulenevalt, millel tema usaldus tugineb, peaks mõistlikult tekkima kahtlus volituse kehtivuse suhtes¹¹². Näiteks võib selliseks mõistlikult kahtlust äratama pidavaks asjaoluks olla näivuse loonud asjaolu ja tehingu tegemise vahele jääv pikk aeg. Ollakse seisukohal, et isiku heausksus ei sõltu mitte ainult sellest, kas ta on olnud kergelt või raskelt hooletu, vaid eelkõige sellest, kas igale mõistlikule isikule selles olukorras oleks ilmselge, et esindusõigus ei saa enam kehtida või on selle kehtivus kahtlane (nn ilmselgsusteooria, *SkS.k. Evidenztheorie*).¹¹³ BGB §-i 173 sõnastuse kohaselt välistab heausksuse see, kui isik saab teada volituse lõppemisest. Kuivõrd BGB §§-e 171 ja 172 kohaldatakse analoogia korras, siis kui volitust ei ole üldse antud või kui volituse andmine on tühine, välistab ka sellistest asjaoludest teadmine kolmanda isiku heausksuse.¹¹⁴ Kui esindatava isiku käitumine jätab objektiivsele kõrvaltvaatajale mulje volituse andmisest, on õigusnäivuse alusel tekkinud olukord välistatud.¹¹⁵ Seega objektiivne õigustus õigusnäivuse koosseisust tekib asjaoludest, mille korral võib mõistlik heas usus tegutsev kolmas isik järeldada esindusõiguse olemasolu või selle puudumist. Heausksus näivusvolituse korral puudub, kui tehingu teine pool hoolimata õigusnäivuse koosseisu olemasolust tehingu tegemise ajal teab või peab teadma, et esindajal esindusõigust ei ole. Kui üldiselt eeldab teadma pidamine seda, et isik ei tea mingit asjaolu raske hooletuse tõttu, siis siin piisab juba kergest hooletusest,¹¹⁶ seega isik ei ole heauskne, kui ta vähemalt kerge hooletuse tõttu ei teadnud esindusõiguse puudumisest. Sellist lähenemist põhjendatakse argumentidega, et seaduse mõte ei ole kaitsta kergeusklikke, kes on „oma silmad sulgenud” ilmselgete esindusõiguse vigade ees¹¹⁷. Samas ei kehti ka mingit üldist esindusõiguse kontrolli kohustust, vaid isiku hea usu välistamiseks peavad esinema erilised asjaolud, mis peaksid igas mõistlikus isikus tekitama kahtluse või äratama kõrgendatud valvsuse. Kui aga sellised erilised asjaolud esinevad, peab tehingu teine pool esindusõiguse olemasolu kontrollima. Seega taandub heausksus küsimusele, kas tehingu teise poole olukorras tegutseval mõistlikul isikul oleks pidanud tekkima esindusõiguse olemasolu suhtes kahtlus või mitte. Heausksuse suhtes on määravaks tehingu tegemise hetk, hilisem teada saamine juba tekkinud

---

¹¹⁰ M. Denga. Duldungs- und Anscheinsvollmacht (viide 9), 906.

¹¹¹ BGH NJW 2000, 2270, 2271; 2001, 3774.

¹¹² C.-W., Canaris (viide 40), lk 506; BGH NJW 1985, 780.

¹¹³ W. Flume (viide 41), lk 843; MüKo/Schamm⁵ § 173 vnr 3, milles selgitatakse, et ka süüühimõtte rakendamine viiks sama tulemusteni, nagu ka ilmselgsusteooria, kuna asjaoludest, millest mõistlik isik peab ilmselgelt järeldama volituse kehtetust tähelepanuta jätmise on reeglina ka hooletuseks BGB §-i 276 tähenduses.

¹¹⁴ BGH NJW 2000, 2270, 2271.

¹¹⁵ Beck'scher Online-Kommentar BGB (viide 12), BGB § 167 vnr 16.

¹¹⁶ MüKo/Schramm⁵, Aufl, 5 § 167 vnr 70.

¹¹⁷ U. Volens (viide 35), lk 137.

õigusnäivusest tuleneva esindusõiguse kehtivust ei välista.¹¹⁸ Seega tuleb käesoleva töö autori hinnangul heausksuse hindamisel lähtuda objektiivse kõrvaltvaataja seisukohast ja ilmselgelt välistatavate esindusõiguste ning ka nii-öelda kolmanda osapoole „silmade sulgemise“ korral on näivusvolituse olukord välistatud. Samas aga saab tugineda näivale esindusõigusele, kui nt avalikud andmed on väärad ja neist ei teatud, kuid saadi hiljem teada, siis selline teadmine ei muuda näivusvolitust tühiseks.

Kuna esindusõiguse andmine ja selle kasutamine peaks toimuma vastastikusel usaldusel ja austusel, siis selle kuritarvitamine võib tuua tehingus osalejatele kaasa soovimatuid juriidilisi tagajärgi. BGH seisukoht esindusõiguse kuritarvitamisest pärineb 1966. aastal tehtud lahendist¹¹⁹, milles väljendatud põhimõtet ei ole siiani muudetud. Kohus otsustas, et esindusõiguse kuritarvitamise riski kannab üldjuhul esindatav. Kolmandal isikul ei lasu esindatava ja esindaja vaheliste õiguste ning kohustuste kontrollimise kohustust¹²⁰. Kolmas isik ei vääri kaitset, kui esindaja kasutab esindusõigust ilmselgelt kahtlasel viisil nii, et tekib põhjendatud kahtlus, kas esindusõigust võidakse olla kuritarvitatud. Kahtlus on siis põhjendatud, kui asjaolusid arvestades tuleks pöörduda esindatava poole esindusõiguse ulatuse täpsustamiseks, kuid seda ei tehta. Erinevalt teoreetikute valitsevast arvamusest ei ole sellised tehingud aga esindusõiguse puudumise tõttu tühised¹²¹. Hea usu põhimõttest tulenevalt tunnustatakse esindatava õigust esitada vastuväide esindusõigust kuritarvitades sõlmitud lepingu täitmise nõudele. Esindusõiguse kuritarvitamine on ilmne, kui mõistlik inimene tunneks selle ära, või esindaja käitumine on nii kahtlane, et mõistlik inimene jätkaks tehingu tegemata.¹²²

Samuti on Riigikohus märkinud, et tehingu teine pool saab volituse olemasolusse mõistlikult uskuda siis, kui ta ei tea ega peagi teadma, et esindajana esineval isikul tegelikult esindusõigust ei ole.¹²³ Seda toetab ka Saksa kohtu otsus, kus ei saa pidada näivusvolitust kohaldatavaks, kui ettevõttel on kaks esindajat ja vaid üks neist annab nõusoleku tehinguks või toiminguks. Kohtuotsuses oli küsimus nõude tunnustamisest, kas üürnikul oli õigus nõuda üürisumma tagasi makset enam makstud kommunaalkulude eest. Üürnik teadis, et üürileandja poolt esindusõiguslikke isikuid oli kaks, kuid ta suhtles neist ainult ühega. See ei saanud luua piisavalt kindlust üürnikule, et tal oleks õigust uskuda, et üürileandjal oli ainuõigus esindada mõlemat

---

¹¹⁸ *Ibidem*, lk 137.

¹¹⁹ BGH WM 1966, 491, viidatud: C. Schott. Missbrauch der Vertretungsmacht. Archive für die Civilistische Praxis, 171 köide (1971), vihik 5/6, lk 393 kaudu, minu töös viidatud K. Parkel, Esindusõigusega isiku tehingud. Juridica 2001 nr 5, lk 338 kaudu.

¹²⁰ RKHKo, 3-3-1-17-12, p 9.

¹²¹ K. Parkel, Esindusõigusega isiku tehingud. Juridica 2001 nr 5, lk 338.

¹²² W. Flume (viide 41), lk 790.

¹²³ RKTko 2-18-8699/180, p 18.1. ja 18.2.

isikut. Seetõttu ei tunnistanud kohus näivusvolitust kehtivaks ega andnud selle alusel õigust üürnikul tagastamata ettemakstud kommunaalkulusid endale jätta.¹²⁴ Seega, kui isik ei tea, et esindajal puudub volitus või seda on seisemiselt piiratud, saab tugineda eeldatavale esindusõigusele, kuid vastupidises olukorras on näivusvolitusele tuginemine välistatud, mida toetab ka abstraktsiooniprintsiip ja õiguskindluse põhimõte.

Nagu eelneva eelduse juures hooletuse mõiste sisustamisel sai tõdetud, on Riigikohtul ühes ja samas lahendis kaks vastakat seisukohta näivusvolituse kohaldamise osas nii hooletult kui raskelt hooletult käitumise olukorras. Hooletust tuleb võtta arvesse ka heausksuse sisustamisel ja sellistes olukordades on Riigikohus pidanud juba hooletult käitumist piisavaks, kui on ilmselgelt nähtav või tehingu poolele teada, et esindajal võib esindusõigus puududa ja selle olemasolu tuleks kontrollida. Kui eelnevat ei tehta, siis on näivusvolituse olukord välistatud. Nii ei lasu MKT tegutseval isikul avalike andmete kontrollimise kohustust, siiski tuleks olla esindusõigust kasutatavates tehingutes hoolas ja heas usus käitumine peaks eeldama teatud tehingute korral andmete kontrollimist, mida näiteks pangatehingute korral teevad halduri eest automaatselt arvutisüsteemid, see aga ei välista üldiselt majandusruumis tehtavates tehingutes esindusõiguse puudumisel tehingute tegemist. Kohtul tuleks lähtuda esindusõiguse sisustamisel eriti MKT tegutsevate isikute osas mõistlikest isikutest ja ilmselgelt välistada väidetavate kergeusklike kaitsmine. Seega, nagu ka Saksa õiguses, on Eesti õiguses esindusõiguse kuritarvitamise eest reeglina vastutav esindatav, kelle kohustus on vastutusest vabanemise soovimisel õiguste kuritarvitust ja oma heausksust ning piisavat hoolt tõendada, et näivusvolituse olukorrad välistada.

---

¹²⁴ BGH Urteil 7.07.2021 VIII ZR 52/20. Kättesaadav: https://www.rechtsprechung-im-internet.de/jportal/portal/t/dqu/page/bsjrsprod.psml?pid=Dokumentanzeige&showdoccase=1&js_peid=Trefferverliste&documentnumber=1&numberofresults=23&fromdoctodoc=yes&doc.id=jb-KORE304662021&doc.part=L&doc.price=0.0&doc.hl=1#focuspoint (21.10.23).

2. NÄIVUSVOLITUSE ISIKULINE KOHALDUMISALA

2.1. NÄIVUSVOLITUSE KOHALDAMINE TARBIJATELE

VÕS § 1 lõike 4 kohaselt võib seadusest tuleneda, et lepingule või muule võlasuhtele kohaldatakse erireegleid juhul, kui lepingu või võlasuhte pooleks on tarbija või ettevõtja. Tarbija on VÕS § 1 lõike 5 tähenduses füüsiline isik, kes teeb tehingu, mis ei seonu iseseisva majandus- või kutsetegevuse läbiviimisega. Sealjuures tuleb tähele panna, et mitte iga füüsiline isik pole tarbija, vaid üksnes see, kes tegutseb väljaspool oma majandus- või kutsetegevust. Füüsiline isik võib aga majandus- või kutsetegevuses käituvana olla ka ettevõtjaks (VÕS § 1 lõige 6). Esindusõiguse osas on TsÜS §-i 8 kohaselt teovõime füüsilise isiku võime teha iseseisvalt kehtivaid tehinguid. Seadusandja ei ole jätnud reguleerimata tarbijate ja majandus- või kutsetegevuses tegutsevate isikute esindamist, vaid on sätestanud üldised reeglid, mis kohaldavad mõlemale rühmale. Tehingute tegemise reegleid ja erinõudeid sätestab tarbijate kaitseks tehingutes osalemisel VÕS ja eriseadused. Sealjuures on näivusvolituse kontekstis oluline järgida ka EL-i määrustest tulenevaid suuniseid.

Võib öelda, et olukordasid, kus tarbija on tehingu üheks pooleks või esindajaks või esindatavaks, esineb sageli. Näiteks ostu-müügi tehingud; esinduslepingud, kus tarbija volitab teise isiku, nt advokaadi või maakleri enda nimel ja huvides tegutsema; tarbijakrediidi lepingud (eluasemelaen, liising, krediitkaart vms teenus); kindlustuslepingud; teenuse osutamise lepingud: telekommunikatsiooni-, interneti-, elektri-, gaasi-, vee- ja kanalisatsiooniteenuste osutamine ja e-kanalistes tehtud tehingud, kus tarbija võib osta kaupu või teenuseid interneti kaudu. Kuna aga tarbijad on reeglina tundlikumad ja vähem teadlikumad erinevatest võimalustest ning seadustest, siis võivad nad olla võrreldes MKT tegutsevate isikute nõrgemas positsioonis. Seega vajavad tarbijad autori hinnangul esindusõiguse võimalikust valesti kasutamisest tulenevate ohtude osas rohkem teavitust ning paremaid seadusandja poolseid suuniseid. Kuna aina enam toimub tehinguid interneti teel eID-d kasutades, on oluline ka sellistes olukordades tarbijatele näivusvolituse võimaliku tekkimise teadvustamine.

Eesti õiguses leiab seoses tehtavate tehingute ja esindusõiguse sätestamisega tarbijaid puudutavaid sätteid erinevatest seadustest, kus seadus tarbijatega seonduvat eraldi reguleerib. Need seadused pakuvad tarbijatele õiguslikke tagatisi ja kaitsevad neid suhetes teiste pooltega. Kuna näivusvolituse kohaldamisega kaasnevad õiguslikud tagajärjed, mis mõjutavad tarbijaid ja MKT tegusevaid isikuid erinevalt, siis on oluline tarbijatele sätete kohaldamist põhjalikult kaaluda. Nagu eelnevalt analüüsitud ja mainitud, puudub TsÜS- i §-is 118, aga ka mujal,

eID- ga tehtavate tehingute osas regulatsioon. Seega analüüsib autor, kuidas on kohus selliselt tehtavate tehingute osas näivusvolituse tekkimist käsitletud. Võib järeldada, et kohus peab võimalikuks eID-d kasutades näivusvolituse kohaldamist, kuivõrd eID vahendite ja PIN- koodide üle andmist võib lugeda volituse andmiseks. Sealjuures tuleb isikutuvastamise vahendite ja PIN-koodide kasutamisel ning kasutamiseks üleandmise hoolsuse hindamisel lähtuda tavaolukorras antud volitustest erinevalt. Kuna digiallkirjal on tavalise allkirjaga samaväärne jõud, on allkirja andmisel isiku tegeliku tahteavalduse tõendamine eID- d kasutades keerulisem ning võib olla rohkem sõltuv isiklikest suhetest. eID vääri kasutamine annab rohkem võimalusi esindusõiguste kuritarvitamiseks ja sellistes tehingutes ei saa vastaspool olla kindel, et tehingut teeb selle seaduspärane kasutaja, samuti on keeruline tõendada selle kasutamise korduvust ja pikemaajalist kasutamist. Samuti isiku valdusest tahte vastaselt välja minemist. Oht näivusvolituse tekkimiseks on just pettuse olukorras eID vahendite ja PIN-koodide üle minemisel tahtmatute tehingute tegemiseks, nt vanemaealiste ja perekondlikult seotud isikute osas.

eID kasutamise õiguse üleandmine tehingute tegemiseks on võrdsustatav üldvolituse andmisega. Notarid on juba aastaid olnud skeptilised selliste volikirjade tõestamise suhtes ja hoiatavad volituse andjaid kaasneda võivate soovimatute tagajärgede eest ning kutsuvad volituse andjaid oma volitust täpsemalt piiritlema. eID ja üldvolikirja on selles mõttes sarnased, et volitatul või eID kasutajal on küllalt piiramatul võimalus teha esindatava nimel tehinguid, millest eID õiguspärane omanik ja volitaja ei pruugi teadlikud olla ega neid tehinguid tegelikult soovida. eID puhul võiks kolmandal isikul, kellega eID alusel kellegi teise nimel tehing tehakse, tekkida mingigi kahtlus, kas näiliselt selleks õigustatud isik ka tegelikult selle tehingu tegemiseks volitust omab ehk kas eID kasutamine on talle üle antud just selle tehingu tegemiseks. Notariaalse üldvolikirja puhul võib seda põhjendatud kahtlust pidada erandlikumaks, kuna sel juhul saab eeldada, et isik on vähemalt kord saanud volituse sisu ja sellega kaasnevad tagajärjed läbi mõelda ning eeldatavalt on neid kaasnevaid tagajärgi ka esindatavale selgitatud. Seetõttu võib pidada notariaalse volikirja andnut vähemalt kaudselt tehingut teha soovinuks või võib see isik olla volituste andmisel lihtsalt hooletu, kuna pidi suutma kaasnevaid tagajärgi kuidagigi ette näha.

Eesti õiguskirjanduses on leitud, et näivusvolitus võib tekkida, kui esindaja ja esindatava vahel on seos, mis õigustab eeldust, et esindajale on volitus antud, nt abikaasade, elukaaslaste, lähisugulaste või vanemate ja laste vaheline suhe¹²⁵. Saksa kohtu nägemuse kohaselt ei

---

¹²⁵ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm vlj. (viide 6), § 118 kamm 3.2.1., lk 562 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo).

kohaldada näivusvolitust abikaasade ega laste osas, kuna see nõuab tahtlikku ja teadlikku sekkumist teiste isikute õigustoimingutesse, mis ei tulene automaatselt abielu kui institutsiooni või perekonnaseaduse alusel. Abikaasade vaheline suhe on seotud perekonnaseadusega, sama kehtib ka alaealiste suhtes. Laste õiguslik seisund on täiskasvanutest erinev. Lapsed ei pea vastutama oma vanemate tegude eest, kui nad ei ole selgelt ja teadlikult osalenud õigustoimingutes või andnud volitust.¹²⁶ Saksa õiguskirjanduses on leitud, et ainult perekondlik suhe esindatava ja esindajana käituva isiku vahel ei ole piisav mulje loomiseks, et lugeda esindajana käituvale isikule esindusõigus antuks¹²⁷. Siinkohal tuleb suhtuda töö autori hinnangul abikaasade, elukaaslaste ja lähisugulaste osas näivusvolituse kohaldamisesse väga ettevaatlikult. Kuivõrd TsÜS § 118 lõige 2 jätab näivusvolituse kohaldamiseks võimaluse, võib selliselt esindusõiguse kohaldamine tekitada perekonnasiseselt soovimatuid olukordasid, kus tehakse nt vara puudutavaid toiminguid, mis ei ole eriseadustega või nt vorminõude tõttu, piiratud ja tuleks lähtuda selliste esindusõiguste osas pigem Saksa kohtu seisukohtadest.

Näivusvolitus on üldise hea usu põhimõtte ja vastuolulise käitumise keelu rakendus, kuna see põhineb kolmanda isiku õigustatud ootusel ja esindatava käitumisel. Näivusvolituse kohaldamiseks on vajalik üheaegselt kõigi eelduse esinemine, mida on Riigikohus enda 2022. a otsuses välja toonud¹²⁸ ja autor käesoleva töö esimeses peatükis põhjalikult analüüsinud. Autori hinnangul on seadusandja erinevates seadustes soovinud tarbijaid kaitsta, samuti on kehtestanud MKT tegutsevatele isikutele eriregulatsiooni esindusõiguse osas TsÜS § 121 lõikes 2, kuna tarbijad ei pruugi olla teadlikud kõigist õiguslikest nüanssidest, mida võib MKT tegutsevate isikute puhul enamasti eeldada. Kuid kuna seadusandja ei ole isikulist kohaldamist TsÜS § 118 lõikes 2 osas piiritlenud, võib antud säte ka tarbijatele kohalduda. Samuti ei ole seadusandja sätestanud esindusõiguse raames eID kasutamisega tekkivaid näivusvolituse olukordasid, mis on kahtlemata oluline tarbijate vaatest, kuna eID tehingud on kasvutrendis, sh tarbijate seas. Kuna kohtupraktikas on tahteavalduse, hoolsuse ja korduvuse hindamise osas seoses eID kasutamise ja tarbijate käitumisega erinevalt lähenetud. Siis on autori hinnangul oluline roll poolte eelnevatel suhtel ja tõendamisel, et hinnata näivusvolituse võimalikku kohaldamist. Tarbijad peaksid olema teadlikumad, et nt interneti teel tehtavates tehingutes võib keegi nende eID vahendeid kasutades teha tehinguid, millega võib kaasneda näivusvolituse kohaldamine, isegi kui selleks ei ole antud tema poolset volitust. Kuna ka Riigikohus on eID

---

¹²⁶ BFH Urteil, 23.08.2022 VII R 21/21. Kättesaadav: https://www.rechtsprechung-im-internet.de/jportal/portal/t/6py/page/bsjrsprod.psm1?pid=Dokumentanzeige&showdoccase=1&js_peid=Trefferliste&documentnumber=4&numberofresults=57&fromdoctodoc=yes&doc.id=jb-STRE202310030&doc.part=L&doc.price=0.0&doc.hl=1#focuspoint (22.10.23)

¹²⁷ Münchener Kommentar (viide 49), BGB § 167, vnr 113.

¹²⁸ RKTko 2-18-8699/180.

tehingutes näivusvolitustele erinevalt lähenenud, siis tuleb ka eID-d kasutatavates tehingutes näivusvolituse kohaldamist erinevalt käsitleda. Tulenevalt sellest, et käesolev seaduse regulatsioon jätab kohtule laia kaalutlusruumi, siis tuleb sellise regulatsiooni kehtimisel lähtuda kohtupraktika poolse sisustamise jätkamisega.

Näivusvolituse kontekstis tekib mulje esindusõiguse olemasolust, kui esindatav on esindajana tegutsevale isikule andnud töö- või käsundussuhte raames sellise positsiooni või ülesanded, mille korral eeldatakse isikule esindusõiguse andmist¹²⁹. Ehk eelkõige saab teingu teine pool olla esindamise suhtes heauskne, kui esindatava ja esindaja vahel on lepinguline suhe, millest tulenevate ülesannete täitmiseks on vajalik esindusõiguse olemasolu. Eesti õiguskirjanduses on lisaks eelnevale leitud, et vastav eeldus võib olla täidetud ka siis, kui esindaja ja esindatava vahel on seos, mis õigustab eeldust, et esindajale on volitus antud (nt abikaasade, elukaaslaste, lähisugulaste või vanemate ja laste vaheline suhe).¹³⁰ Saksa õiguskirjanduses on aga leitud, et pelgalt perekondlik suhe esindatava ja esindajana käituva isiku vahel ei ole piisav mulje loomiseks, et lugeda esindajana käituvale isikule esindusõigus antuks¹³¹. BGB § 167 kommentaaridest saab järeldada, et abielu, kooselu või partnerlus iseenesest ei too kaasa partnerite vastastikust volitust õigusnäivuse alusel. Puudub üldine eeldus, et abikaasad või elukaaslased on vastastikku volitatud. Isegi abielu ja ühise kodu puhul jättis BGH küsimuse lahtiseks, kas abikaasa tegutseb ka teise abikaasa vastu nt üürilepingu raames. Seevastu mitteabielulise kooselu korral ei tohi vastastikuse volituse olemasolu eeldada.¹³² Autori hinnangul ei tulene abielulistest suhetest teise abikaasa seadusest tulenevat esindusõigust (v.a PKS § 18 lõikest 1 ja § 29 lõike 1 kolmandast lausest vm analoogset ühise majapidamise ja perekonna ülalpidamise vajadusest tulenev erisus). Nii abielu kui ka vabaabielu (mitteabielulise kooselu) korral võib üks partner teist abikaasat ennast esindama volitada, kuid selliselt suhtes olles ei saa eeldada näivusvolituse automaatset tekkimist. Pigem peavad sellistest suhetest tekkivate olukorda korral olema varaliselt võetavate kohustuste või tehingute osas olema regulatsioonid ettevaatlikud. Sellistes olukordades aitab välistada esindusõiguse tekkimise Eestis nt AÕS § 74¹³³, mis sätestab, et kaasomandis oleva asja võib võõrandada või koormata, samuti asja või selle majanduslikku otstarvet oluliselt muuta ainult kõigi kaasomanike kokkuleppel. Selline kaasomanikena esindamine või sellesarnane

---

¹²⁹ RKTko 2-18-8699/180, p 18.2.

¹³⁰ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm vlj. (viide 6), § 118 kott 3.2.1., lk 562 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo).

¹³¹ Münchener Kommentar (viide 49), BGB § 167, vnr 113.

¹³² Schubert, Münchener Kommentar zum BGB (Beck's online), Erteilung der Vollmacht, 9 Aufl, 2021, § 167 vnr 69-77. Kättesaadav: https://beck-online-beck-de.ezproxy.utlib.ut.ee/Dokument?vpath=bibdata%2Fkomm%2Fmuekobgb_9_band1%2Fbgb%2Fcont%2Fmuekobgb.bgb.pl67.glvi.gl3.htm&pos=5&hlwords=on (12.09.23).

¹³³ Asjaõigusseadus. - RT I, 17.03.2023, 58.

suhe on sage ka abikaasade ühisvara suhte korral, kus tuleb saada selliseks tehinguks teise abikaasa nõusolek. Kuna asjaõiguslikud tehingud on notariaalsed, kehtib Eestis sellistes tehingutes ka volitustele notariaalse vormi nõue, mis välistab näivusvolituse olukorra.

Saksa õiguskirjanduses on kriitiliselt leitud, et näivusvolitust kui õigusinstituuti ei peaks tunnustama väljaspool majandus- või kutsetegevust¹³⁴. Selgituseks tuuakse, et erinevalt talumisvolitusest puudub näivusvolitusel iseseisvalt õigust kujundav tehinguline legitimatsioon, mis õigustaks tehinguliste reeglite kohaldamist volitatud esindaja tegevusele. Õigusnäivuse alusel tekkinud volitus, mis viib positiivsele usalduse kaitsele, s.t et tehing loetakse kehtivaks esindatava suhtes, peaks kohalduma vaid siis, kui esindatav (*Sks. k. Geschäftsherr*) võimaldab esindajale sellise positsiooni, mille puhul tsiviilkäibes saab ja võib lähtuda volituse olemasolust. Need olukorrad tulevad ette vaid majandus- või kutsetegevuses, teistel juhtudel puudub õigustus õigusnäivusega seotud positiivse huvi kaitsmiseks.¹³⁵ Autori hinnangul saab näivusvolitust kohaldada ka teistel puhkudel kui vaid MKT tegutsevatele isikutele. Autor arvamust toetab ka Saksa kohus, kus on näivusvolitust kohaldatakse ka tarbijatele, nt pastorile, juhatuse liikmele investeerimisnõustamise teenuse pakkumisel ja advokaadile protsessivolituse mitte kehtimisel. 2023. aasta otsus¹³⁶ ilmestab isikulist kohaldamist, kus advokaadi volitus tühistati, kuigi algselt oli tal volitus olemas, siis kohtu seisukoht oli selge, et protsessivolituse kehtivus sõltub ainult välisest mõjust (s.t väljaspool protsessi olevast kokkuleppest) ja selle tühistamine on ühepoolne tegevus, mis ei vaja kohtu heakskiitu. Seega volitus oli näiv ja lõppes kaebaja enda poolt tehtud ühepoolse tühistamisega.

2014. aasta Saksa kohtu otsuses¹³⁷ viidati, et olukorras, kus investeerija usaldas nõustaja volitusi investeerimisvõimaluste pakkumisel, kohaldus näivusvolitus. Äriühingu juhatuse liige tegutses teise äriühingu nimel investeerimisnõustamist pakkudes, kuigi tal puudus selleks volitus. Saksa kohtu hinnangul võis kolmas isik uskuda, et esindajal on tehingute tegemiseks volitus, kui tal on mõjuvad põhjused seda arvata, hoolimata tegelikust volituse puudumisest. Samuti ütles kohus teises otsuses¹³⁸, et ehkki pastoril võis puududa ametlik volitus nõusoleku

---

¹³⁴ J. Von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch (viide 49), BGB § 167, vrn 31.

¹³⁵ Münchener Kommentar (viide 49), BGB § 167, vnr 100.

¹³⁶ BSG Urteil 15.12.2023 B 4 AS 101/22 B. Kättesaadav: https://www.rechtsprechung-im-internet.de/jportal/portal/t/dea/page/bsjrsprod.psm?pid=Dokumentanzeige&showdoccase=1&js_peid=Trefferliste&documentnumber=1&numberofresults=57&fromdoctodoc=yes&doc.id=jb-KSRE156241308&doc.part=L&doc.price=0.0&doc.hl=1#focuspoint (21.10.23)

¹³⁷ BGH Urteil 3. 11.12.2014 II ZR 365/13. Kättesaadav: https://www.rechtsprechung-im-internet.de/jportal/portal/t/fni/page/bsjrsprod.psm?pid=Dokumentanzeige&showdoccase=1&js_peid=Trefferliste&documentnumber=35&numberofresults=57&fromdoctodoc=yes&doc.id=jb-KORE307532015&doc.part=L&doc.price=0.0&doc.hl=1#focuspoint (23.10.23)

¹³⁸ BSG Urteil 8.12.2022 B 2 U 19/20 R. Kättesaadav: <https://www.rechtsprechung-im-internet.de/jportal/portal/t/bx0/page/bsjrsprod.psm?doc.hl=1&doc.id=jb-KSRE161650222&documentnumber=2&numberofresults=57&doctyp=juris-r&showdoccase=1&doc.part=L&paramfromHL=true#focuspoint> (21.10.23)

andmiseks naiskoori adventikontserdi korraldamiseks, oli tal näivusvolitus. Ta käitus sellisel viisil, mis tekitas mulje, et tal on volitus. Kohus ütles, et kuna pastor lõi esindaja mulje, oli see piisav, et ta vastaks volitatud isiku kriteeriumile.

Saksa õigusest on näivusvolituse kehtivuse osas toonud autor M. Kairjaki tööst välja tsiviil- ja kriminaalõiguse erisused. Nenditakse võimalust, et seadusandja seadiski StGB § 266 (*Sks. k Strafgesetzbuch*, Saksamaa kriminaalkodeks) osas eesmärgiks teatava eemaldumise tsiviilõigusaktseessoorsusest. See tähendab, et tavapärane õigus esindada teist isikut (nt volitatud esindaja, hooldaja või pärijana), mis annab talle volitused teise isiku vara haldamiseks ja kohustuste täitmiseks, võib olla kriminaalõiguses välistatud. Selline käsitlus on küsitav, kuna tsiviilõigus käsitleb nimetatud kahte olukorda võrdselt tavalise volitusega ja omistab selle esindatavale. On kaheldav, kas me peaksime eitama nende sobivust ärakasutamiskoosseisu puhul vaid seetõttu, et tsiviilõigusdogmaatika peab neid fiktsiooniks või õigusnäivusel põhinevaks instituudiks. Seda enam, et karistusõigusliku vaatenurga kohaselt on näivusvolitus olukord, mis saab tuleneda vaid kannatanu eelnevast sellisest tegevusest, mis paneb esindaja olukorda, kus tal on mingi vara käsutamise või kohustuse võtmise võimalus.¹³⁹ Seega StGB kohaselt on seadusandja usalduse kuritarvitamise osas taotlenud eemaldumist tsiviilõigusaktseessoorsusest ja see võib mõjutada näivusvolituse kohaldamist. Käesoleva töö autor nendib, et ka Eestis käsitlevad tsiviil- ja kriminaalõigus näivusvolitust erinevalt. Kui tsiviilõiguses on näivusvolitus seotud volituste ja kohustuste üle kandmisega teisele isikule teatud tingimuste esinemisel, siis kriminaalõigus seob selle usalduse kuritarvitamisega. Riigikohus on eID kasutamisel näivusvolituse kohaldamise osas eristanud samuti pettuse olukorda, mil esindusõigust esindatavale ei omistata.

Kuidas peaks olema näivusvolitus tarbijatele kohaldatav, on vaieldav, kuna erinevates õiguskultuuride regulatsioonides ja ka Eesti kohtupraktikas on seda erinevalt käsitletud. Saksa õiguses tunnistatakse näivusvolitust peamiselt majandus- või kutsetegevuses tegutsetavatele isikutele¹⁴⁰. Ka Eestis on näivusvolituse regulatsiooni selgitatud ja kohtud on näivusvolitust kohaldanud seni peamiselt ettevõtetele¹⁴¹. Kuid esineb ka olukordasid, kus näivusvolitust rakendatakse ka tarbijale, nt eID-d kasutatavates tehingutes, mil isik on andnud vabatahtlikult enda ID-kaardi ja PIN-koodid kellelegi üle¹⁴². Kui eID kasutamisel esineb pettusja ja see on

---

¹³⁹ H-W. Laufhütte, R. Rissing-van Saan. K. Tiedemann (Hrsg). Berlin: 2012, § 266 vnr 41, M. Kairjak. Keerukuse redutseerimine Eesti õiguses karistusseadustiku § 217² objektiivse koosseisu relatiivsete õigumõistete sisustamise näitel teadusmagistritöö, Tartu: 2015 kaudu.

¹⁴⁰ Münchener Kommentar (viide 49), BGB § 167, vnr 100.

¹⁴¹ RKTko 2-18-8695/140, p-d 20, 20.2 ja RKTko 2-18-8699/180, p 18.2.

¹⁴² RKTko 2-16-124450/77, p 24.

tõendatud, siis ei kohaldata tarbijale näivusvolitust¹⁴³. Kuna aga Eesti õiguses puudub eID kasutamisel tekkivate olukordade reguleerimiseks esindusõiguse säte ja aina enam tehakse tehinguid interneti teel, kus tarbijad võivad sattuda soovimatutesse olukordadesse, tuleb autori hinnangul seadust täiendada või kohtupraktikas kindlad suunised selliste olukordade lahendamiseks kujundada. On teada, et tarbijad on majandustehingutes tundlikumad ja vähem teadlikud kui ettevõtjad ning nende õiguste kaitsmiseks on seadustes erinevaid sätteid, seetõttu on oluline ka näivusvolituse kontekstis vastav täiendav regulatsioon sätestada. Sätte eID regulatsiooni analoogiat tuleks võtta Saksa ja ka Eesti lähenemisest nt kriminaalõigusest, kus lähtutakse pahatahtlikkusest (pettusest) või perekondlikest suhetest tulenevate või ametipositsiooniga kaasnevate esindusõiguste erisustest. Regulatsiooni puudumine jätab kohtule erinevalt tõlgendamise võimaluse, mis võib tarbijatele põhjustada soovimatute näivusvolituse olukordade tekkimise ja sellega kaasnevad soovimatud tagajärjed.

Kui pidada silmas senist Riigikohtu praktikat ning asjaolu, et TsÜS §-i 118 lõike 2 regulatsioon ei ole selle sõnastusest tulenevalt piiratud üksnes majandus- või kutsetegevuses tehtavate tehingutega, siis tuleks sätte isikulise kohaldamise osas selgelt määratleda, millisel juhul tuleks näivusvolitust tarbijatele kohaldada. Autori hinnangul ei peaks seadusandja sätet isikuliselt piiritlema, vastasel juhul jääksid tehingutes MKT tegutsevad isikud vajaliku kaitseta ja piiritlemine välistaks sätte kohaldamise tarbijatele. Siiski jääb tarbijatele näivusvolituse kohaldamisel neile mitte teada olevalt risk, et isikud saavad tehingute osaliseks enesele teadmata, kus võib kohalduda näivusvolitus. Näiteks kui eID tehingu tegemiseks vajalikud vahendid satuvad volitamata isiku kätte ja isik võib teha tehinguid esialgse isiku nimel petuskeemide tulemusena, mida ei ole võimalik tõendada. Ka olukorras, kus isik on andnud teisele isikule volituse tegutseda tema nimel (nt advokaat, finantsnõustaja või muu usaldusisik ja perekondlikest suhetest tulenevad esindusõigused). Sellistes olukordades võib esindaja oma volitusi kuritarvitada ja teha tehinguid, mida esindatav ei ole heaks kiitnud ega soovinud või on teisiti mõistnud. Näivusvolituse kohaldamisel on oluline roll tehniolude tõendamisel ja on üldine õiguse põhimõte, et kui isik tehingu vaidlustab, peab ta tõendama, et ta ei ole andnud teisele isikule volitust. Eelnev on aga keeruline just eID kasutamisel, perekondlikest suhetest tulenevates ja ametipositsiooniga saadavate eeldatavate esindusõiguste osas, kuna tahteavalduse andmise ja korduvuse tõendamine on keeruline. eID tehingutes takistavad tõendamist ka isikuandmete kaitse seadus ja serverites olevate andmete hoidmise tehnilised nõuded ja nendele ligipääsu saamine.

---

¹⁴³ RKTko 3-2-1-23-15, p 2.

Kas näiline volitus on üldiselt või ehk ainult äritehingutes tunnustatav, pole mitte ainult Saksa õiguses vaidlustatud, vaid ka rahvusvaheliselt erinevalt rakendatav. G. Fischer märgib, et kõikides dogmaatika olulistes erinevustes on praktilised tulemused siiski üsna sarnased¹⁴⁴. Konkreetsetes olukordades võivad ka väikesed erinevused otsustavaks saada. Nii on ka Eesti õiguses võimalik kohtul näivusvolituse hindamisel erinevalt tõlgendada ning kohaldada MKT tegutsevatele isikutele näivusvolituse olemasolu TsÜS § 121 lõike 2 alusel või seal sätestatud eelduste puudumisel TsÜS § 118 lõike 2 alusel. Analüüsist tulenevalt tuleks viimast kohaldada ka tarbijatele.

Nii nagu nähtub Eesti ja Saksa kohtupraktikast, on erinevaid olukordasid ja lähtenurki, kuidas ning millal näivusvolitust kohaldada, samuti on eristatav tsiviil- ja kriminaalõiguse näivusvolituse tekkimise olukorrad, mis on vajalikud õiguskindluse tagamiseks. Autori järelduse kohaselt võib väita, et Riigikohus ei ole enda näivusvolitust käsitlevas otsuses¹⁴⁵ välja toonud eristamist tarbijate ja majandus- või kutsetegevuses tegutsevate isikute vahel, siis ei ole ka autori arvates näivusvolituse regulatsiooni isikuline piiritlemine vajalik. Autori hinnangul tuleks tagada tsiviilkäibes heausksete kolmandate isikute kaitse olenemata nende isikulisest sfäärist. Seega tuleks tagada, et heausksel isikul on õigus tugineda infole, et volitatud isikul on õigus volitaja nimel tegutseda, isegi kui volitus puudub, see on piiratud või lõppenud¹⁴⁶. Sealjuures võib kohus tarbijatele näivusvolituse kohaldamisele erinevalt läheneda, kui võib tulla küsimuse alla perekondlikest suhetest, samuti ametipositsioonist tekkinud esindusõiguse, sh eID kaudu tehtavate tehingute osas. Vastasel juhul, kui välistaksime tarbijatele näivusvolituse kohaldamise, tekitaks see MKT-s tegutsevatele isikutele soovimatuid olukordasid. Eesti esindusõiguse regulatsiooni ajakohastamine, sh eID olukordade regulatsioon aitaks näivusvolitust praktikas paremini mõista ja rakendada ning õiguskindlust tagada. Mis annaks ka kohtule tõlgendamiseks selgemad suunised ja tulenevalt tarbijate teadlikumast käitumisest võiks see vähendada kohtute töökoormust või soovimatute olukordade tekkimist. Seega on oluline tõsta tarbijate teadlikkust näivusvolituse kohaldamise võimalikkusest, mis aitaks kaasa tarbijate poolsele hoolsamale käitumisele enda eID vahendite ja PIN-koodide üle andmisel, hoidmisel ja esindusõiguse andmisega kaasnevate riskide hindamisel. Kuna TsÜS-i sätted on kehtestatud enne eID laialdast kasutuselevõttu ja eIDAS määruse jõustumist ning asjakohase sätte puudumine jätab kohtule näivusvolituse kohaldamise osas laia kaalutusruumi, tuleks seadusandjal sätestada eID kasutades esindusõiguse regulatsioon.

---

¹⁴⁴ G. Fischer, *Verkehrsschutz im internationalen Vertragsrecht*, 1990, 272.jj; Nuer Rademacher in Jansen/Zimmermann, *Commentaries on European Contract Laws*, 2018, Art. 3:201 vnr 8.jj.

¹⁴⁵ RKTko 2-18-8699/180.

¹⁴⁶ RKTko 2-18-8699/180, p 18.2 ja RKTko 2-18-8695/140, p 20.2.

2.2. NÄIVUSVOLITUSE KOHALDAMINE PIIRATUD TEOVÕIMEGA ISIKUTELE

TsÜS § 8 lõike 2 lause 2 järgi on piiratud teovõimega isikuteks isikud, kes on alla 18-aastased (alaealised) ja isikud, kes vaimuhaiguse, nõrgamõistuslikkuse või muu psüühikahäire tõttu kestvalt ei suuda oma tegudest aru saada või neid juhtida. TsÜS § 8 lõikest 2 tuleneb eeldus, et neis küsimustes, kus täisealine isik saab oma tegude tähendusest aru ja suudab neid juhtida, ei ole ta teovõime piiratud ning ta saab iseseisvalt õiguskäibes osaleda. Sama seisukohta on rõhutanud ka Riigikohus¹⁴⁷. Kuna piiratud teovõimega isikud võivad olla tehingutes nõrgemates positsioonides ja vajavad suuremat õiguslikku kaitset, on nende õiguste kaitsmiseks kehtestatud seadustes erisätteid. Piiratud teovõimega täisealine isik peab oma asjade ajamiseks teist isikut volitades saama aru volituse tähendusest ja tagajärgedest, s.t olema volituse andmise ajal volitamise osas teovõimeline, et volitus kehtiks¹⁴⁸.

Riigikohus on öelnud, et testament on PärS § 19 lõike 1 kohaselt ühepoolne tehing ning üldjuhul on piiratud teovõimega täisealise isiku seadusliku esindaja nõusolekuta tehtud ühepoolsed tehingud TsÜS § 10 kohaselt tühised (otsuses viidatud kui kehtetud)¹⁴⁹. Selleks, et piiratud teovõimega isikud saaksid tehingutes osaleda, määratakse piiratud arusaamisvõimega inimesele PKS § 203 lõike 1 järgi eestkostja, kelle ülesanne on kaitsta selle inimese õigusi ja huve, sh võtta tema asemel vastu teda puudutavaid otsuseid ning esindada teda suhetes kolmandate isikutega. TsÜS §-i 8 lõike 3 kohaselt, kui isikule, kes vaimuhaiguse, nõrgamõistuslikkuse või muu psüühikahäire tõttu ei suuda kestvalt oma tegudest aru saada või neid juhtida, on määratud kohtu poolt eestkostja, siis eeldatakse, et isik on piiratud teovõimega ulatuses, milles talle eestkostja on määratud. PKS § 203 lõike 2 kohaselt ei vaja isik hoolimata piiratud teovõimest eestkostet osas, milles tema õigused ja huvid on kaitstud muul viisil, mh kui isik on volitanud kedagi oma asju ajama või tema perekonnaliikmed või muud abilised tagavad tema toimetuleku ja heaolu.¹⁵⁰ Seega mõjutab täisealise isiku piiratud teovõime isiku tehingute kehtivust üksnes ulatuses, milles ta ei suuda oma tegudest aru saada või neid juhtida.

Piiratud teovõimega täisealisel isikul ei ole TsMS § 202 lõigete 1 ja 2 kohaselt üldjuhul tsiviilkohtumenetlusteovõimet ja teda esindab kohtus TsMS § 217 lõike 3 järgi tema seaduslik esindaja, kes on PKS § 207 lõike 1 kohaselt oma ülesannete ulatuses eestkostja. Kui eestkostetav on enne kehtivalt volitanud kedagi ennast kohtumenetlustes esindama, on ka volitatud esindajal õigus eestkostetavat TsMS § 217 lõike 1 kohaselt menetluses esindada.¹⁵¹

¹⁴⁷ RKTkm 3-2-1-87-11, p 19; RKTkm 3-2-1-31-11, p 14.

¹⁴⁸ RKTkm 3-2-1-87-11, p 21, lõik 3.

¹⁴⁹ RKTko 2-17-1453, p 11.

¹⁵⁰ RKTkm 2-19-8577, p 14.

¹⁵¹ RKTkm 2-19-8577, p 19, lõik 3.

Kui eestkostetav andis enne tema üle eestkoste seadmist enda esindamiseks kehtiva volituse, ei tuleks temale volitusega kaetud ülesannete täitmiseks eestkostjat määrata, sest eestkostja määramine on olemuselt subsidiaarne meede. Kui aga volitus ei kata kogu eestkostevajadust ja muud meetmed ei ole küllaldased, tuleb katmata ülesannete täitmiseks määrata eestkostja. Kohus peab veenduma, et volituse andmisega on piiratud arusaamisvõimega isikule abi ka tegelikult tagatud. Kui ilmneb, et volitatu ei kavatsenud täita temale antud käsundit või ei suuda seda teha, samuti kui on alust arvata, et ta kuritarvitab oma õigusi või tema tegevus ohustab piiratud arusaamisvõimega isiku heaolu, tuleb eestkostja erandina siiski määrata.¹⁵² Autor toetab Riigikohtu seisukohta, et teovõimelisena antud volikiriri ei muutu esindatava teovõimetuks või piiratud teovõimetuks muutumisel kehtetuks. Juhul, kui see muutuks kehtetuks, tekiks näivusvolituse olukord, ehk kus esindaja võib temale välja antud volikirja alusel kasutada ära kolmanda isiku teadmatust volituse äralangemise alusest ning selliselt tegelikku volitust enam mitte omades teha tehinguid, milleks tal esindatava nimel enam õigust ei ole.

M. Kairjak on enda magistritöös¹⁵³ kirjutanud, et: "Majanduskäibes ilmselgelt nõrgemal positsioonil isikute suhtes toime pandud esindusõiguse rikkumised ei vasta kelmuse, ärakasutamise ega ka usalduse murdmise koosseisule. Olukord, kus piiratud teovõimega isik volitab esmalt oma onupoega teatava nõude ülekandmiseks onupojale. Tehing on kehtetu, kuna volituse andja on piiratud teovõimega. Paar kuud pärast kehtetu volituse andmist määrab kohus onupoja ka eestkostjaks. Eestkostja sõlmibki nõude loovutamise lepingu, mis PKS §-i 188 lg 1 p 11 kohaselt eeldab nõusolekut, mis on hõljuvalt kehtetu. Saksa kohtud eitasid sellises olukorras kelmust ja nii võlausaldaja kui ka piiratud teovõimega isik pidid aru saama, et selliseid käsutusi ei saa teha¹⁵⁴(lk 85)." Eesti õiguses on piiratud teovõimega isiku poolt seadusliku esindaja eelneva nõusolekuta tehtud ühepoolne tehing tühine (TsÜS § 10). Sellistes olukordades ei tohiks eeldada ka näivusvolituse tekkimist ja tulenevalt analüüsist ei tohiks kelmuse ning ärakasutamise koosseisud piiratud teovõimega isikute korral tulla kõne alla, nii nagu ka eID tehingutes perekondlikest suhetest enda eID vahendite ja PIN-koodide kodus hoidmise osas, kus tuleb kaitsta tehingus osalevat nõrgemat poolt.

---

¹⁵² RKTkm 2-19-8577, p 14 viimane lause.

¹⁵³ M. Kairjak. Keerukuse redutseerimine Eesti õiguses karistusseadustiku § 217² objektiivse koosseisu relatiivsete õigusmõistete sisustamise näitel teadusmagistratöös, Tartu: 2015 kaudu, lk 85.

¹⁵⁴ R. Krack. H. Radtke. Der Dreiecksbetrug oder die Fragwürdigkeit der „Befreiung des Strafrechts vom zivilistischen Denkens". – Juristische Schulung 1995, lk 17–20. Vt ka näidet näiliselt kahtlusi tekitavatest olukordadest, kus esindatava vastutus näib olevat välistatud kahjulike tehingute eest nii kelmuse kui ka usalduse kuritarvitamise olukorras. – I. Sternberg-Lieben. Selbsttore eines vereins- kassierers. – Juristische Arbeitsblätter 1997, lk 124–133.

Riigikohus leiab, et kui kohustatud isik ei tunnusta nõuet tehingule omase tahteavaldusega (TsÜS § 67 jj), vaid muu käitumise või teoga, toob TsÜS § 158 järgi aegumise katkemise kaasa siiski vaid niisugune tegu, mis vähemalt avalduse tegija tahte vaba kujundamise, sh teovõime ja esindusõiguse, osas vastaks kehtiva tehingu tunnustele. Seaduse eesmärkidega kooskõlas oleks ei saa pidada TsÜS § 158 lõike 2 tõlgendust, mille kohaselt saabuks õiguslik tagajärg niisuguse faktilise teo tagajärjel, mille kohustatud isik tegi nt piiratud teovõime seisundis tulenevalt TsÜS § 8 lõike 2 teisest ja kolmandast lausest.¹⁵⁵ Näivusvolituse olukorras on oluline tahteavalduse nägemine esindusõiguse andmiseks, seega piiratud teovõimega isik ei saa luua näivusvolitust, kuid ta võib teha konkludentse ehk vaikiva tahteavalduse, milleks tuleb hinnata, kas isiku tahteavalduse aluseks on teadlikkus või teadlikkuse puudumine. Kui isik oleks pidanud teadma, et tema käitumist tõlgendatakse volituse andmisena, siis võib selline situatsioon kvalifitseeruda väliselt antud volituseks¹⁵⁶. Sellised olukorrad võivad kvalifitseeruda õiguskäibes näivusvolituse olukorraks, kus piiratud teovõimega isikule on antud volitus ja esineb nende piiride ületamine. Näiteks võib tekkida näivusvolituse olukord, kui isik on teadlikult käitunud viisil, mida võib tõlgendada volituse andmisena ja kolmas isik ei tea teovõime piiratusest, kuid kohtumenetluse käigus selgub, et isik oli ja on piiratud teovõimega. Selline olukord välistab näivusvolituse kohaldamise.

Piiratud teovõimega isikute volituste andmise olukorras tuleb analoogselt TsÜS § 123 lõikes 1 sätestatuga teadmise või teadma pidamise hindamisel lähtuda alaealise seadusliku esindaja ja muu piiratud teovõimega isiku ja tema esindaja suhtes, mitte alaealise teadmisesest või teadma pidamisest¹⁵⁷. Saksa teoorias leitakse, et ainuke erinevus BGB esinduse sätestest, mis võiks panna kahtluse alla analoogia kohaldamise, on see, et erinevalt õigusnäivuse alusel tekkivast volitusest puudutavad õigusnäivuse alusel tekkiva nõusoleku õiguslikud tagajärjed reeglina mitte nõusoleku andjat, kes loob näivuskoosseisu, vaid teist isikut, nt alaealist. See erinevus ei tohiks siiski näivusvastutuse põhimõtete kohaldamist nõusoleku andmisele takistada, kuivõrd see teine isik peab tehingulise nõusoleku korral taluma kõigi nõusolekute kehtivust ja on teatud juhtudel üksnes õigustatud kahju hüvitamise nõueteks nõusoleku andja vastu.¹⁵⁸ Seega võib ka teadlik nõusoleku kohta õigusnäivuse tekitamine tuua kaasa näivusvastutuse. See mõjutab Saksa õiguse kohaselt näivusvolituse kohaldamine peamiselt näivusvolituse andjat, nt alaealist, kelle tegevusele nõusolek antakse ja vahel ka nõusoleku andjat ehk eestkostjat. TsÜS § 11 lõige 3 sätestab, et piiratud teovõimega isiku tehtud tehing, mille see isik on teinud seadusliku

---

¹⁵⁵ RKTko 2-18-8695/140, p 18.

¹⁵⁶ BGH NJW 1962, 2196 (2197) = JuS 1963, 35 (Emmerich); MüKoBGB/Schubert, 9. Aufl, 2021, BGB § 167 vnr 108.

¹⁵⁷ RKTko 3-2-1-90-08, p 14.

¹⁵⁸ C.-W. Canaris (viide 40), lk 71.

esindaja eelneva nõusolekuta või hilisema heakskiiduta, kehtib, kui punkti 1 kohaselt ei teki isikule otseseid tsiviilkohustus või punkti 2 kohaselt isik täitis tehingu vahenditega, mille andis temale selleks otstarbeks või vabaks kasutamiseks tema seaduslik esindaja või viimase nõusolekul kolmas isik. TsÜS § 11 lõike 6 kohaselt võib tehingu teine pool oma tehingu tegemisele suunatud tahteavalduse tagasi võtta, kui piiratud teovõimega isikul ei olnud tehingu tegemiseks seadusliku esindaja eelnevat nõusolekut ja tehingu teine pool ei teadnud ega pidanudki teadma, et isik on piiratud teovõimega. Sellisel juhul loetakse, et tahteavaldust ei ole antud.

Eesti regulatsiooni kohaselt on sätestatud teatud tehingute tegemiseks piirangud, nt nende isiklikkuse tõttu, seega ei saa eestkostja ülesannete hulka kuuluda nt testamendi tegemiseks nõusoleku andmine (TsÜS § 10) ja ka siis, kui piiratud teovõimega isikule tekib otseselt tsiviilkohustusi. Autor järeldab, et piiratud teovõimega isikute osas esineb näivusvolituse kohaldamist pigem harva ja nendega tehingute tegemisel on tehingu pooled ettevaatlikumad. Kuid neile ei saa näivusvolituse kohaldamist automaatselt välistada, olukorras kus TsÜS- i §- is 11 toodud eeldused on täidetud. Selliselt võib piiratud teovõimega isiku eest ka eID-d ja PIN-koode kasutades teha tehinguid volitatud esindaja. Kirjeldatud olukorras tuleks autori hinnangul analoogselt tarbijatega esindusõiguse omistamise osas lähtuda piiratud teovõimega isiku seadusliku esindaja, mitte tema enda teadma pidamisest, kuna nad ei pruugi olla teadlikud enda tegevusega kaasnevatest tagajärgedest. Selliste olukordade tekkimise täielikku välistamist ei saa samuti määratleda, kuna vastasel juhul, kui me välistaksime piiratud teovõimega isikutele esindusõiguse omistamise, jätaksime kolmandad isikud, kes heauskselt uskusid ja nendega tehingu tegid, kaitseta. Lisaks eelnevale on vaja ka nende vara või muu eluliselt vajaliku tehingu osas esindajate kaudu tehinguid teha.

Autori hinnangul on piiratud teovõimega isikud tarbijatest veel vähem kaitstud, kuna nende teadlikkus on eeldatavasti väiksem, mistõttu on vaja nende õiguseid veel rangemalt kaitsta. Seega tuleb piiratud teovõimega isikutega tehingutes olla pigem ettevaatlik, kuid näivusvolituse kohaldamine ei ole neile välistatud ja sõltub asjaoludest, nt nagu eestkostjast, ajalisest faktorist ja isikute teadlikkusest või teadmatuses ning kolmanda isiku heausksusest. Piiratud teovõimega isikutega tehingute tegemisel tuleb kohtul nt vaimupuudest tuleneva teovõime piiratuse olukorras näivusvolituse kohaldamisel lähtuda mõistlike kõrvaltvaatajate seisukohast. Kui eelnev on ilmselge, et isikul võib olla piiratud teovõime ja tehing siiski teostati, siis sellistes olukordades tuleks autori hinnangul piiratud teovõimega isikule näivusvolituse kohaldamine igal juhul välistada.

Saksa õiguse kohaselt on mõeldav nõusoleku tekkimine talumisvolituse põhimõtete analoogse kohaldamise kaudu, näiteks juhul, kui piiratud teovõimega isiku seaduslik esindaja on pikema aja jooksul sisemise nõusoleku kaudu nõustunud alaealise teatud tüüpi nõusolekut vajavate tehingutega ja lubanud nende täitmist, siis tekib teatud tehingu tüübi kohta antud üldise nõusoleku näivus, millele võib tehingu teine pool tugineda ka tehingu korral, milleks niisugust nõusolekut ei olnud tegelikkuses alaealisele antud, kuid millest kolmas isik ei teadnud ega pidanudki teadma.¹⁵⁹ Eesti õiguse kohaselt on nõusoleku tekkimine sarnaste põhimõtete järgmisel võimalik, kui piiratud teovõimega isiku seaduslik esindaja on pikema aja jooksul sisemise nõusoleku kaudu nõustunud alaealise teatud tüüpi nõusolekut vajavate tehingutega ja lubanud nende täitmist. Selliselt võib tekkida teatud tehingu tüübi kohta antud üldise nõusoleku näivus. Seega võib tehingu teine pool eeldada, et nõusolek on olemas, isegi kui seda konkreetse tehingu puhul antud ei ole. Kolmas isik ei pruukinud olla teadlik sellest nõusolekust ega pidanudki seda teadma. Eelöeldust teeb käesoleva töö autor järelduse, et on oluline arvestada piiratud teovõimega isiku teadlikkust või teadlikkuse puudumist tema käitumise tagajärgedest ja võimalusest näivusvolituse kohaldamiseks. Kui teovõimes toimuvad muudatused hiljem, kui tahteavaldus esindamiseks antud volituse osas, siis hilisem piiratud teovõime ei mõjuta varem tehtud tahteavalduse kehtivust ja eeskoste seadmisel ei kaota volikiri kehtivust. Riigikohtu seisukoht välistab sellise näivusvolituse tekkimise.

2.3. NÄIVUSVOLITUSE KOHALDAMINE MAJANDUS- VÕI KUTSETEGEVUSES TEGUTSEVATELE ISIKUTELE JA ERINÕUDED TSÜS §-IST 121

TsÜS § 24 kohaselt on juriidiline isik seaduse alusel loodud õigussubjekt. Juriidiline isik on kas era- või avalik-õiguslik. Eraõigusliku juriidilise isiku õigusvõime on olenemata eraõigusliku juriidilise isiku eesmärgist sõltumatu, võimaldades eraõiguslikul juriidilisel isikul teha kõiki tehinguid¹⁶⁰. Nimetatud sõltumatuse põhimõte tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16.09.2009 direktiivi nr 2009/101/EÜ artiklist 10, mis sätestab, et äriühingu organite tehtud toimingud on äriühingule siduvad ka sellisel juhul, kui nimetatud toimingud ei vasta äriühingu eesmärkidele. Erandiks on juhud, kui sellised toimingud ületavad volituste piire, mis tulenevad äriühingu organitele seadusest või mida seadus lubab neile anda¹⁶¹. Et juriidiline isik saaks õigussuhtes osaleda, peab tal olema õigusvõime, mis tekib seadusega ettenähtud registrisse kandmisest ja üldjuhul lõpeb registrist kustutamisega, ning teovõime, mille juriidiline isik omandab ühel ja samal ajal õigusvõimega. Alates 01.02.2023 kehtiva TsÜS § 45

¹⁵⁹ C.-W., Canaris (viide 40), lk 70; vrdl MüKo/Schramm⁵, 5. Aufl, § 182 vnr 13; Palandt/Ellenberger, 69. Aufl, § 182 vnr 3.

¹⁶⁰ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm vlj. (viide 6), § 31 komm, lk 194-197 (K. Saare).

¹⁶¹ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2009/101/EÜ 16.09.2009. ETL 258, 01.10.2009, lk 16. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0101> (12.09.23).

lõige 2 sätestab, et eraõigusliku juriidilise isiku registrist kustutamisega varatu juriidiline isik lõpeb (ÄS § 217¹). Juriidilise isiku kustutamisega õigusvõime automaatselt ei kao, tuleb hinnata, kas ühing on varatu. Kohtupraktika järgi võib olla varaks ka nõue ning eeldatavalt on kohus seda meelt, et ka kehtvuslepingutest võivad tulla mingid varana käsitletavad õigused, mistõttu ei saa ühingu lõppenuks pidada.¹⁶² Seega ei pruugi alati juriidilise isiku õigusvõime registrist kustutamisega lõppeda.

Kuna teovõimeline saab olla ainult füüsiline isik, siis juriidiline isik saab TsÜS §-i 31 kohaselt osaleda õiguskäibes ainult oma organite kaudu, kes teevad tema eest kolmandate isikutega tehinguid ja toiminguid, lähtudes tema eesmärkidest ja huvidest. Tehinguid saab ettevõtete nimel teha esindajate kaudu. Õiguslik suhe esindatava ja esindaja vahel on esindus TsÜS § 117 lõike 1 kohaselt, mis on seaduslikuks aluseks. Ettevõtete tehinguid viivad läbi sageli kas seaduslikud esindajad või ametist tulenevate kohustuste täitmisel selleks volitatud isikud või konkreetseks ülesandeks volitatud isikud. Kui äriühingu töötajal on esindusõigus tehingute tegemiseks, tuleb TsÜS § 123 lõike 1 alusel asjaoludest teadmise või teadma pidamise hindamisel lähtuda tema kui äriühingu esindaja isikust. Seejuures pole oluline, et töötaja võis oma tegevust juhatuse eest varjata või et ta tegutses omakasu eesmärgil. Kui tööandjale tekib seeläbi kahju, siis vastutab töötaja selle eest eraõiguslike või osal juhtudel ka karistusõiguslike sätete alusel¹⁶³. Juriidiliste isikute puhul on seega väga oluline ka kolmandatele isikutele nähtavaks teha juriidilise isiku nimel tegutseva isiku tegelik volituste sisu. Vastasel korral tekib oht vastutada ka näivusvolitusega kaasnevate soovimatute tagajärgede eest, kuivõrd juriidilise isiku kui MKT tegutseva isiku puhul kehtivad volituste kontrollimisel nõrgemad kriteeriumid. MKT tegutseva isiku väidetava esindaja puhul MKT isiku tavapärase tegevusvaldkonnas ja olukorras tema esindusõigust pigem eeldatakse, ehkki sellise eelduse puhul ei tohi autori arvates olla kergeusklik.

Saksamaal eristatakse äritegevuses kolme eri liiki volitust. Nendeks on prokuura HGB §§-ides 49-50 ja äriesindus HGB § 54 ning volitus müügi ja laotöötajatele seoses kauba vastuvõtmisega ja -müügiga HGB § 56.¹⁶⁴ HGB § 56 on allikaks TsÜS § 121 lõike 2 kujunemisel, mille kohaselt loetakse näivusvolitus tekkinuks, kui tegemist on tüüpiliste majandustehingutega nagu poemüüjad müüvad kaupu, laohoidjad teevad tavapäraseid tehinguid jms. Saksa õiguskirjandus nagu ka TsÜS § 121 viitab MKT korral kehtivatele ärisuhetele¹⁶⁵. Lisaks loetakse Saksa õiguskorras sellised juhtumid analoogselt müüjate ja

---

¹⁶² RKTkm 2-19-5302.

¹⁶³ RKHKo 3-17-523/53, p 17.

¹⁶⁴ M. Peltzer, E.A. Voight. German Commercial Code. 5th revised edition. Köln: 2003, lk. 13.

¹⁶⁵ Beck'sche Kurzkommentar. Handelsgesetzbuch. 42. Aufl, 2023, § 48, vrn 6.

teenuse osutajatega järelduslikuks volituse andmise deklaratsiooniks, millele on Saksa õigusteoorias õige kohaldada BGB §-ide 170-173 põhimõtteid analoogia korras, teatud käitumise talumise kõrval ka olukorda, kui esindatav annab teisele isikule sellise positsiooni, millest võib üldise käibearusaama kohaselt järeldada ka esindusõiguse andmist¹⁶⁶. U. Volens on uurinud enda doktoritöös¹⁶⁷ Saksa õiguses näivusvolituse omistamist ja kirjutanud, et: „Niisiis peab laskma endale esindusõiguse mitteandmise korral laskma omistada teise isiku tahteavaldused, tahteavaldusi teinud isikule on antud selline ametikoht või ülesanne, millega tavapäraselt kaasneb volituse andmine. Selle volituse tekkimise aluse eristamine tavalisest tehingulisest volitusest on keeruline. Küsimus on selles, kas kolmas isik peab mõistma isikule mingi positsiooni andmist selliselt, et esindatava ja esindaja sisesuhtes on volitus antud või tuleks positsiooni andmist käsitleda välissuhtes volituse andmisena kolmandatele isikutele, seega, kas tegemist on deklaratiivse või konstitutiivse avaldusega. Tuleb nõustuda, et näha isikule ametipositsiooni andmises kolmandale isikule suunatud volituse andmise tahteavaldust, s.t konstitutiivset välise volituse andmist, tundub äärmiselt kunstlik (lk 129).“ Käesoleva töö autori arvates isikule teatud kindla positsiooni andmisega ei saa siiski automaatselt eeldada, et volitus on omistatav näivusvolituse alusel, ehkki selline eeldus on kerge tekkima. Ka juriidilise isiku MKT puhul tuleks pigem kriitiliselt suhtuda esindajana näiva isiku esindusõiguse olemasolusse.

Majandus- või kutsetegevuses tegutseva isikuna sätestatakse ettevõtjat VÕS § 1 lõike 6 tähenduses, mille esindajaks loetakse TsÜS § 121 lõike 1 järgi ka ettevõtja läbiviidava majandus- või kutsetegevuse raames tegutsevat isikut kõigi tavaliste tehingute tegemisel. Majandus- või kutsetegevuses tavalise tehingu mõiste peaks kokku langema äriseadustikus (edaspidi ÄS) kasutatava mõistega „igapäevase majandustegevuse raames olevad tehingud“. TsÜS § 121 lõigete 1, 3 ja 4 regulatsioon põhineb HGB §-i 58 lõigetel 1 ja 2. TsÜS § 121 lõike 2 regulatsiooni aluseks on HGB § 56.¹⁶⁸ TsÜS § 121 lõige 2 reguleerib MKT tegutsevate isikute näivusvolituse kohaldamist tavapärastes tegevustes kaupade müümisel ja teenuste osutamisel. HGB § 56 (*Sks. k. Handelsgesetzbuch*, Saksa äriseadustik) ei ole kohaldatav ei otseselt ega analoogia korras, kuid volikirja tuleb siiski taluda või see näib olevat kohaldatav eelkõige siis, kui esindatav ei ole nt kaupluses toimuva tegevusega kursis, kuid oleks pidanud vajaliku hooldsuse korral selle ära tundma ja ära hoidma.¹⁶⁹ TsÜS-i § 121 lõike 2 aluseks on

---

¹⁶⁶ C.-W., Canaris (viide 40), lk 46.

¹⁶⁷ U. Volens (viide 35).

¹⁶⁸ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm vlj.(viide 6), § 121 komm 3.1.1., lk 569 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo).

¹⁶⁹ MüKoHGB/Krebs, 5. trükk 2021, HGB § 48 ja § 56 vnr 45; Häublein, M and J. Hoffmann-Theinert. Meyer BeckOK HGB, 39. trükk: 01.07.2023. HGB § 54, vnr 16, 17. Kättesaadav: https://beck-online-beck-de.ezp.nlib.ee/?vpath=bibdata/komm/MuekoHGB_5_Band1/HGB/cont/MuekoHGB.HGB.p54.gIII.g15.htm; <https://beck-online-beck->

olnud ka TsÜS (1994)¹⁷⁰ § 98 lõige 3, mis sätestab samuti standardtehingute tegemiseks esindusõiguse. TsÜS-i § 121 lõike 2 kohaselt loetakse teise isiku ülesandel tema majandus- või kutsetegevuses kaupu müüv või teenuseid osutav isik volitatuks tegema kõiki tehinguid, mis on tavaliselt vajalikud selliste kaupade müümiseks või teenuste osutamiseks. Mõlema sätte eesmärk on vabastada MKT tegutsevava isikuga tehinguid tegevad isikud igapäevaste kaupade müügi ning teenuste osutamisega seotud standardtehingute tegemisel MKT tegutseva isiku esindajate volituste kontrollimise kohustusest.¹⁷¹

Eesti õiguses on näivusvolitus isikuliselt piiritlemata ja reguleeritud TsÜS § 118 lõike 2 alternatiivi 2 alusel ja MKT tegutsevatele isikutele TsÜS § 121 lõike 2 alusel kaupade müümisel ja teenuste osutamisel tavapäraselt tehtavates tehingutes. TsÜS-i § 121 on erinormiks TsÜS §-ile 118 ja tegemist on § 118 lõikes 2 reguleeritud spetsiifilise juhuga¹⁷². TsÜS-i § 121 lõige 2 kohaldub lisaks ettevõtjatele analoogia alusel ka sihtasutuseleja mittetulundusühistule¹⁷³. Kuna tehingutes ei esine alati vaid kaupade müümist ja teenuste osutamist ning selles ei osale vaid kindlate positsioonidega isikud, kellele võiks näivusvolitus olla omistatav erisätete alusel, siis tuleb näivusvolituse kohaldamist analüüsida isikulise kohaldamise osas ja tehingu läbi viimise viisist tulenevalt laiemalt.

U. Volens on enda doktoritöös¹⁷⁴ kirjutanud, et: „TsÜS-i § 118 lõike 2 kohaselt loob õigusnäivuse eelkõige esindaja oma käitumisega ning esindatav üksnes talub seda või vastutab tema eest hooletuse tõttu. Seega, kui isik, kellele positsioon on antud, asub selle raames tegutsema nii, nagu tal oleks esindusõigus, oleks võimalik esindatava puhul hinnata TsÜS §-i 118 lõiget 2 esindaja tegevusele vastu vaidlemata jätmise esindusõiguse tekkimiseks nõutavaks talumiseks või hooletuse tõttu esindaja tegutsemisest mitteteadmiseks. Sellist lahendust toetab TsÜS §-ide 118 lõige 2, 121 lõige 1 ja 2, 127 lõige 1 ja 2 üldine väärtussüsteem. Teiseks võimaluseks on kohaldada selliste olukordade lahendamiseks TsÜS-i §-i 121 lõike 2 analoogiat. Sellisel juhul tuleks tunnistada, et selliste olukordade reguleerimiseks on seaduses seadusandja plaaniväline lünk (ei ole teadlikult jäetud reguleerimata) ning selle tagajärjel tekib olukord, mis ei vasta seaduse mõttele ega eesmärgile (TsÜS § 4). Autori arvates on selles küsimuses raske näha põhimõttelist erinevust poemüüja puhul, kelle tööga tavaliselt kaasneb volitus kaupade müümiseks, ja sekretäri puhul, kelle

---

de.ezp.nlib.ee/Dokument?vpath=bibdata%2Fkomm%2Fbeckokhgb_40%2Fhgb%2Fcont%2Fbeckokhgb.hgb.p54.gla.glii.g13.htm&pos=13&hlwords=on (02.09.23).

¹⁷⁰ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. - RT I 1994, 53, 889.

¹⁷¹ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm vlj. (viide 6), § 121 komm 3.2.1., lk 571 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo).

¹⁷² RKTko 3-2-1-136-16, p 19.

¹⁷³ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm vlj. (viide 6), § 121 komm 3..2.1., lk 571 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo).

¹⁷⁴ U. Volens (viide 35).

ametiga tavaliselt kaasneb volitus broneerida lennukipileteid. Seega tuleb pidada TsÜS-i §-i 121 lõike 2 analoogia rakendamist võimalikuks ja õigeks. Kolmandaks võimaluseks loomulikult on ka TsÜS-i täiendamine DCFR-i art II.-6:103 lõike 3 ja PECL-i artikli 3:201 regulatsiooniga võrreldava õigusnäivuse alusel tekkiva volituse üldnormiga (lk 131).“ Samas pidas Riigikohus küsitavaks, kas võlgniku raamatupidajal oli oma tööülesannete täitmise raames niisugune esindusõigus (TsÜS § 115 jj), mis võimaldas tema väljastatud saldokinnitusi pidada võlgniku nimel tehtud avalduseks ning mis sai võlgniku jaoks TsÜS § 158 alusel kaasa tuua aegumise katkemise¹⁷⁵. Kui volitust ei ole antud tahteavaldusega, võib teatud tingimustel volituse lugeda olemasolevaks näivusvolituse sätte kohaselt. TsÜS § 118 lõike 2 kohaselt võivad esindajana tegutseva isiku avaldused või käitumine mõjutada teist isikut mõistlikult uskuma, et esindajana tegutsevale isikule on antud volitus tehingu tegemiseks, eeldusel et esindatav teab või peab teadma, et isik tegutseb tema nimel esindajana ja talub selle isiku sellist tegevust või on hooletu¹⁷⁶. TsÜS-i kommentaaris on toodud, et sisemine volitus võib olla antud kaudse tahteavaldusega juhul, kui töötaja lepinguliste kohustuste hulka kuulub teatavate tehingute tegemine, kuid töölepingus puudub sõnaselge regulatsioon vastava volituse andmise kohta või kui käsundi saajale on ülesannete täitmiseks antud juhised tehingu tegemiseks¹⁷⁷. Oluline on, et majandus- või kutsetegevuses kaupu müüv või teenuseid osutav isik tegutseks teise isiku ülesandel¹⁷⁸.

Seega kehtib Eestis TsÜS-i kohaselt kaubandusliku üldvolituse korral esindusõiguse fiktsioon, millega seadus näeb selgesõnaliselt ette, et töötajale teatud kindla rolli andmisega kaasneb sellise rolliga tavaliselt kaasneva esindusõiguse fiktsiooni andmine, mis on teise isiku majandustegevuse raames kaupade müümine või teenuste osutamine. Mis on sätestatud TsÜS § 121 lõikes 2 ja jätab teised analoogsete positsioonidega kaasnevad esindused TsÜS § 118 lõike 2 alternatiivi 2 kohaldamisalasse. Eesti õiguskirjandus ei ole VÕS §-i 20 lõike 3 õigusliku olemuse osas seisukohta võetud. Sätet kommenteerides leitakse, et sätte peab kaitsma ärisuhtes tegutsevaid isikuid usalduse kuritarvitamise eest, kui ühel poolel on tekkinud usaldus ärisuhete jätkumise osas. Lepingute sõlmimisel tulenevalt üldisest nõudest tuleb käituda hea usu ja ausa kauplemise põhimõtetest lähtuvalt, et vältida olukorda, kus lepingut sõlmivad pooled satuvad ebakindlasse olukorda, seega tuleneb lugeda vaikimisele või tegevusetusena käitumist aktsepti andmisena.¹⁷⁹ Riigikohus on öelnud, et kohtu hinnangul sai

¹⁷⁵ RKTko 2-18-8699/180, p 17 lõik 3.

¹⁷⁶ RKTko 2-18-8699/180, p 18.2.

¹⁷⁷ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm vlj. (viide 6), § 118 komm 3.1.2., lk 559 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo).

¹⁷⁸ RKTko 3-2-1-136-16, p 20.

¹⁷⁹ P. Varul (jt koost). Võlaõigusseadus. I, Üldosa (§§ 1-207): Komm vlj., Tallinn: 2016, § 20 lg 3, komm 4.5., lk 122-123 (Irene Kull).

isikut pidada esindajaks TsÜS § 118 lõike 2 järgi, selgitades, et esindusõigus loetakse tekkinuks, kui isik ei teadnud, et isik tegutses tema esindajana, sai esindusõigus siiski tekkida, kui isik oli raskelt hooletu asjaolude suhtes, millest oleks pidanud järeldama, et isik tegutses tema esindajana.¹⁸⁰

Eesti õiguskirjanduses on samas küsimuses asutud korduvalt seisukohale, et teadma pidamist näivusvolituse olukorras tuleks jaatada juhul, kui esindatav on olnud esindajana käituva isiku tegevuse suhtes raskelt hooletu¹⁸¹. Kui isik ei jälgi piisavalt sageli enda arvelduskontol toimuvat, võiks hooletusena käsitleda olukorda, kus MKT tegutsev isik ei ole piisavalt hoolas enda kontol toimuva jälgimisega. Makseteenuse kasutamisel elektroonilisi maksevahendeid kasutades on võimalik rakendada näivusvolitust makseteenuse kasutaja vastutuse määramisel.¹⁸² Seega on autori hinnangul näivusvolituse kohaldamine Eesti õiguse kohaselt pigem MKT-s ameti positsiooniga tulenevate ülesannete täitmisel pigem kohaldatav. Siit tulenevalt on autori hinnangul MKT tegutsevatel isikutel oluline käituda hoolikalt, mis hõlmab tavapärase protsesside ja ka konto väljavõtete korrapärasest üle vaatamist võimalike väärkasutuste tuvastamiseks. See võiks olla iga ettevõtja, eriti väikeettevõtja, vähemalt iganädalane tegevus, suurettevõtetes on sellised ülesanded tihti eraldi isikutele ametijuhendiga ülesandeks antud. Seega suuremates ettevõtetes võib info levik olla aeglasem ja näivusvolituse kontekstis ametipositsiooniga saadud ülesannete ületamised sagedasemad ning näivusvolituse olukordade tekkimise võimalikkus suurema tõenäosusega.

Kuid autor toetab sellist TsÜS § 121 regulatsiooni ja nendib, et tema hinnangul esineb siiski põhimõtteline erinevus erinevate ametikohtade nagu poemüüja ja sekretäri vahel. TsÜS § 121 on piiritletud kindlateks tegevusteks ja teiste positsioonidega isikutele nagu sekretärid või raamatupidajad jääb võimalus näivusvolituse kohaldamiseks TsÜS § 118 lõike 2 alusel. Teiste positsioonidega kaasnevad ülesanded ja vastutus võivad olla väga erinevad ning mitte tavapärased ja lihtsasti ennustatavad. Kaupade müümisel ja teenuste pakkumistel standardtehingute raames on teada, milline tegevus toimub, seetõttu on ka lihtsamini piiritletav, kui nt sekretärile või raamatupidajale ja teistele nii-öelda positsioonidega ennustatavalt ülesanneteks antud esindusõigused ja nende tuvastamine. Tulenevalt ärisuhetes kehtivast tekkinud usalduse kaitse põhimõttest, on kehtestatud seaduse alusel tekkiv esindusõiguse fiktsioon, et kaitsta tehingupoolte usaldust. Seega võib olla seadusandja soov, miks ei peeta TsÜS- i § 121 lõiget 2 igas MKT tegevuses tehtud tehingus kohaldavaks.

---

¹⁸⁰ RKTKo 2-20-5834/36, p 13; RKTKo 2-18-8695/140, p-d 20, 20.2.

¹⁸¹ U. Volens (viide 35), lk 124; Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm vlj. (viide 6), § 118 kamm 3.2.1. punkt c, lk 562 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo).

¹⁸² R. Rink (viide 100), lk 45.

Tihti antakse väiksemates ettevõtetes raamatupidajale volitused erinevates keskkondades tegutsemiseks, sh eID vahendid ja PIN- koodid, et nad saaksid tööd tõhusamalt teha. Selliselt toimides on vaja tagada tehingutes ka teise poole usaldus, kus raamatupidaja annab enda kinnituse, olukorras, kui see võib olla aluseks järgnevate tehingute kehtimisele, ei saa näivusvolituse kohaldamist välistada, kuid on juhtumipõhine. Olukordades kus eksisteerib poolte vaheline eelnev suhe, on esindusõiguse omistamine lihtsam. Kuid ka MKT-s tuleb läheneda volituste andmise erinevalt, kui tehingus kasutatakse eID, nt raamatupidajatele antud volituste osas, kus tuleks näivusvolituse kohaldamisse suhtuda ettevaatlikult, kuid üldiselt jaatavalt. Nt olukorras, kus eID vahendid ja PIN-koodid on raamatupidajale vabatahtlikult üle antud ja võib eeldada esindusõiguse omistamist, kui see tuleneb poolte eelnevast praktikast ning selliselt on korduvalt käitunud. Kuid kui pidada automaatselt nt raamatupidajate poolt tehtud tegevusi näivalt volitatuks TsÜS § 121 lõike 2 kohaselt, võib tekkida olukordasid, kus ettevõtte satuvad tahtmatutesse olukordadesse tulenevalt töötajate hooletust käitumisest ja nende usaldamisest. On tavapärane, et just nendele usaldatakse ligipääs pangakontodele, sh selle kaudu tehtavatele tehingutele ja tundlikule infole, mida oleks selliselt lihtne ära kasutada. Seega kui eelnevalt kirjeldatud käitumine oleks seaduse mõttega toetatud, ei kaitseks see tehingute osapooli tahtmatute tehingute kehtimise eest.

Tulenevalt BGB kommentaaridest¹⁸³ piirdub §- i 167 arhitekti volikiri tavaliselt kliendi eest tehtavate tehingutega, kuid tal võib olla esindusõigus ka näivusvolituse alusel ehitusel töövõtjatele ülesannete andmiseks, mil hinnatakse esindajate käitumuslikku poolt ja selle mõju esindusõigusele. Arhitekti volitusi tuleks tõlgendada ehitaja huvides kitsalt, et kaitsta teda soovimatute juriidiliste kohustuste eest.¹⁸⁴ Siiski tuleks oletada, et esindusõigus on olemas, kui esindatav laseb teadlikult arhitektil ennast esindada ja teine osapool võib arvata heas usus, et esindajal on volitus¹⁸⁵ või näivuslik esindusõigus, kui esindatav ei tea oma väidetava esindaja tegevusest, kuid oleks saanud selle hoolika järelevalve korral tuvastada ja takistada ning kui teine osapool võib heas usus arvata, et esindatav lubab ja kiidab esindaja tegevuse heaks¹⁸⁶. Seega esindusõigus võib olla antud isegi siis, kui volitusi ei ole kirjalikult fikseeritud, kuid kui esindatav on teadlikult lubanud esindajal enda nimel tegutseda ja kolmas isik võib seda heas usus tõlgendada kui volitust. Selline lähenemine on sarnane ametipositsiooniga saadava

---

¹⁸³ Schubert. Beck'scher Online-Kommentar, Münchener Kommentar zum BGB, Erteilung der Vollmacht, 9. Aufl, 2021, BGB § 167 vnr 69-77. Kättesaadav: https://beck-online-beck-de.ezproxy.utlib.ut.ee/Dokument?vpath=bibdata%2Fkomm%2Fmuekobgb_9_band1%2Ffbgb%2Fcont%2Fmuekobgb.bgb.pl67.glvi.gl3.htm&pos=5&hlwords=on (12.09.23)

¹⁸⁴ Ingenstau/Korbion, Vergabe- und Vertragsordnung für Bauleistungen (VOB), 15. trükk, VOB/B § 2 vnr 31; Heiermann/Riedel/Ruhsam, VOB, 11. trükk, VOB/B § 2 vnr 283 jj.

¹⁸⁵ BGH Urteil 09.11.1989 VII ZR 200/88.

¹⁸⁶ BGH Urteil 05.03.1998 III ZR 183/96.

esindusõigusega, mis on võrreldav seaduse alusel kehtestatud positsiooniga antud esinduse korral TsÜS § 121 lõikes 2, kuid mida seadusandja ei ole Eesti õiguse kohaselt eraldi sätestanud, siis sellistes olukordades tuleb kohaldada TsÜS § 118 lõike 2 alternatiivi 2.

Saksa õiguskirjanduse kohaselt on näivusvolitus eeldatav eelkõige spetsiifilistes äritehingutes, kus kasutatakse professionaalseid esindajaid, näiteks laevanduses, börsimaaklerid investeerimispinganduses ja kliendihaldurid, kes tegutsevad kui oma tegevusvaldkonna iseseisvad esindajad¹⁸⁷. Samuti on Eestis sätestatud positsiooni andmisega tekkiv võimalik näivusvolitus nt kindlustuslepingute sõlmimisel VÕS § 677 lõike 1 alusel ja agendilepingute esindajate osas VÕS § 676 lõike 1 ning kaasomandi käsutamise osas AÕS § 71 lõike 4 alusel¹⁸⁸. Sealjuures on oluline teadvustada, millised on esindaja volitused käsundi liikide, nt agendi- ja komisjonilepingute puhul. Antud isikud tegutsevad sageli teist isikut esindades ja peab olema selge, millal on selleks volitus või millal kohaldada näivusvolitust, et tagada kolmandate isikute kaitse. TsÜS §-i 118 lõike 1 ja §-i 68 lõike 3 alusel on võimalik positsiooni andmist käsitada kaudse tahteavaldusena, mis on oluline eristamaks näivusvolituse olukorda, kus volitust ei ole tahteavaldusega antud. Ülejäänud juhtumid, kus kaudse tahteavalduse tegemine ei ole tuvastatav, tuleb käsitleda ametist või esindamisel tulenevalt positsioonist ja esindusõiguse osas TsÜS §-i 118 lõike 2 alusel, kus õiguskäive seda tavaliselt eeldab. Samuti tuleb arvestada sellega, et vastaspoole jaoks on esindatava käitumine (mh tegevusetus) hinnatav TsÜS § 75 lõike 3 ja lõike 1 teise lause järgi, lähtudes temaga sarnase mõistliku isiku perspektiivist¹⁸⁹. Sarnaselt TsÜS § 121 lõikega 2 on seadusandja soovinud piiritleda teatud positsiooniga esindusõiguse regulatsiooni, mida autor peab ratsionaalseks, arvestades seda, et sellised tehingud on tavapärasest spetsiifilisemad ja töötajad rohkem kvalifitseeritud ning ka teadlikumad ning on enda ülesannete täitmiseks reeglina koolitatud, mis tagab õiguskindlust nendega tehingute tegemisel.

Saksa kohtu hinnangul on volitus kehtiv, kui töötaja annab advokaadile osaühingu nimel protsessivolituse, mis on vajalik kohutuliku kompromissi sõlmimiseks ja vastaspool oli arvamusel, et kompromissi sõlmimisel kohale ilmunud töötajal olid ka protsessivolitused. Kuid prokuristile oli antud ainult tegutsemisvolitus ja tal ei olnud volitusi protsessi pidamiseks, seega ei olnud tal õigust anda advokaadile osaühingu nimel protsessivolitust. Osaühingu juhatajad oleksid siiski nende kohustusele vastava hoole ilmutamisel seda mõistnud ja saanud takistada

---

¹⁸⁷ J. Dalhuisen. Dalhuisen on International Commercial, Financial and Trade Law. Oregon: Hart Publishing Oxford and Portland, 2000, lk 281.

¹⁸⁸ Tsiivilseadustiku üldosa seadus. Komm vlj. (viide 6), § 118 kamm 3.2., lk 561 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo).

¹⁸⁹ RKTko 2-18-8699/180, p 18.2, teine lõik viimane lause.

töötaja poolsetl advokaadile volituse andmist.¹⁹⁰ Saksa kohus on kinnitanud, et igal advokaadil on advokaadibüroos volitus võtta vastu teiste advokaatide nimel elektroonilise kohtuhaldusega seotud dokumente. See tugineb näivusvolituse olukorrale, kus kolmandad isikud võivad eeldada, et üks advokaat esindab kogu büroo tegevust.¹⁹¹ Näivusvolitus on välistatud Saksa kohtuotsuse kohaselt¹⁹² kollektiivlepingu sõlmimisel, kuna sellega on oluline tagada, et kõik osapooled oleksid teadlikud ja nõustuksid lepinguga enne selle sõlmimist. Eelnev on vajalik, kuna sellised lepingud mõjutavad terve ettevõtte töötajaskonda, mitte ainult lepingu osalisi. Seetõttu peab selline leping olema kogu kollektiivi otsus ja ei saa esineda näivusvolituse olukorda. Need lahendid aitavad mõista, et näivusvolituse kohaldamise osas on ka Saksamaal erinevaid lähenemisi, kus ühel juhul loetakse tegelik volitus antuks või siis kohaldub näivusvolitus. Autori hinnangul tuleb ametipositsiooniga töötaja volitusi sarnaselt kohaldada ka Eestis, vastasel juhul puuduks õigusruumis kindlus ja igaks tegevuseks eraldi volikirjade andmine oleks liialt koormav või seadusandjal iga olukorra reguleerimiseks eraldi sätte kehtestamine ei oleks mõistlik. Advokaadi volituste eeldus tuleneb ka eriseadustest. Nt TsMS § 226 lõike 1 viimase lause kohaselt advokaadi volitusi eeldatakse, ehk kohus ega teised menetlusosalised ei peagi seda üldse kontrollima. TsMS § 217 lõike 5 kohaselt on esindajal kõik menetlusosalise õigused ning ta võib teha kõiki TsMS § 222 lõikes 1 nimetatud toiminguid, mis katavad ära sisuliselt kogu kohtumenetluses vajalikud tegevused. Menetlusosaline võib TsMS § 223 alusel küll esindaja õigus piirata, kuid neid piiramata saavad kohus ja teised menetlusosalised eeldada, et esindajal on kõik protsessuaalsed õigused esindatava nimel tegutsemiseks. Seega, isegi kui esindatav on sisesuhtes advokaadi volitusi piiranud, kuid ei ole sellest kohut ega teisi menetlusosalisi teavitatud, võivad nad eeldada tema kõigi protsessuaalsete õigustega esindusõiguse olemasolu.

Saksa õigus teeb vastavalt abstraktsiooniprintsiibile vahet esindusõiguse välissuhtel (*Sks. k. Ausßenverhältnis*), mis tekib esindatava ja kolmanda isiku vahel ning sisesuhtel (*Sks. k. Innenverhältnis*), mis eksisteerib esindaja ja esindatava vahel. Välissuhtes on oluline

---

¹⁹⁰ H. Köhler. Tsiviilseadustiku üldosa. Õpik. Tallinn: Juura, Õigusteabe AS: 1998; Heinrich Lange poolt alustatud teose 23. tr., Tallinn: 1998, lk 179 vnr 35.

¹⁹¹ BFH Urteil 25.10.2022 IX R 3/22. Kättesaadav: https://www.rechtsprechung-im-internet.de/jportal/portal/t/6iq/page/bsjrsprod.psml?pid=Dokumentanzeige&showdoccase=1&js_peid=Trefferliste&documentnumber=3&numberofresults=57&fromdoctodoc=yes&doc.id=jb-STRE202210247&doc.part=L&doc.price=0.0&doc.hl=1#focuspoint; BFH Urteil 25.10.2022 B 4 AS 101/22 B. Kättesaadav: https://www.rechtsprechung-im-internet.de/jportal/portal/t/dea/page/bsjrsprod.psml?pid=Dokumentanzeige&showdoccase=1&js_peid=Trefferliste&documentnumber=1&numberofresults=57&fromdoctodoc=yes&doc.id=jb-KSRE156241308&doc.part=L&doc.price=0.0&doc.hl=1#focuspoint (23.10.23).

¹⁹² BAG Urteil 8. 02.2022 1 AZR 233/21. Kättesaadav: https://www.rechtsprechung-im-internet.de/jportal/portal/t/7p1/page/bsjrsprod.psml?pid=Dokumentanzeige&showdoccase=1&js_peid=Trefferliste&documentnumber=5&numberofresults=57&fromdoctodoc=yes&doc.id=jb-KARE600064284&doc.part=L&doc.price=0.0&doc.hl=1#focuspoint (22.10.23).

mõju esindatavale. Esindatava ja esindaja vaheline sisesuhe on reguleeritud käsunduslepingu või muu teenistuslepingu alusel¹⁹³. Abstraktsiooniprintsiibi alusel saab väita, et sisesuhte tühisus ei too automaatselt kaasa volituse tühisust. Näivusvolitus väljendab abstraktsiooniprintsiipi, kus kolmas isik võib eeldada, et esindajal on volitus. Kolmanda isiku seisukohast ei ole sisesuhtest tulenev oluline, vaid õiguslikult on oluline, mida esindatav või esindaja kolmandale isikule otseselt või kaudselt oma käitumisega mõista annab¹⁹⁴. TsÜS § 121 lõike 3 näol on tegemist erandiga TsÜS § 120 lõike 2 osas, kuna enamasti tugineb lõigetes 1 ja 2 nimetatud isikute volitus neile esindatava poolt antud sisemisel volitusel, nii kehtiksid vastavad esindusõiguse piirangud ilma lõikes 3 sisalduva erinormita ka sellise esindatava suhtes, kes vastavatest piirangutest tehingu tegemisel ei tea.¹⁹⁵ Autor lisab, et abstraktsiooniprintsiip on Eesti õiguses oluline, nt äriregistri andmed, mida saab pidada õigeteks ja nendele tugineda ilma täiendavaid esindusõiguse aluseid kontrollimata. Kui isikut on volitatud tehingus esindama ja sisesuhtest tulenevalt puuduvad tal teatud tegevuseks õigused, siis tuleb sellest ka poolt teavitada. Kuid kui isik ületab volitusega antud piire, on küsitav, kuidas olukorda lahendada ja kas näivusvolitus peaks kohalduma. Selleks on oluline mõista, milline on isikute positsioonist tulenevalt tavapärase tegevus ja kuidas see on seaduses reguleeritud ning milline on poolte eelnev praktika ja tahteavalduse saaja positsioon.

Seega ei oma tähtsust, kas isikule on antud tehingute tegemiseks sisemine volitus TsÜS §-i 118 mõttes ja millises ulatuses selline sisemine volitus kehtib, kui tegemist võib olla TsÜS-i § 118 lõikes 2 reguleeritud õigusnäivuse alusel volituse tekkimise erijuhuga. Sätte eesmärk on vabastada MKT tegutseva isikuga tehinguid tegevad isikud igapäevaste kaupade müügi ning teenuste osutamisega seotud standardtehingute tegemisel MKT-s tegutseva isiku esindajate volituse kontrollimise kohustusest¹⁹⁶. Volituse ulatuse all mõeldakse standardtehinguid, selliste tehingute jaoks tavapärastel tingimustel, eelkõige ettevõtja poolt kasutatavate tüüptingimuste alusel. Kokkuleppeid selliste standardtingimuste muutmise või nendest erandite tegemise kohta TsÜS § 121 lõikes 2 tulenev volitus ei hõlma.¹⁹⁷ Näiteks võib eeldada, et hinnakirjade olemasolul hõlmab TsÜS §-i 121 lõikest 2 tulenev volitus tehingute tegemist vastavate hinnakirjade alusel, mis peaks siiski hõlmama ka õigust leppida kokku tavapärase ulatusega allahindlusi võrreldes selliste hinnakirjadega¹⁹⁸. TsÜS-i kommentaari §-i 121 osas tuleb tõlgendada arvestades, et tavalise majandustegevuse all ei saa mõista tegevusi, mis on seotud

---

¹⁹³ N. Horn jt. German private and commercial law: An introduction. Oxford: 1982, lk 225.

¹⁹⁴ J. Dalhuisen. Dalhuisen on International Commercial, Financial and Trade Law. Oregon: Hart Publishing Oxford and Portland, 2000, lk 281.

¹⁹⁵ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm. vlj. (viide 6), § 121 kamm 3.3., lk 572 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo).

¹⁹⁶ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm. vlj. (viide 6), § 121 kamm 3.2.1, lk 571 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo).

¹⁹⁷ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm. vlj. (viide 6), § 121 kamm 3.2.2, lk 572 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo).

¹⁹⁸ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm. vlj. (viide 6), § 121 kamm 3.2.2, lk 572 (M. Käerdi, S. Kärson, L. Lillo).

esindatavale kuuluva kinnisasja võõrandamise või koormamisega mõne piiratud asjaõigusega ja samuti laenulepingute sõlmimisega, muude tegevusete korral tuleb igapäevase majandustegevuse konteksti hinnata konkreetse juhtumi asjaolusid, arvestades ÄS §-i 317 kriteeriume¹⁹⁹. TsÜS § 121 lõike 2 järgi loetakse volitatuks vaid isik, kes tegutseb teise isiku ülesandel. Autori hinnangul võib olla tehingutes vaieldav, mis on standardtehing ja mis selleks ei kvalifitseeru, kui need ei ole eraldi seaduses analoogselt kinnisasja võõrandamise vms positsioonist või käsundist tulenevalt reguleeritud. Samuti tuleb teha vahet, kas volituse piiride ületamise olukorras tuleks MKT-s isikule kohaldada näivusvolitust või kaudselt antud volitust arvestades abstraktsiooni printsiipi. Kuid nagu seadusandja on ette näinud, tuleks siiski TsÜS §-i 121 lõike 2 tähenduses tavapärase tehingute korral sättes määratud eelduse esinemisel näivusvolituse olukorda jaatada, kui volituse piire on ületatud ja sellest ei ole kolmandale osapoolle teatatud.

Ettevõtte, ühingu või muu äriühinguga tehinguid tehes võib kolmandal isikul olla raske teha kindlaks, kas organisatsiooni nimel tegutsevatel isikutel on volitused ja seetõttu eelistab kolmas isik vajaduse korral toetuda näivusvolitusele. Selleks peab kolmas isik tõendama, et ta oli põhjendatud uskuma, et isik oli antud tehinguks või toiminguks volitatud. Selliseks uskumiseks ja selle uskumuse tekkimiseks peab kolmanda isiku hinnangul olema tingimuseks nende isikute käitumine, kellel tegelikult on õigus organisatsiooni esindada (nt täidesaatvad ametnikud, töötajad, lepingulised partnerid jne). Kolmanda isiku uskumuse põhjendatus võib sõltuda juhtumi asjaoludest, nagu näiva volitatu ametikoht organisatsioonis, tehingu tüüp, organisatsiooni esindajate varasem nõustumine, praktika jne.²⁰⁰ Juriidilise isiku õigusvõime ja teovõime põhimõtete alusel võib näivusvolitust kohaldada MKT tegutsevatele isikutele, kui nende esindajad on teinud toiminguid, mis on äriühingu huvides ja kolmas osapool tugineb esindusõiguse muljele heauskselt või tulenevalt eelnevatest poolte vahelisest sarnastest olukordades käitumisest. Piiri tõmbamine, millal kohaldada volitust või näivusvolitust võib olla praktikas siiski keeruline. TsÜS § 118 lõige 2 alternatiiv 2 on isiku rollist lähtuvalt piiritlemata ja erisättena on MKT tegutsevate isikute kaupade müümisel ja teenuste osutamisel TsÜS § 121 lõige 2 määratletud. Tulenevalt õiguskäibe vajadusest peaks esindusõiguse sätete eesmärk kaitsma tehingu poolte usaldust esindusõiguse olemasolu osas, kui isikud osalevad tehingus esindajate kaudu, kellele on antud teatud positsiooniga ülesanded. Kuna regulatsioon on isikuliselt piiritlemata ja eID vaatest reguleerimata ning on alles 2022. aasta Riigikohtu lahendis kindlate eeldustega välja toodud ja sh eelnevalt kohtupraktikas erinevalt lähenetud, vajab nende

---

¹⁹⁹ RKTko, 3-2-1-26-17, p 13.

²⁰⁰ International Institute for the Unification of Private Law. 2010. Kättesaadav: <https://www.unidroit.org/english/principles/contracts/principles2010/integralversionprinciples2010-e.pdf> (19.10.23).

eelduste kohaldamine seadusandja kindlamaid suuniseid. Samas võib öelda, et selliselt esindajate vahendusel tehingute tegemisel tuleb arvestada kõiki asjaolusid, sh poolte vahelisi eelnevaid suhteid ja üldiseid põhimõtteid konkreetses õigusruumis. Eelneva hindamisel tuleb lähtuda sõltumatu kõrvaltvaataja positsioonist ja arvestada hea usu põhimõtetega. Siiski võib öelda, et kuna TsÜS § 121 on piiritletud kindlateks tegevusteks ja teiste positsioonidega isikutele nagu sekretärid või raamatupidajad ei ole eraldi sellist piiritlust, jääb näivusvolituse kohaldamine nende puhul siiski võimalikuks TsÜS § 118 lõike 2 alusel.

2.4. KUIDAS ON PIIRITLETUD JA KAS NING KUIDAS PEAKS PIIRITLEMA NÄIVUSVOLITUSE KOHALDAMIST

Selleks, et tuua selgust näivusvolituse kohaldamisesse, analüüsis töö autor Eesti ja Saksa õigusteooriat ja kohtupraktikat ning leidis erinevaid lähenemisi esindusõiguse osas lähtuvalt isikulisest piiritlusest.

P. Kalamees, T. Uusen-Nacke on enda artiklis²⁰¹ kirjutanud, et: ”Saksa õiguskirjanduses on kriitiliselt leitud, et näivusvolitust kui õigusinstituuti ei peaks tunnustama väljaspool majandus- ja kutsetegevust (*Ingl. k. kaufmännischen Rechtsverkehr*).²⁰² Põhjenduseks tuuakse, et erinevalt talumisvolitusest puudub näivusvolitusel iseseisvalt õigust kujundav tehinguline legitimatsioon, mis õigustaks tehinguliste reeglite kohaldamist volitatud esindaja tegevusele. Õigusnäivuse alusel tekkinud volitus, mis viib positiivsele usalduse kaitsele – mis sisuliselt tähendab, et tehing loetakse kehtivaks esindatava suhtes – peaks kohalduma vaid siis, kui esindatav (tehingu tegija / *Geschäftsherr*) võimaldab esindajale sellise positsiooni, mille puhul tsiviilkäibes saab ja võib lähtuda volituse olemasolust. Need olukorrad tulevad ette vaid majandus- ja kutsetegevuses, muul juhul puudub õigustus õigusnäivusega seotud positiivse huvi kaitsmiseks²⁰³(lk. 529).” Võib järeldada, et ettevõtjad on küll majanduses toimivast rohkem teadlikud ja peavad kandma suuremaid riske ning õiguskäive eeldab teatud olukordades neile näivusvolituse kohaldamist. Siiski on seadusandja jätnud kohtule laia kaalutlusruumi näivusvolituse kohaldamiseks erinevates olukordades ja ei ole TsÜS § 118 lõike 2 alternatiivi 2 piiritletud. Seega on käesoleva töö autori hinnangul TsÜS §-i 118 lõike 2 kohaldamine ka tarbijatele teatud olukordades vajalik. Näivusvolituse piiritlemine vaid MKT tegutsevatele isikutele kohaldamisel ei oleks autori arvates vajalik, kuna näivusvolituse kohaldamine peab tulenevalt õiguskaitse põhimõttest olema võimalik isiku rollist sõltumatult. TsÜS § 121 lõige 2 on piiritletud MKT-s kaupade müümise ja teenuste osutamise osas, samuti on teatud

²⁰¹ P. Kalamees, T. Uusen-Nacke (viide 29), lk 529.

²⁰² J. Von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch (viide 49), BGB § 167 vrn 31.

²⁰³ Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, BGB § 167, vnr 100.

positsioonidega isikutele võimalik esindusõigus omistada tulenevalt seaduse erisätetest, nt VÕS § 677 ja 676 lõigete 1 ja AÕS § 71 lõike 4 alusel. Seega võib ülesannete isikupärane mõistmine varieeruda tarbijate ja sätestamata positsioonidega isikute vahel, kellele võiks eeldada teatud ülesannete omistamist (nt sekretärid, objektijuhid, arhitektid, raamatupidajad jne). Samuti võib mittetulundusühingutele ja sihtasutustele rakendada näivusvolitust TsÜS § 118 lõike 2 teise alternatiivi alusel. Võib järeldada, et TsÜS § 118 lõike 2 alternatiiv võib tulla kohaldamisele erinevatele isikutele, kui on täidetud selle eeldused, kus ei saa kohaldada TsÜS § 121 lõiget 2.

Senini on praktikas nii Eestis kui Saksamaal näivusvolitust kohaldatud pigem MKT-s tegutsevatele isikutele, kuid peab olema ja on võimalik ka tarbijatele kohaldamine, mis on juhtumipõhine ja suuresti kohtu kaalutusotsus. Autori hinnangul ei tuleks näivusvolituse olukorda eeldada abikaasade jt perekondlike esinduste küsimuses, kui see ei ole vältimatult vajalik eluliselt tähtsas ohuolukorras. Vastasel juhul tekiks tarbijate osas soovimatuid olukordasid liiga sagedasti. Vaadates näivusvolitust eID-d kasutamise vaatest, siis esinevad näivusvolituse kohaldamisel erisused näiteks perekondlikest suhetest ja enda eID ning PIN-koodide hoidmise ja üleandmise osas ka pettuse olukordades, tuleks selliselt esindusõiguse andmisel olla tarbijatel hoolas ja nende teadlikkust näivusvolituse kohaldamise võimalikkusest tuleks tõsta. Eelnev on vajalik, kuna eID-d kasutatakse tehingutes aina enam ja seaduses puudub regulatsioon näivusvolituse kohaldamise osas kasutades eID-d. Seda puudust aitaks kuni vastava regulatsiooni kehtestamiseni leevendada kohtu poolne kindla seisukoha ja käitumisjuhise kujundamine.

Autori hinnangul ei pea ega saagi sätted olla üle reguleeritud, kuna see piiraks nende kohaldamist jälle uutes tekkivates olukordades. TsÜS on enda sätetes § 118 ja § 121 piisav isikulise kohaldamise osas, kuid puudevaks võib pidada vaid eID-ga seotut, mis vajaks näivusvolituse kontekstis seadusandja täiendamist ja kaasajastamist või kohtupraktikas paremini sisustamist. Eelneva vajaduse tingib ka see, et näivusvolituse regulatsioon on kehtestatud enne digitehingute laialdast kasutuselevõttu. Sellega, et tegemist on seadusandja plaanivälise²⁰⁴ lüngaga nagu U. Volens enda töös mainis, ei saa käesoleva töö autor nõustuda, kuna võimalused erinevatele isikutele kohaldamise osas on tagatud ja tuleb ka erinevaid ametipositsioone eristada, mille eristamist U. Volens ei näinud.

---

²⁰⁴ U. Volens (viide 35), lk 131.

KOKKUVÕTE

Töö eesmärk oli analüüsida näivusvolituse regulatsiooni ja selle isikulist piiritlemist ning millised kriteeriumid võiksid olla olulised selle määramisel, sh erisused seoses eID kasutamisega. Autori lähenemine on süsteemne ja teoreetiline, kasutades analüütilist ja võrdlevat meetodit. Analüüs aitas saavutada soovitud tulemusi ning anda enda panuse näivusvolituse kohaldamise hindamisel isikulisest vaatest, sh eID kasutamise erisuste mõjust. See on oluline täiendus varasematele uurimustele, mis keskendusid vaid traditsioonilistele autentimismeetoditele ja tehingutele. Töö täiendab varasemaid uurimusi, mis on vajalikud EL-i tasandil seadusandluse ühtlustamiseks, tänu digitaalsete tehingute kasvavale trendile, et tagada turvaline ja toimiv õiguskeskkond nii tarbijatele kui ettevõtetele. Autori analüüs ja järeldused aitavad kaasa esindusõiguse valdkonna edasisele arengule, eriti näivusvolituse võimaliku kehtivuse osas erinevate isikute jaoks, sh eID kasutamisel.

Eesmärgi saavutamiseks analüüsis autor esimeses peatükis näivusvolituse regulatsiooni ja selle kohaldamise eelduseid, sh eID erisusi. Teises peatükis aga näivusvolituse kohaldamise isikulist piiritlemist. Eesmärgi saavutamiseks analüüsiti Eesti esindusõiguse regulatsiooni talumis- ja näivusvolituse osas (TsÜS § 118 lõiget 2 ja § 121 lõiget 2) ja kohtupraktikat ning sätete aluseks oleva Saksa õigusteooria talumisvolituse (*Sks. k. Duldungsvollmacht*) põhimõtteid ja mudelseaduse PECL- i artikli 3:2 lõiget 3 ning HGB §-i 56 ja ka TsÜS (1994) §-i 98 lõiget 3. Lisaks analüüsiti Saksa kohtu nägemust. Nagu PECL artikli 3:2 lõige 3 üldnormina, on sellele sarnaselt ka Eestis TsÜS § 118 lõige 2 üldsõnaline, jättes kohaldamise võimaluse lahtiseks. Praktikas on välja kujunenud näivusvolituse kohaldamine peamiselt MKT- s isikutele. TsÜS § 121 lõige 2 on suunatud MKT isikute esindamisele tavapärase tegevuse raames kaupade müümiseks ja teenuste osutamiseks, määrates kindlates positsioonides isikutele näivusvolituse kohaldamise võimaluse.

Mõlemad sätted, nii TsÜS § 118 lõike 2 alternatiiv 2 kui ka § 121 lõige 2 käsitlevad esindamist näivusvolituse alusel. TsÜS § 118 lõike 2 alternatiiv 2 käsitleb volituse andmist laiemalt, sõltumata esindaja tegevuse laadist, TsÜS-i § 121 on erinormiks TsÜS §- ile 118 lõikele 2 ja tegemist on eraldi reguleeritud spetsiifilise juhuga. TsÜS § 121 lõike 2 järgi loetakse volitatuks isik, kes tegutseb teise isiku ülesandel, säte kohaldub lisaks ettevõtjatele analoogia alusel ka sihtasutusele ning mittetulundusühistule. Seega, kui TsÜS § 121 ei ole kohaldatav, tuleb vaadata, kas võiks tulla kõne alla § 118 lõike 2 kohaldamine. Näivusvolituse korral ei ole tegemist tehingulise volitusega, vaid selle tekkimise aluseks on seadus, mille eesmärgiks on kaitsta isiku usaldust, kes on tuginenud esindaja käitumisele ja esindatava poolt loodud muljele

esindusõiguse olemasolust. Tegemist on olukorraga, mis on õigusteooria poolt loodud ja kohtupraktikas tunnustamist leidnud, kus puuduv esindusõigus asendatakse kolmanda heauskse isiku kaitse huvides seaduse fiktsiooni alusel tekkiva esindusõigusega.

Tunnustades volitamise erinevaid võimalusi tuleb autori hinnangul analüüsida tahteavalduse andmist ning eristada kaudset- ja tegelikku taht. Näivusvolituse kohaldamist tuleks kaaluda, kui kaudset volitust ei esine. Volituse fiktsioon tuleneb seadusest, kokkulepetest või tavast, selle rakendamist toetavad TsÜS § 68 lõige 4 ja VÕS § 20 lõige 2, samuti Eesti õiguskirjandus. Näivusvolituse olukordades omistatakse esindatavale tahte väljendamine mõnel juhul ka vaikimise ja tegevusetuse korral. Vaikimine võib olla volitus, kui käitumises esinevad tahte väljendamise tunnused. Eestis on eelneva omistamise osas seatud piirangud nt piiratud teovõimega isikute või teatud olukordades perekondlikest suhetest tulenevate esindusõiguste andmise osas. Seega tuleb tahteavalduse tõlgendamisel lähtuda poolte vahelistest suhetest, eelnevast praktikast ja erinevate ametipositsioonidega omistatavatest esindusõigustest. Tahteavalduse puudumise hindamisel tuleks lähtuda objektiivse kõrvaltvaataja seisukohast. Autor järeldab, et näivusvolituse olukord on siiski võimalik, kui esindatava käitumises esinevad tahteavalduse tunnused, kuid nõustub Saksa lähenemisega, et üksnes väljapoole suunatud vaikimine ei ole avaldamise puudumise tõttu piisav esindusõiguse andmiseks, lisaks peaks esinema ka mõni muu esindaja tegevus.

Samuti on Riigikohus näivusvolituse olukordades suunanud siiani alama astme kohtud esmalt analüüsima, kas volitus võis olla antud kaudse tahteavaldusega ning kui sel moel volitust antud ei olnud, siis kas tegemist võis olla ühega TsÜS §-i 118 lõikes 2 nimetatud alternatiividest, kui ei kohaldu erisättena TsÜS § 121 lõige 2. Riigikohus ei ole öelnud, millised on täpsemalt esindatava käitumise hindamise kriteeriumid, kuid on oma 2022. aasta otsuses toonud välja järgnevad eeldused näivusvolituse kohaldamiseks:

- 1) isik käitub esindajana, ilma et talle oleks antud teise isiku nimel tegutsemiseks volitus;
- 2) see isik teeb korduvalt ja pikema aja vältel esindatava nimel õiguslike tagajärgede kaasa toomiseks toiminguid;
- 3) esindatav ei olnud hooletuse tõttu teadlik esindajana käituva isiku tegevusest ja oleks pidanud sellele reageerima;
- 4) tehingu teine pool on esindusõiguse suhtes heauskne.

Näivusvolituse aluseks olevad asjaolud võivad kolmanda isiku seisukohast erineda. Tuleb arvestada, et töötaja kui esindaja puhul võivad kolmanda isiku uskumuse aluseks olla tema avaldused või käitumine, mille kontrollimise peale tööandja ei pruugi tullagi. Näiteks tööandja

nime, kirjablanketi, visiitkaartide kasutamine ja ka organisatsiooni ebaselge struktuur, mis võivad eeldada kolmanda isiku seisukohast näivusvolituse olemasolu. Selliselt võib jääda isiku käitumisest ja tema positsioonist tulenevalt kolmandale osapoolle mulje, et isikule on volitus antud. Seega võib esindaja volitus käibekaitse huvides tuleneda esindaja erinevatest toimingutest, mis ei oma tehingulist iseloomu ja seetõttu iseenesest ei ole võrdsustatavad volituse andmisega. Seevastu eID tehingutes on esindajana käitumist ja digiallkirja autentsust raske hinnata, kui isik tehingu läheduses ei asu ega saa vahetult oma tegelikku tahet väljendada. Ka seda, et võiks tekkida mulje esindusõiguse olemasolust või kahtlus allkirja andva isiku osas. Saksa õiguskirjandus ja kohtupraktika ei ole esindatava käitumise teadma pidamise hindamisel olnud samuti ühtsel seisukohal. Valdavalt on väljendatud, et esindatava käitumine peab olema näivusvolituse tekkimiseks ka süüline. On leitud, et kolmandatel isikutel pidi jääma kehtiva esinduse tekkimiseks mulje, et esindatav kiidab esindaja tegevuse heaks, sest esindatav oleks nõutava hoolsuse järgimise korral pidanud esindaja tegevuse ära tundma.

Tsiviilõiguses seostatakse näivusvolitust volituste ja kohustuste üle kandmisega teisele isikule teatud tingimuste esinemisel, siis kriminaalõigus seob selle usalduse kuritarvitamisega. Olukorras, kus isik on andnud teisele isikule volituse tegutsemiseks, võib esindaja võimalus neid kuritarvitada. Kui eID on antud kasutamiseks kolmandale isikule, võib asuda seisukohale, et esindajana käituvale isikule on antud volitus kaudse tahteavaldusega. Kuna digitaalne allkiri on juriidiliselt võrdne omakäelise allkirjaga, ei tohiks digitaalse allkirja ja eID vahendite ning PIN-koodide üleandmise mõju alahinnata. Saksa õiguses on lähenetud näivusvolitusele sarnaselt Eesti kriminaalmenetlusega, samuti Eestis on pettuse teel eID vahendite üle andmise tulemusena näivusvolituse kohaldamine sarnaselt süü põhimõttele välistatud.

Autor järeldeb, et korduvuse, kui näivusvolituse eelduse hindamise osas, tuleks eristada erinevaid olukordasid. Nt tuleks korduvaks pidada olukorda, kui on tegemist ettevõtetes tavapärase ja regulaarselt tehtava tehinguga ning seda teeb esindaja, kes on sarnaselt korduvalt analoogsetes olukordades toiminud. See on vajalik õiguskäibe tagamiseks ja usalduse tekkimiseks ettevõtete vahelistes tehingutes. MKT tegutsevate isikute osas ei ole välistatud olukorrad, kus isikule antud sisemist volitust on piiratud ja see ei ole kolmandale osapoolle teada. Tulenevalt abstraktsiooniprintsiibist, võib näivusvolitus sellistes olukordades kohalduda. Autor järeldeb, et eID tehingutes on korduvust kahtlemata keerulisem tuvastada, kuivõrd puudub teadmine, mitu korda on selliselt käitunud ja tuvastamiseks vajalikele andmetele ligipääs võib olla piiratud tulenevalt andmekaitse nõuetest, isikute oskustest jms. Seega tuleb autori hinnangul korduvuse ja pikemaajalisuse hindamisel arvestada konkreetse olukorra ja

isikute vaheliste eelnevate suhete ning tehingu iseloomu ja läbi viimise viisiga (füüsiline või digitaalne tehing). Sealjuures korduvust ei saa hinnata füüsilistes ja eID tehingutes ühetaoliselt.

Hooletuse, kui näivusvolituse eelduse hindamisel, tuleb hinnata, kas isik on tegelikult enda kohustusi piisavalt täitnud. Kui isikud teavad, et nad võivad olla vastutavad oma hooletuse tagajärgede eest, võivad nad olla ettevaatlikumad ja vältida hooletut käitumist, samuti MKT tegutseva isik oma ettevõttesiseste protseduurireeglite osas, mis võimaldavad tehingute tegemist eID-d kasutades. See on oluline kuna regulatsioon TsÜS § 118 lõikes 2 selles osas puudub. Käesoleva töö autori hinnangul tuleks hooletuse hindamisel lähtuda näivusvolituse olukordades raskelt hooletult käitumisest. eID tehingutes hooletuse hindamisel on olulised isikute vahelised suhted ja eelnenud tehingud, nt vanainimeste korduv aitamine ja esindusõiguse piiride ületamine ning eID kasutamise vahendite ja PIN-koodide üle andmise asjaolud. Ei saa eeldada, et vanemaealise isiku ja MKT- s tegutseva isiku arusaam enda eID ja PIN-koodide üle andmise ning võimalike volituse andmise osas on sama. Kui füüsiliselt antud volituse andmisel on selge, millisteks tehinguteks volitus on antud, siis eID-d kasutades on olukord teine. eID ja üldvolikiri on selles mõttes sarnased, et volitatul või eID kasutajal on küllalt piiramatu võimalus teha esindatava nimel tehinguid, kuid millest eID õiguspärane kasutaja ei pruugi olla teadlik ega neid tehinguid soovida. eID puhul võiks kolmandal isikul, kellega tehing tehakse, tekkida mingigi kahtlus, kas näiliselt selleks õigustatud isik ka tegelikult tehingu tegemiseks volitust omab ehk kas eID kasutamine on üle antud just selle tehingu tegemiseks. Hooletuse sisustamisel tuleks autori hinnangul järgida Saksa õiguspraktikaga samu põhimõtteid. Vastasel juhul esineks liialt palju olukordasid, kus isikud satuksid eneselegi teadmata soovimatutesse olukordadesse, kui näivusvolitus saaks tekkida juba kerge hooletuse olukorras. Eestis võib hooletuse ja ka korduvuse erinevalt sisustamise põhjuseks olla erinevalt sisustatud liiga vähene kohtupraktika, seega sellisel kujul seaduse kehtimisel jääb ka tulevikus edasise kohtupraktika kujundada.

Kui analüüsida tarbijate vahelist füüsilist tehingut, siis on autori hinnangul see vahetum ja pettuste vastu rohkem kaitstud, kuid eID tehingus on olukord keerulisem. Riigikohus on öelnud, et kui eID kasutaja ei hoiä oma eID kasutamist võimaldavat vahendit (ID-kaarti) samas kohas äratuntavate PIN-koodidega, siis ei ole ta käitunud raskelt hooletult. Kuid kui need on hoitud samas kohas ja pereliige need leiab ning seaduspärase kasutaja teadmata kasutab, siis on Riigikohus leidnud, et sellises olukorras ei ole isik siiski käitunud raskelt hooletult ja ei ole vastutav. Kuid samas on Riigikohus sedastanud, et tuleb olla eID ja PIN-koodide koos hoidmise osas piisavalt hoolas ja ei saa eeldada, et ühist majapidamist omavad isikud neid lukustatuna kodus hoiaksid. Selliselt läheneb kohus ka pettuse teel üle läinud eID vahendite väärkasutamise

olukordades. Olukord on aga erinev, kui eID vahendid ja PIN-koodid asuvad nt autos ja keegi kolmas need eID vahendid kasutamiseks võtab. Riigikohtu seisukohad eID-d kasutades tehingute tegemisel ja näivusvolituse kohaldamise osas on hooletuse sisustamisel erinevad. Autor järeldeb, et kasutades eID-d tuleks näivusvolituse kohaldamist käsitleda teistest näivusvolituse olukordadest erinevalt, hetkel jätab seadus kohtule siiski laia kaalutlusruumi.

Autori järelduse kohaselt tuleb näivusvolituse olukorras heausksuse hindamisel lähtuda objektiivse kõrvaltvaataja seisukohast ja ilmselgelt välistatavate esindusõiguste ning ka nii-öelda kolmanda osapoole „silmade sulgemise“ korral tuleb näivusvolituse olukord välistada. Näivale esindusõigusele saab tugineda tehingu tegemise ajal teada olevatest andmetest tulenevalt. Kui eelnevast saadi hiljem teada, siis see ei muuda näivusvolitust tühiseks.

Tuleb teha vahet, kas näivusvolitus võib kohalduda piiratud teovõimega isikule või tema eestkostjale ning oluline hinnata isiku teovõime piiratust ja eestkostja või seadusliku esindaja esindusõiguse ulatust. Kui TsÜS § 11 eeldused on täidetud, ei välista seadusandja sellistes olukordades näivusvolituse kohaldamist. Autor hinnangul tuleks pigem lähtuda seadusliku esindaja või eestkostja teadmisesest kui isiku enda omas, sh hilisemad muudatused piiratud teovõimega isiku teovõimes ei mõjuta varasemate tahteavalduste kehtivust. Saab järeldada, et kuigi näivusvolitus ei ole neile välistatud, tuleb olla nendega tehingutes ettevaatlik. Autor järeldeb, et perekondlikest suhetest tulenevate näivusvolituse kehtivuste osas tuleks nõustuda Saksa õiguskirjanduse seisukohaga, kuna isikute perekondlike suhete sisu võib olla erinev. Seega näivusvolituse olukorda ei tuleks abikaasade jt perekondlike esinduste osas (ka piiratud teovõimega ja vanemaealiste isikute osas) eeldada, v.a kui see on vältimatult vajalik eluliselt tähtsas situatsioonis, vastasel juhul tekitaks see soovimatuid olukordasid.

Ettevõtted kasutavad erinevaid esindajaid, kellele on antud nii töölepingulisi kui ka volitustest tulenevaid ülesandeid ning teatud ametikohtadega võivad kaasneda eeldatavad volitused. Siiski võib neile ülesandeid anda väga erinevalt. Seadusandja on jättnud võimaluse näivusvolituse kohaldamiseks vastavalt TsÜS § 118 lõikele 2 erinevate ametikohtadega seotud võimalike esindusõiguste suhtes. Seevastu TsÜS § 121 lõige 2 piiritleb MKT-s kaupade müümise ja teenuste osutamisega seotud volitused ning teatud ametikohtadega isikutele võib esindusõiguse omistada vastavalt seaduse erisätetele, samuti nt VÕS § 677 ja 676 lõike 1 ning AÕS § 71 lõike 4 alusel. TsÜS § 118 lõike 2 alternatiivi 2 sõnastamine ei välista tarbijatele sätte kohaldamist ja ei peakski olema isikuliselt piiritletud. Kuigi see võib tekitada tarbijatele soovimatuid olukordi, ei tohiks sätte kohaldamist neile välistada. Kuna tehingute tegemisel kasutatakse üha enam ka eID-d, mis võib suurendada riske, et tehingut ei teosta selle omanik,

tuleb säilitada võimalus kaitsta ka MKT-s tegutsevaid isikuid. Selleks on oluline mõista, milline on tavaline tegevus vastavalt ametikohale ja millised on seadusega reguleeritud erinevad esindusõiguse võimalused ning millal kohaldub näivusvolitus.

Autor peab ratsionaalseks, et seadusandja on TsÜS § 121 lõikega 2 soovinud piiritleda teatud ametikohtadega seotud esindusõiguse regulatsiooni, arvestades nimetatud tehingute spetsiifilisust ja töötajate suuremat kvalifikatsiooni ning teadlikkust, mis peaks tagama nendega tehingutes parema õiguskindluse. Autor järeldeb, et on oluline eristada erinevate ametikohtade, nagu nt poemüüja ja sekretäri, põhimõttelist erinevust ning seadusandjal on õige suund automaatseks näivusvolituse kohaldamiseks teatud tehingute korral ja säte peakski selliselt kehtima. Sätet ei tuleks kohaldada teistele ametikohtadest tulenevatele isikutele, kuigi paljud nende ülesanded on töölepingust tulenevalt igapäevase tegevuse raames teostatavad, kuna need ei ole nii selgelt tuvastatavad ja eeldatavad. Kaupade müümisel ja teenuste pakkumisel on üsna konkreetsed ja ennustatavad tegevused ning kui need jäävad standardtehingute raamesse, on need lihtsamini määratletavad. Kuigi võib olla vaieldav, milline on standardtehing. Eelnev võibki olla üks seadusandja mõte, miks ei saa TsÜS- i § 121 lõiget 2 teiste ametipositsioonidega kaasnevates esindusõiguse tehingutes automaatselt kohaldada. Vastasel juhul, kui pidada kõiki nt raamatupidajate poolt tehtud tegevusi näival volitatuks, võib tekkida olukordasid, kus ettevõtjad langevad suure koormuse alla tulenevalt esindajatele usaldatud infost ja ligipääsudest ning töötajate hooletust või pahatahtlikust tegevusest tingituna.

On selge, et ettevõtlusega tegeleva näiva volitaja ja ettevõtjaks mitteoleva näiva volitaja õiguslik seisund on erinev. Kui juriidiline isik korraldab enda ärivaldkonna nii, et keegi saab tema esindajana toimida, võib tehing vastata õigusnäivuse tunnustele. Eestis on juhatuse liikme üldised hoolsuskohustused sätestatud TsÜS-is ja ÄS-is, kuid puuduvad spetsiifilised hoolsuskohustused näivusvolituse osas ja kohus seda erinevalt sisustanud. Autori hinnangul tuleb objektiivse hoolsuskohustuse rikkumise hindamisel võrrelda esindatava käitumist kolmanda isiku mõistliku käitumisega. Kuigi ettevõtjaks mitteoleva isiku nimel tegutseval näival volitatul näivusvolitust reeglina ei teki, peaksid MKT tegutsevad isikud ja tarbijad olema soovimatute näivusvolituse olukordade eest mõlemad kaitstud.

Autor järeldeb, et eID kasutamine muudab autentimise protsessi keerukamaks, toob kaasa uusi aspekte ja väljakutseid volituste tuvastamisel ning võib suurendada pettuste riski eID vahendite kuritarvitamisega, kus on raske teha kindlaks, kes tegelikult tehingut sooritab ja mitmendat korda ta seda teeb. Tehingud toimuvad elektrooniliselt ja jätavad digitaalse jälje, kuid andmeid on keeruline tuvastada ja hankida. Sellistes tehingutes ei pruugi olla füüsilist tõendusmaterjali,

nagu allkirju või dokumente, mille digitaalne kättesaamine võib olla tulenevalt andmekaitse nõuetest ja tehnilistest takistustest keerulisem. Seega võib olla raske tõendada, et eID-d on kasutanud keegi teine kui selle õiguspärane kasutaja. Kuna tarbijad võivad olla vähem teadlikud eID kasutamise võimalikest riskidest, võib nende haavatavus olla suurem kui MKT tegutsevatel isikutel, siiski tuleks pidada näivusvolituse kohaldamist võimalikuks ka tarbijatele. Seega järeldeb autor, et näivusvolitusele tuleks läheneda teisiti, kui tehingu tegemisel kasutatakse eID-d ja on oluline tagada tarbijate parem kaitse ning vältida olukordi, kus nad võiksid olla vastutavad tahtmatutes ja teadmatutes tehingutes, selleks on vajalik tarbijate teadlikkuse tõstmine. Autori hinnangul tuleks seadusandjal kaaluda laiemat biomeetriliste või kaheastmelise autentimise süsteemide rakendamise nõudmist, et suurendada esindusõiguse selgust ja vähendada pettuste riski eID kasutamisel.

Käesoleva magistritöö raames läbi viidud analüüsi tulemusel saab järeldebada, et seadusandja võiks ühe võimalusena TsÜS § 118 lõiget 2 piirata tarbijatele kohaldamisel igapäevaste tehingutega kaupade ostmisel ja teenuste tellimisel analoogselt TsÜS § 121 lõikega 2. Kuid sätte ajakohastamisel tuleks anda selged juhised vastutuse jaotamiseks volituste tuvastamisel. Autori arvates peaks seadusandja esindusõiguse reguleerimisel kaaluma, kui suures ulatuses on vaja seaduse sätteid reguleerida ja kui palju anda kohtule diskretsiooniõigust. Kui seadusandja kitsendaks TsÜS-i §-i 118 lõiget 2 isikuliselt ja välistaks tarbijatele kohaldamise, piiraks see sätte tarbijatele kohaldamise, mis ei tagaks kuidagi isikute hoolsat käitumist ega julgustaks neid hoidma turvaliselt ja sihipäraselt kasutama enda eID vahendeid. See pärsiks majanduse toimimist üldiselt ja nii ei oleks kohtul enam kaalutlemisõigust, mis tekitaks liigset bürokraatiat ning võib tingida vajaduse uute täiendavate seaduste järele.

Regulatsiooni puudumine ja kohtupraktika erinev tõlgendamine võivad põhjustada tarbijatele soovimatuid näivusvolituse olukordasid. Seetõttu tuleb kaaluda TsÜS § 118 lõike 2 täpsustamist tarbijate vaatest, et tagada seadusandja poolsed selgemad juhised eID tehingutes, sh. isikuliselt piiramata. Vajalikud täiendused suurendaksid tarbijate teadlikkust ja kaitset, et neid pettuste ning esindusõiguse väärkasutuse eest kaitsta, eriti eID tehingutes. Võib eeldada, et ka uue eIDAS määruse jõustumine ja eID laialdane kasutamine tingib selgema esindusõiguse regulatsiooni vajaduse. Mõistmaks paremini volituste andmise keerukust kasutades eID-d, peame arvestama muutuva maailma nõudmistega ja kasvava trendiga digitaalselt läbi viidavates tehingutes, kuid kaasnevad ka soovimatud riskid volituste andmisel. Seega tuleb regulatsiooni kaasajastada vastavalt muutuvatele nõudmistele, et võimaldada kõikide võimalike lahenduste rakendamist volituste andmiseks ning tagada seaduste ühtlustamine EL-i tasandil. Seadusandja peab looma hea ja toimiva õiguskeskkonna nii tarbijatele kui ka ettevõtetele.

REPRESENTATION RIGHTS BASED ON APPARENT AUTHORITY AND ITS PERSONAL LIMITATIONS, AS WELL AS THE EFFECTS OF USING EID ON ITS APPLICATION

SUMMARY

As more and more transactions are carried out using electronic identity (eID), the author wanted to find out whether this has an impact on the application of the apparent authority and whether the apparent authority should apply differently when a transaction is carried out via eID. Consumers are often parties to an economic relationship, and since the Estonian legislator has not personalised § 118(2) of the Civil Code, the personal application of the power of impersonation is an important issue. Therefore, the author focused his work on the presumptions for the emergence of the apparent authority, including the assessment of the effects of eID in transactions and the personal delimitation of paragraph 118(2) of the personal limitation. The aim was to analyse whether the apparent authority should be applied differently when an eID is used in a transaction and whether the rule in § 118(2) of the Civil Code should be limited to the individual.

Since the source of § 118(2) of the Civil Code is the German legal theory of the principles of the power of attorney for acquiescence (in German *Duldungsvollmacht*) and Article 3:2(3) of the PECL and the source of § 121(2) is § 56 BGB, the author analysed the relevant provisions of German law and the court practice in their application. The thesis draws on Estonian and German legal literature, court decisions, using a comparative and analytical method for data analysis. From the analysis, the author concludes that the apparent authority has been defined differently in different situations and is still largely a matter of case law in Estonia and needs to be supplemented by the legislator.

In civil transactions, the more common form of power of representation is the power of attorney under § 117 (2) of the Civil Code. The classification of powers of attorney is based on the fact whether the person being represented has given the power of attorney to the representative or whether the representative's power of attorney derives from a fiction of law. An authorisation is deemed to have been given on the basis of a fiction of law even if the principal did not intend to give the authorisation, but for the protection of a third party the authorisation is deemed to have been given if the conditions for its validity are fulfilled. Such a power is referred to in the legal literature as a power arising by operation of law. In particular, the other party to the transaction can be bona fide in relation to the representation if there is a contractual relationship between the principal and the agent, which requires the existence of a right of representation in

order to perform the tasks arising from it. In addition to the foregoing, the Estonian legal literature has held that the corresponding presumption may also be fulfilled where there is a relationship between the representative and the principal which justifies the presumption that the representative has been granted the power of attorney, for example between spouses, life partners, close relatives or parents and children. However, the author concludes that this should not always be presumed, as there are different types of family relationships and the right of representation should not always be presumed unequivocally in such situations.

In today's fast-changing digital world, it is important that the representation of persons and the rights of the represented are properly regulated and clear for the parties to a transaction. Ensuring that there is a right of representation in transactions is therefore essential. Prior to the Supreme Court judgment of 16.12.2019, the Estonian Supreme Court had not specifically mentioned the possibility of the emergence of a apparent authority, it referred to the situation of a apparent authority only in the sense of the analogy with § 118(2) of the Civil Code, nor had Estonian legal literature previously paid attention to it also. However, the Supreme Court has so far not clarified how to distinguish a power granted by an implied declaration of intent from a situation of the power of attorney for acquiescence or apparent authority, but only set out the preconditions for the emergence of apparent authority in its 2022 judgment, as follows:

- 1) a person acts as an agent without having been granted the power of attorney to act on behalf of another person;
- (2) that person repeatedly and for a prolonged period of time acts on behalf of the principal with a view to producing legal effects;
- (3) the principal was not aware of the actions of the person acting as a representative and should have reacted to them;
- 4) the other party to the transaction is acting in good faith regarding the power of representation.

It is an important principle that a person who creates a situation or conduct which gives the impression to another person that a right exists is liable for the consequences of doing so. Therefore, a certain degree of care and caution must be exercised in transactions in order to avoid misuse of the identity of the authorised person. On the other hand, the third party who believed in the legal impression created must be acting in good faith. The author concludes from the analysis that, since the proof of intent and repetition in eID transactions is not as clear and straightforward as in ordinary transactions, and since there is no direct contact between the parties, which precludes the perception of an immediate impression of their behaviour, the presumptions for the application of apparent authority in transactions using eIDs need to be different. The Supreme Court has ruled out the application of the ostensible apparent authority

where it is proven that eID funds and PINs have not been voluntarily transferred, as well as where transactions have been made in situations of misappropriation arising from a close relationship. Thus, the Supreme Court has wished to see a different approach to the application of apparent authority in traditional and eID transactions.

Pursuant to Section 118(2) of the Civil Code, if the statements or conduct of a person acting as an agent may reasonably lead another person to believe that the person acting as an agent has been authorised to conclude a transaction, and the principal knows or ought to know that the person acting as an agent is acting on his behalf and tolerates such conduct on the part of that person, the principal is deemed to have given the authorisation. Section 121(2) of the Civil Code, which is a special provision in the form of Section 118(2) of the Civil Code, is intended to ensure legal redress and legal certainty in the representation of a person acting in the course of a trade in goods and services in the ordinary course of business in order to protect the interests of third parties. However, in the author's view, the provision cannot be applied in this way to situations involving different professional positions, since it is necessary to distinguish between different positions and roles for the purposes of the application of the apparent authority, even though such a presumption is easy to make. Thus, it can be said that certain positions, such as secretaries and accountants, should not automatically be subject to apparent authority under Section 121(2) of the Civil Code, since their tasks may differ significantly and are not as predictable as certain activities such as the sale of goods or the provision of services.

However, there is no analogous regulation for consumers and since § 118(2) of the Civil Code is not limited to a specific person, the provision also applies to consumers. In the application of apparent authority, it is important to bear in mind the specific nature of the person represented and the limits on his or her capacity to act, in order to ensure a fair and clear legal framework for transactions. Although a personal limitation could help to define more clearly the cases in which apparent authority may arise, the author does not consider that such a limitation would be reasonable, as it would otherwise restrict the possibility of using the provision for consumers, which would limit the legal certainty of persons acting as agents and would hamper the functioning of the economy, thus depriving the courts of discretion and creating excessive bureaucracy. The delimitation of the provision would also create the need to develop new additional legislation. Therefore, the author concludes that such a wording by the legislator of Section 118(2) of the Civil Code is sufficient and does not require personal delimitation. If the legislator were to restrict § 118(2) of the Civil Code to an impersonal limitation, this would not sufficiently ensure the diligent behaviour of individuals and would not encourage them to keep

their eIDs secure and to use them in a targeted manner. Thus, the application of such a provision to consumers of the apparent authority is still subject to the development of case law.

The author concludes that apparent authority persons must be assessed to incapacitated persons differently in different situations. In the case of persons with diminished capacity, the application of apparent authority must be treated with caution, since the legislator has laid down special provisions for persons with diminished capacity which exclude the application of apparent authority.

Since the provisions of the Civil Code on the right of representation, which regulate the apparent authority, do not provide for any specific exceptions for transactions in connection with the use of eID. Thus, the application of the apparent authority when using eID and its application to different persons is a separate issue, and here the author concludes that the application of the apparent authority should be considered differently when using eID from the application of the power of attorney in the case of traditional transactions and the granting of rights of representation. The author highlights that digital authentication and signing bring new challenges and issues in relation to the right of representation, insofar as the legislator has not provided for transactions to be carried out via eID in § 118 of the Civil Code. However, it should be done, as a difference from a normal transaction, it may be difficult to prove the non-granting of the right of representation in eID transactions, as well as the identification of the person and also the repeated acting, which, however, have been laid down as prerequisites for the apparent authority in a recent Supreme Court decision, as the identification and proof of the apparent authority in situations arising from the use of eID is more difficult. According to the case law of the Supreme Court, it is presumed that where eID funds and PINs have been voluntarily transferred, the power of representation has been granted, but where they have been transferred fraudulently or as a result of family relationships and transactions have been made without the knowledge of the legitimate holder of the eID, the situation is different. The Supreme Court has not clarified what constitutes due diligence in the use of an eID, but has noted that there is a high duty of care on the part of the holders of digital signature devices.

As the authorisation system in Estonia was established before the introduction of modern digital platforms (e-environments) and new changed business practices (the Civil Code of Estonia entered into force on 01.07.2002, the recognition of digital signatures and the requirements for trust services for e-transactions entered into force on 01.07.2016), the lack of regulation leaves the possibility for courts to interpret differently, which may lead to undesirable sham authorisation situations for apparent authority situations. The author suggests a possible way to

address undesirable situations of apparent authorisation in eID transactions. In the use of eID, the legislator could consider additional required biometric authentication methods or two-factor authentication to increase the clarity of the right of representation and reduce the risk of fraud. As the number of digitally conducted transactions is on the rise, the author believes that the legislator could consider raising awareness among consumers about the possibility of using eID, including the use of a "front mandate", and consider further regulation. Thus, when using eID, the application of the apparent authority could be applied differently or additional measures could be considered to ensure a clearer and more secure application of the right of representation, allocation of responsibility for the identification and distribution of powers of attorney.

The thesis offers a number of new and important contributions in the area of the regulation of the apparent authority including using eID compared to previous authors' work, as the author analysed the impact of the use of eID on the apparent authority and highlighted how the use of eID can affect the creation and interpretation of the right of representation in transactions. This is an important complement to previous studies that focused only on more traditional authentication methods and transactions. The author also analysed in depth whether the regulation of § 118(2) of the Civil Code should be personalised and which criteria could be relevant for its definition. Concluding that the personal delimitation in § 118(2) of the Civil Code is not necessary. Such an approach contributes to the improvement of the legal framework and ensures better protection for all parties to a transaction, especially in the context of the use of digital identities, highlighting important aspects that should be taken into account in legal practice and legislation. The systematic and theoretical approach of the work contributes to the development of the legal field and offers valuable conclusions and recommendations for further research.

The author underlines the growing trend of digital transactions and the need to modernise the apparent authority regulation in line with changing demands. The thesis complements previous studies by highlighting the need for harmonisation of laws at EU level to ensure a secure and workable legal environment for both consumers and businesses.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

KASUTATUD KIRJANDUS

1. Beck'scher Online-Kommentar BGB. 66. Edition, Stand 01.05.2023, BGB § 167.
2. Beck'scher Online-Kommentar BGB. 67. Edition, Stand 01.08.2023, BGB § 167.
3. Becksche Kurzkomentar. Handelsgesetzbuch. 42. Aufl 2023.
4. Canaris, C.W. Die Vertrauenshaftung im deutschen Privatrecht. C.H.Beck. München 1971.
5. Dalhuisen, J. Dalhuisen on International Commercial, Financial and Trade Law. Oregon: Hart Publishing Oxford and Portland, 2000.
6. Denga, M., LL.M. Duldungs- und Anscheinsvollmacht. LL.M. (London), Maîtr. en Droit (Paris), und Stud. Mitarbeiter Arthur Winter JuS 2023, 906. Kättesaadav: <https://beck-online.beck.de/Beid/Y-300-Z-JUS-B-2023-S-906-N-1> (18.10.23).
7. Fischer, G. Verkehrsschutz im internationalen Vertragsrecht, 1990.
8. Flume, W. Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts. Zweiter Band. Rechtsgeschäft. 4., unveränd. Aufl, Berlin, Heidelberg, New York: 1992.
9. Hallik, L. Tahteavaldus tsiviilõiguses. Magistritöö. Tartu: 2005.
10. Heiermann/Riedel/Ruhsam, Vergabe- und Vertragsordnung für Bauleistungen, 11. trükk.
11. Horn, N. jt. German private and commercial law: An introduction. Oxford: Clarendon Press, 1982. Kättesaadav: https://www.trans-lex.org/400200/_pecl/ (12.10.23).
12. Häublein, M. and Hoffmann-Theinert, J. Meyer BeckOK HGB, 39. Edition: 01.07.2023. Kättesaadav: https://beck-online-beck-de.ezp.nlib.ee/?vpath=bibdata%2fkomm%2fBeckOKHGB_39%2fHGB%2fcont%2fBECKOKHGB%2eHGB%2eP54%2ehtm (30.10.23). https://beck-online-beck-de.ezp.nlib.ee/?vpath=bibdata/komm/MuekoHGB_5_Band1/HGB/cont/MuekoHGB.HGB.p54.gll.g15.htm. https://beck-online-beck-de.ezp.nlib.ee/Dokument?vpath=bibdata%2Fkomm%2Fbeckokhgb_40%2Fhgb%2Fcont%2Fbeckokhgb.hgb.p54.gla.glii.g13.htm&pos=13&hlwords=on (02.09.23).
13. Häublein, M. and Hoffmann-Theinert, J. Meyer BeckOK HGB, 39. Edition: 15.01.2023. Kättesaadav: https://beck-online-beck-de.ezp.nlib.ee/?vpath=bibdata%2fkomm%2fBeckOKHGB_39%2fHGB%2fcont%2fBECKOKHGB%2eHGB%2eP54%2ehtm (30.10.23).
14. ID. Digitaalne allkirjastamine ja elektroonilised allkirjad. Kättesaadav: <https://www.id.ee/artikkel/digitaalneallkirjastamine-ja-elektroonilised-allkirjad/> (5.04.2024).
15. Ingenstau/Korbion, Vergabe- und Vertragsordnung für Bauleistungen (VOB), 15. trükk.
16. International Institute for the Unification of Private Law. UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts, 2010. Kättesaadav: <https://www.unidroit.org/english/principles/contracts/principles2010/integralversionprinciples2010-e.pdf> (19.10.23).
17. Kairjak, M. Keerukuse redutseerimine Eesti õiguses karistusseadustiku § 217² objektiivse koosseisu relatiivsete õigusmõistete sisustamise näitel, teadusmagistritöö, Tartu: 2015.
18. Kalamees P., Uusen-Nacke T. Eneselegi ootamatult tehingupartneriks. Kommentaar Riigikohtu otsustele asjades 2-18-8699 (16.02.2022) ja 2-16-124450 (16.12.2019). Juridica 2023 nr 7.
19. Kingo, M, Tehinguline esindus: teadusmagistritöö. Tartu Ülikool. Tartu: 2007.
20. Krack, R. Radtke, H. Der Dreiecksbetrug oder die Fragwürdigkeit der „Befreiung des Strafrechts vom zivilistischen Denkens“. – Juristische Schulung 1995, lk 17–20.
21. Krašeninnikov, J., Baiguševa, J. Volituse tekkimine õigusnäivuse alusel – Juridica 2011 nr 3.
22. Krebs. Münchener Kommentar zum HGB 5. Aufl, 2021. Kättesaadav: [70](https://beck-
</div><div data-bbox=)

- [online-beck-de.ezp.nlib.ee/?vpath=bibdata/komm/MuekoHGB_5_Band1/HGB/cont/MuekoHGB.HGB.p54.glll.g15.htm](https://www.beck-online-beck-de.ezp.nlib.ee/?vpath=bibdata/komm/MuekoHGB_5_Band1/HGB/cont/MuekoHGB.HGB.p54.glll.g15.htm) (02.09.23).
23. Köhler, H. Tsiviilseadustiku üldosa. Õpik. Tallinn: Juura, Õigusteabe AS: 1998: Heinrich Lange poolt alustatud teose 23. tr., Juura, Tallinna Raamatutrükikoda: Tallinn: 1998.
  24. Köhler, H. Tsiviilseadustiku üldosa. Õpik. Tallinn: Juura, Õigusteabe AS: 1998.
  25. Kötz, H. Flessner, A. European Contract Law. Vol.1: Formation, Validity, and Content of Contracts. Contract and Third Parties. Clarendon Press, Oxford: 1997.
  26. Lando, O. Beale, H. 2000. Principles of European contract law. The Hague: Kluwer Law International. Law of Agency 2018. Kättesaadav: <https://www.casrilanka.com/casl/images/stories/EDBA/law%20of%20agency.pdf>.
  27. Larenz, K. Allgemeiner Teil des Deutschen Bürgerlichen Rechts. München 1967.
  28. Linardatos, D. Die aktuelle Entscheidung Handeln unter fremdem Namen und Rechtsscheinhaftung bei Nutzung eines fremden eBay-Accounts. JURA - Juristische Ausbildung. Vol. 34 Issue 1, Jan 2012, p 53-55.
  29. Mock, S. Grundfälle zum Stellvertretungsrecht. - Juristische Schulung 2008/5.
  30. Mugdan, B. (Hrsg.) Die gesamten Materialien zum Bürgerlichen Gesetzbuch für das deutsche Reich. Bände I-V. Decker. Berlin 1899/1900.
  31. MüKoBGB/Schubert, 9. Aufl, 2021.
  32. Neuer Rademacher in Jansen/Zimmermann, Commentaries on European Contract Laws, 2018.
  33. Palandt, O. Bürgerliches Gesetzbuch. Kurz Kommentare. Bd 769 Aufl, C.H.Beck. München: 2007.
  34. Parkel, K. Esindusõiguse ta isiku tehingud. Juridica 2001 nr 5.
  35. Peltzer, M., Voigt, E. A. German Commercial Code. 5th revised edition. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2003.
  36. Principles of European Contract Law – PECL, kättesaadav: https://www.trans-lex.org/400200/_pecl/#head_48 (25.03.24).
  37. Prölss, J, Vertretung ohne Vertretungsmacht. – Juristische Schulung, 1985.
  38. Rebmann, Kurt; Säcker, Franz Jürgen (Hrsg). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, 5. Aufl. Bände 1 - 11. C.H.Beck. München: 2006 jj.
  39. Riigi Infosüsteemide amet. Kättesaadav: <https://www.ria.ee/riigi-infosusteem/elektrooniline-identiteet-ja-usaldusteenused/elektrooniline-identiteet-eid> (21.02.24).
  40. Rink, R. Autoriseerimata maksetehing elektroonilise maksevahendiga, teadusmagistritöö. Tartu: 2012.
  41. Rosentau, M. Arvutivõrgu abil sõlmitud leping kui lepingu erivorm. Juridica 2021 nr 10.
  42. Schubert, Münchener Kommentar zum BGB (Beck's online), Erteilung der Vollmacht, 9 Aufl, 2021. Kättesaadav: https://beck-online-beck-de.ezproxy.utlib.ut.ee/Dokument?vpath=bibdata%2Fkomm%2Fmuekobgb_9_band1%2Ffbgb%2Fcont%2Fmuekobgb.bgb.p167.glll.g13.htm&pos=5&hlwords=on (12.09.23)
  43. Schubert, Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. 9. Aufl C. H. Beck 2021. Kättesaadav: https://beck-online-beck-de.ezproxy.utlib.ut.ee/?vpath=bibdata%2Fkomm%2FMuekoBGB_9_Band1%2FBGB%2Fcont%2FMuekoBGB%2EBGB%2Ep167%2Eglll%2Eg15%2Egla%2Ehtm (15.09.23).
  44. Spindler, G, Schuster, F. Recht der elektronischen Medien. Kommentar. 4. Aufl, C. H. Beck 2019.
  45. Staudinger/Schilken, Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch § 167, 2019. Kättesaadav: <https://www-juris-de.ezp.nlib.ee/r3/document/samson->

sdg180STAUD2019BGBK0170/part/C (12.10.23).

46. Sternberg-Lieben, I. Selbsttore eines vereins- kassierers. – Juristische Arbeitsblätter 1997.
47. Varul, P. (jt koost). Võlaõigusseadus. I, Üldosa (§§ 1-207): kommenteeritud väljaanne. Trükkikordus 2. vlj. Tallinn: Juura, 2016.
48. Varul, P. jt (koost.), Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2023.
49. Volens, U. Usaldusvastutus kui iseseisev vastutussüsteem ja selle avaldumisvormid. Doktoritöö. Tartu: 2011.
50. Von Bar, C. Clive, E (eds.). Principles, definitions and model rules of European private law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition. Vol.1-6. Sellier. European Law Publishers, München 2009.
51. Von Staudingers J., Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Staudinger BGB – Buch 1: Allgemeiner Teil: §§ 164-240. Sellier/de Gruyter 2019.
52. Wellspacher, M. Das Vertrauen auf äussere Tatbestände im bürgerlichen Rechte, Viin: 1906.

KASUTATUD NORMATIIVAKTID JA MUDELSEADUSED

EESTI ÕIGUSAKTID

53. Asjaõigusseadus. - RT I, 17.03.2023, 58.
54. E- identimise ja e-tehingute usaldusteenuste seadus.- RT I, 03.03.2023, 3.
55. E-identimise ja e-tehingute usaldusteenuste seadus. -RT I, 03.03.2023, 3.
56. Pärimisseadus. - RT I, 06.07.2023, 67.
57. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. - RT I 1994, 53, 889.
58. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. - RT I 20.06.2022, 33.
59. Võlaõigusseadus. – RT I 2001, 81, 487; RT I, 17.03.2023, 5.
60. Äriseadustik. - RT I, 23.12.2022, 34.

EL DIREKTIIVID/MÄÄRUSED

61. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2009/101/EÜ, 16.09.2009. ELTL 258, 01.10.2009. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0101> (12.09.23).
62. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) 910/2014, 23. juuli 2014, e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul. Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0910> (01.02.24).

KASUTATUD KOHTUPRAKTIKA

RIIGIKOHTU PRAKTIKA

63. RKHKo 26.04.2012, 3-3-1-17-12.
64. RKHKo 27.09.2022, 3-17-523/53.
65. RKTkm 09.11.2011, 3-2-1-87-11.
66. RKTkm 11.05.2011, 3-2-1-31-11.
67. RKTkm 12.05.2015, 3-2-2-5-14.
68. RKTkm 15.06.2021, 2-19-8577.
69. RKTkm 20.06.2022, 2-19-8045.
70. RKTkm23.02.2023, 2-19-5302.
71. RKTko 03.11.2008, 3-2-1-90-08.
72. RKTko 06.12.2002, 2-20-5834/36.
73. RKTko 08.04.2015, 3-2-1-23-15.
74. RKTko 08.12.2008, 3-2-1-125-08.
75. RKTko 16.02.2022, 2-18-8695/140.
76. RKTko 16.02.2022, 2-18-8699/180.
77. RKTko 16.12.2019, 2-16-124450/77.
78. RKTko 17.12.2020, 2-17-1453.
79. RKTko 21.12.2016, 3-2-1-136-16.

MAA- JA RINGKONNAKOHTU PRAKTIKA

80. HMKo 18.06.2010, 2-09-68330/14.
81. HMKo 26.01.2024, 2-23-126678.

VÄLISRIIGI KOHTUPRAKTIKA

82. BAG Urteil 8.02.2022 1 AZR 233/21. Kättesaadav: https://www.rechtsprechung-im-internet.de/jportal/portal/t/7p1/page/bsjrsprod.psml?pid=Dokumentanzeige&showdoccase=1&js_peid=Trefferliste&documentnumber=5&numberofresults=57&fromdoctodoc=yes&doc.id=jb-KARE600064284&doc.part=L&doc.price=0.0&doc.hl=1#focuspoint (22.10.23).
83. BFH 7 Urteil, 23.08.2022 VII R 21/21. Kättesaadav: https://www.rechtsprechung-im-internet.de/jportal/portal/t/6py/page/bsjrsprod.psml?pid=Dokumentanzeige&showdoccase=1&js_peid=Trefferliste&documentnumber=4&numberofresults=57&fromdoctodoc=yes&doc.id=jb-STRE202310030&doc.part=L&doc.price=0.0&doc.hl=1#focuspoint (22.10.23).
84. BFH Urteil 25.10.2022 B 4 AS 101/22 B. Kättesaadav: https://www.rechtsprechung-im-internet.de/jportal/portal/t/dea/page/bsjrsprod.psml?pid=Dokumentanzeige&showdoccase=1&js_peid=Trefferliste&documentnumber=1&numberofresults=57&fromdoctodoc=yes&doc.id=jb-KSRE156241308&doc.part=L&doc.price=0.0&doc.hl=1#focuspoint (23.10.23).
85. BFH Urteil 25.10.2022 IX R 3/22. Kättesaadav: https://www.rechtsprechung-im-internet.de/jportal/portal/t/6iq/page/bsjrsprod.psml?pid=Dokumentanzeige&showdoccase=1&js_peid=Trefferliste&documentnumber=3&numberofresults=57&fromdoctodoc=yes&doc.id=jb-STRE202210247&doc.part=L&doc.price=0.0&doc.hl=1#focuspoint

- (22.10.23).
86. BGH NJW 1962, 2196 (2197) = JuS 1963, 35 (Emmerich).
  87. BGH NJW 1985, 780.
  88. BGH NJW 2000, 2001, 3774.
  89. BGH NJW 2000, 2270, 2271
  90. BGH NJW-RR 1987, 308. 1986, 1476, Kättesaadav: <https://beck-online-beck-de.ezp.nlib.ee/Dokument?VPath=bibdata%2Fzeits%2Fnjw-rr%2F1987%2Fcont%2Fnjw-rr.1987.308.1.htm&ReadableType=VorherigesDokument&HLWords=on&VorgaengerDokumentFullname=bibdata%2Fzeits%2Fnjw-rr%2F1987%2Fcont%2Fnjw-rr.1987.307.2.htm&VorgaengerDokumentStreffer3=Urteil%20vom%2019.09.1986%20-%20V%20ZR%2072%2F85&JumpType=SingleHitJump&JumpWords=BGH%2BNJW-RR%2B1987%252c%2B308&Readable=Suche%2Bnach%2BGericht%253a%2BBundesgerichtshof%2Bund%2BFundstelle%253a%2BNJW-RR%2B1987%2B%2B308>
(12.09.23).
  91. BGH Urteil 05.03.1998 III ZR 183/96.
  92. BGH Urteil 09.11.1989 VII ZR 200/88.
  93. BGH Urteil 3. 11.12.2014 II ZR 365/13. Kättesaadav: https://www.rechtsprechung-im-internet.de/jportal/portal/t/fni/page/bsjrsprod.psml?pid=Dokumentanzeige&showdoccase=1&js_peid=Trefferliste&documentnumber=35&numberofresults=57&fromdoctodoc=yes&doc.id=jb-KORE307532015&doc.part=L&doc.price=0.0&doc.hl=1#focuspoint
(23.10.23).
  94. BGH Urteil 7.07.2021 VIII ZR 52/20. Kättesaadav: https://www.rechtsprechung-im-internet.de/jportal/portal/t/dqu/page/bsjrsprod.psml?pid=Dokumentanzeige&showdoccase=1&js_peid=Trefferliste&documentnumber=1&numberofresults=23&fromdoctodoc=yes&doc.id=jb-KORE304662021&doc.part=L&doc.price=0.0&doc.hl=1#focuspoint
(21.10.23).
  95. BSG Urteil 8.12.2022 B 2 U 19/20 R. Kättesaadav: <https://www.rechtsprechung-im-internet.de/jportal/portal/t/bx0/page/bsjrsprod.psml?doc.hl=1&doc.id=jb-KSRE161650222&documentnumber=2&numberofresults=57&doctyp=juris-r&showdoccase=1&doc.part=L&paramfromHL=true#focuspoint> (21.10.23).
  96. OLG Dresden, Urteil vom 22.09.2010 6 U 61/05. BeckRS 2012, 4760, Kättesaadav: <https://www.iww.de/quellenmaterial/id/85023> (12.10.23).
  97. SG Urteil 15.12.2023 B 4 AS 101/22 B. Kättesaadav: https://www.rechtsprechung-im-internet.de/jportal/portal/t/dea/page/bsjrsprod.psml?pid=Dokumentanzeige&showdoccase=1&js_peid=Trefferliste&documentnumber=1&numberofresults=57&fromdoctodoc=yes&doc.id=jb-KSRE156241308&doc.part=L&doc.price=0.0&doc.hl=1#focuspoint
(21.10.23).

EL KOHTUPRAKTIKA

98. AG Dieburg: Urteil vom 31.1.2006 - 20 C 303/05, MMR 2006, 343.
99. AG Mitte: Klingelton-Abo. - Multimedia und Recht 2010/12.
100. AG Mitte: Urteil vom 28.7.2008 - 12 C 52/08, MMR 2008, 696.

KASUTATUD LÜHENDID

Aufl	Auflage – väljalase;
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch – Saksamaa tsiviilseadustik;
BGH	Bundesgerichtshof – Saksamaa kõrgeim kohus tsiviil- ja kriminaalasjades;
BGHZ	Entscheidungen des Bundesgerichtshofs in Zivilsachen;
DCFR	Draft Common Frame of Reference, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR) – Euroopa eraõiguse ühise raamistiku eelnõu, mis hõlmab õiguslikke määratlusi ja mudelreegleid;
EL	Euroopa Liit;
ELT	Euroopa Liidu Teataja;
HGB	Handelsgesetzbuch – Saksamaa kaubandusseadustik;
HMKo/m	Harju Maakohtu otsus/määrus;
JA	Juristische Arbeitsblätter – Saksa ajakiri, mis keskendub praktilistele küsimustele;
Jura	Juristische Ausbildung – Saksa õiguslane väljaanne;
JuS	Juristische Schulung – Saksa õiguslane koolitusajakiri;
MKT	Majandus- või kutsetegevuses tegutsev isik;
NJW	Neue Juristische Wochenschrift – Saksa ajakiri, mis hõlmab õiguslast teavet, kohtulahendeid ja muud olulist teavet;
RKHKo/m	Riigikohtu halduskolleegiumi otsus/määrus;
RKPJKo	Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus;
RKTKo/m	Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus/määrus;
TsÜS	Tsiviilseadustiku üldosa seadus;
VÕS	Võlaõigusseadus;
ÄS	Äriseadustik.